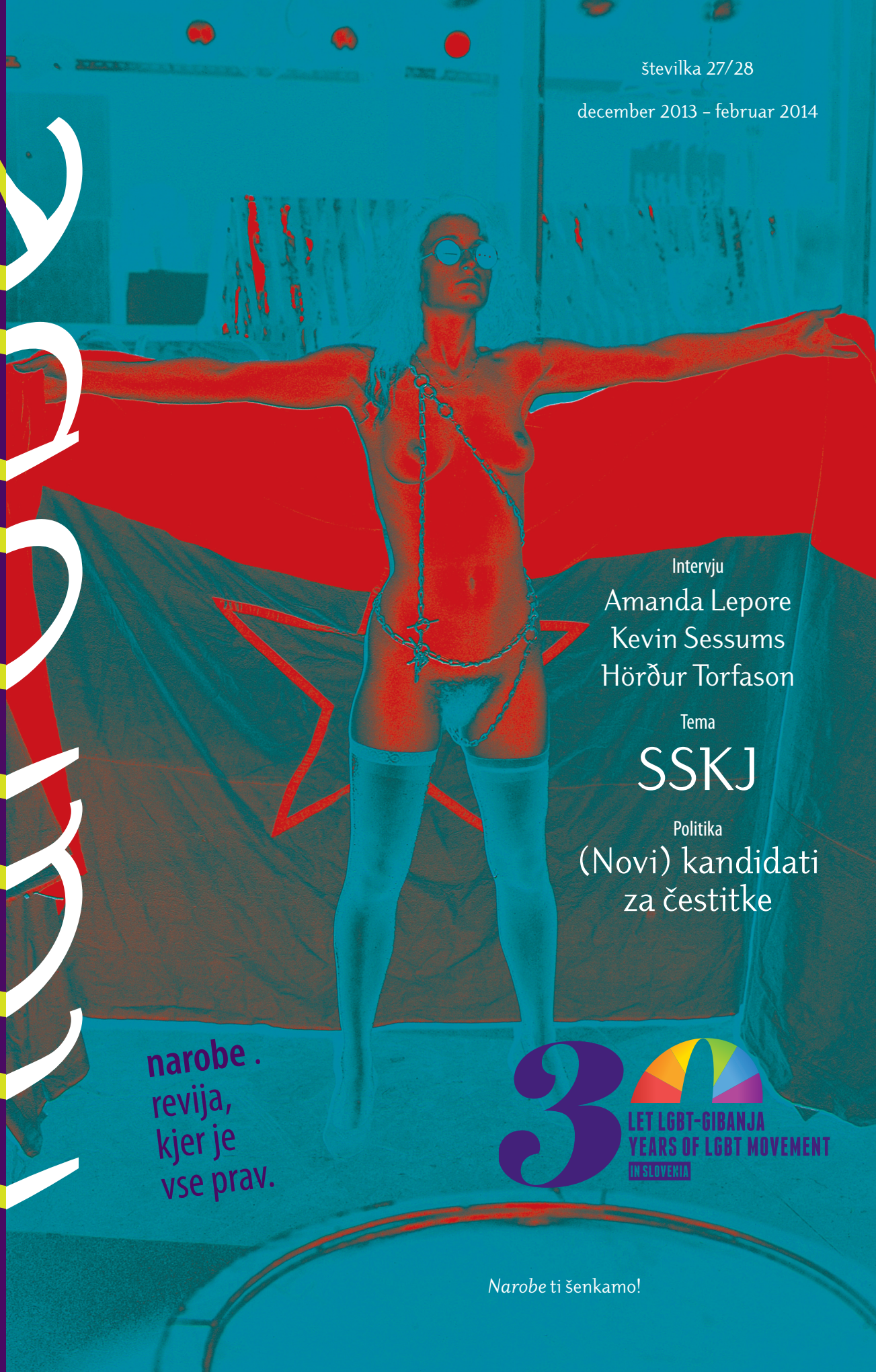


številka 27/28

december 2013 – februar 2014

narobe



Intervju

Amanda Lepore
Kevin Sessums
Hörður Torfason

Tema

SSKJ

Politika

(Novi) kandidati
za čestitke

narobe .
revija,
kjer je
vse prav.

30
LET LGBT-GIBANJA
YEARS OF LGBT MOVEMENT
IN SLOVENIA

Narobe ti šenkamo!



Fotografijo na naslovnici (*De Sade*) je posnela Jasna Klančičar januarja 1992 v roza K4, mi pa smo ji dodali še malo pridiha osemdesetih. Če bo aktualna politika uspela s predlogi za prepoved prikazovanja rdeče zvezde, bo tale naslovnica morda ena od zadnjih z legalnih prikazom rdeče peterokrate zvezde. Ostali pa bodo še legitimni prikazi ...

Zadnje ...



Plakatna akcija mednarodne organizacije ORAM, ki se ukvarja z lgbt-begunci, azilom in migracijami.



Ministrstvo za notranje zadeve je januarja letos osebi, ki je decembra 2013 v Sloveniji zaprosila za mednarodno zaščito, ker so jo v matični državi preganjali in mučili zaradi istospolne usmerjenosti, podelila status begunca. Po naših podatkih gre za prvi primer v zgodovini Slovenije, da je naša država status begunca podelila osebi, ki je zanj zaprosila, sklicujoč se na preganjanje zaradi homoseksualnosti. K pozitivni odločbi je pripomogla tudi odločba Sodišča EU v prid preganjanim zaradi homoseksualnosti, ki so jo objavili konec lanskega leta. V državi, iz katere prihaja begunec, je homoseksualnost kazniva, zanjo je zagrožena zaporna kazen do enega leta zapor skupaj z visoko denarno kaznijo, oblasti pa istospolno usmerjene aktivno preganjajo in mučijo ter grozijo, da bodo kazni še zaostri.

Narobe. Revija, kjer je vse prav.
Letnik VII, številka 27/28
December 2013 – Februar 2014

ISSN 1854-8474

Urednik: Roman Kuhar
[roman.kuhar@gmail.com]

Sodelovali so: Aleš Zobec, Anamarija Šporčič, Andrej Zavrl, Barbara Rajgelj, Brane Mozetič, Irena Wölle, Jasmina Šepetavc, Luka Pieri, Martin Gramc, Matej Repič, Miha Kavčič, Miha-el Topolovec, Mitja Blažič, Mitja Čosič, Mojca Dobnikar, Nataša Sukič, Suzana Tratnik, Tanja Kovačič, Valentina Balija, Vojko Gorjanc, Vuk Čosič, Zala Hriberšek

Lektorica: Zala Hriberšek

Fotografija na naslovnici: Jasna Klančičar

Oblikovanje: Irena Woelle

Izdaja: Društvo informacijski center Legebitra
Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana



Vodja projekta: Simon Maljevac

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 800 izvodov

Revija je izšla ob finančni podpori ŠOU (Študentska organizacija Univerze v Ljubljani), Urada za mladino pri Mestni občini Ljubljana, Ministrstva za zdravje in Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji – FIHO.



Revija *Narobe* je objavljena pod licenco Creative Commons [priznanje avtorstva + nekomercialno]. Licenca je dostopna na www.creativecommons.si

Narobe ti šenkamo!

Naročite si *Narobe* na dom po pošti

www.narobe.si

[rubrika: naročanje]

Narobe na
www.facebook.com

[išči: Revija Narobe]

HELENA

Helene bržkone ne poznate. Tudi sam sem jo poznal bežno. No, pravzaprav ne bi smel pisati v pretekliku: Helena je še vedno tu. Le da je odšla drugam. Ob njeni telefonski številki v mobitelu sem imel zapisano »Helena – tiskarna« in v vseh skoraj osmih letih, od kar se poznavam, je nikoli nisem vprašal po njenem priimku. Moje-ga je verjetno poznala, čeprav sem se ji po telefonu vedno predstavil: »Tu Roman od Narobe.« In včasih, ko je bila dobre volje, se je pohecala, da »nič ni narobe«. Pred dobro uro sem dobil njeno elektronsko pošto, v kateri mi sporoča, da je danes njen zadnji delovni dan v tiskarni. Takoj sem jo poklical po telefonu, misleč da odhaja v pokoj. In ker bomo jutri tale Narobe nesli v tiskarno, me je zanimalo, kdo bo zdaj skrbel za nas in pri kom bom preveril ozalide. (Hm, kaj pa vem, če je to sploh slovenska beseda – v tiskarni so me naučili, da je pred tiskanjem potrebno podpisati ozalide, poskusno prvo verzijo natisnjene revije.) Helena se na moj prvi klic ni odzvala in nekako sem si v glavi predstavljal, da se bržkone v tiskarni poslavljajo od nje, da muzika igra naglas in da ne sliši mobitela. Čez nekaj časa me je poklicala nazaj. Na prvi sluh v njenem glasu nisem čutil spremembe: to je bila točno tista prijazna gospa Helena, ki mi je vedno, kadar sem prišel v tiskarno, ponudila kavo, s katero sva prijazno izmenjala nekaj besed, in ki mi je vedno šla na roko, če smo z Narobe zamujali in je bilo zaradi tega potrebno pospešiti stvari v tiskarni. Čeprav je bilo vse to mogoče del njene profesionalne etike, sem se ob njeni dobrodošlici vedno počutil dobro. Nikoli ni komentirala vsebine Narobe in pomalem me je vedno zanimalo, kaj si misli o reviji. Sploh ve, za kaj gre? O tem ni dvoma: sleherni Narobe je natančno pre-gledala in čeprav je njeno oko iskalo tehnične napake, je moralo

zapaziti tudi vsebino. Zagotovo se sicer ni zapirala na stranišče in na skrivaj brala Narobe, a vedno se mi je zdelo, da nam je naklonjena. Sploh v času razprave o Družinskem zakoniku je nekajkrat namignila, da »nas je videla na televiziji« in zdelo se je, da mi s tem želi sporočiti, da razume naš boj. »Ne, nisem šla v pokoj,« mi je pojasnila, ko sem se na njen telefonski klic odzval z – zdaj vem – neprimernim štosiranjem, češ, blagor njej, ker je prišla do konca. »Nadrejeni so presodili, da nas je preveč in so me odpustili,« je dodala. Vzelo mi je sapo. Ko so odpuščeni delavci le visoka številka, o kateri poročajo v novicah na televiziji, je to zaskrbljujoča statistika, ko je odpuščen nekdo, ki dela s teboj, pa čeprav ga poznaš le bežno, je to povsem drugačna zgodba. »Še osem let imam do pokoja,« je prekinila neprijetno tišino, ki je nastala, in v isto sapo začela razlagati, da si bo morda lahko kupila nekaj let, da si želi, da bi hčerka dožudevala in ... pravzaprav ne vem, kaj točno mi je povedala, besede so letele mimo mojih ušes. Dojel sem le to, da ima načrt. Da se ni vdala malo-dušju. In da čeprav njeni izgledi za prihodnost osem let pred penzijo niso dobri, ne bo žrtev. Na hitro mi je pojasnila, da je za to številko Narobe v tiskarni vse pripravila vnaprej, da je vse pojasnila svojim sodelavkam in da naj me ne skrbi, ker bo za vse poskrbljeno. »Midva pa se vidiva ob kakšni drugi priložnosti,« je še rekla – in oba sva vedela, da to ni res – ter se poslovila. Zgodilo se je tako na hitro, da sem se ji pozabil zahvaliti in ji povedati, da tudi sam odhajam. Skoraj osem let uredniškega dela je bilo dovolj. Čas je, da svojo debelo rit spravim s tega stola in prostor prepustim tistim, ki prihajajo za nami. *Neki novi klinici ...*

ROMAN KUHAR, UREDNIK

Kazalo

- 2 **Novice od tu**
- 3 **Novice od tam**
Politika
- 7 **Poročilo Lunacek**
Intervju
- 8 **Amanda Lepore: Najlepše telo na svetu**
- 11 **Zgodilo se je pred ...**
Tema
- 12 **O heteronormativnosti slovarskega opisa slovenskega jezika**
Kolumna
- 16 **Barbara Rajgelj: Te igre je konec**
- 17 **Brane Mozetič: Brez kulture nas ni**
Človekove pravice
- 18 **Politika človekovih pravic – od besed k dejanjem**
Report
- 20 **Ukrajina: Lenin, Kličko in Pomada**
Intervju
- 22 **Kevin Sessums: Kdo je zdaj sissy, kaj?**
Mavrične družine
- 26 **Mavrične družine po padlem Družinskem zakoniku**
Politika
- 28 **(Novi) kandidati za čestitke**
Komentar
- 31 **Vuk Ćosić: Ranljive skupine dajejo najmočnejše aktiviste**
Tridesetletnica
- 32 **Homoscena v zgodnjih devetdesetih**
Komentar
- 35 **Mojca Dobnikar: Retro anti**
Knjiga
- 36 **Suzana Tratnik: Rešitev? Spoštljiva distanca**
- 37 **Lawrence Schimel: Zmaji za odrasle in otroke**
- 38 **Mojca Vakselj: Verjameš, da bova večno skupaj?**
- 39 **Boštjan Mlakar: Pamet v glavo, knjigo v roke!**
- 41 **Gledališče**
FGLF
- 42 **Rosie odnesla rožnatega zmaja**
- 43 **Rožnati zmaj za režiserko roza filmov**
- 45 **Film**
Intervju
- 46 **Hörður Torfason: Rešujem svojo (za)vest**
Foto
- 49 **David Lotrič: Fun With Friends**
Plošča
- 50 **Ko se vprašaš, ali se spleča, je konec**
Fotoreport
- 52 **Lezbična četrt, drugič**
Televizija
- 54 **Queerovska televizija: med razočaranjem in navdušenjem**
Indija
- 57 **Homofobijo so k nam uvozili Britanci**
Zdravje
- 60 **Četrtekovi dialogi**
- 61 **Pet dobrih: Alenka Švab**
In memoriam
- 62 **Helga Pankratz (1959 – 2014)**
i na piko
- 64 **Suzana Tratnik: Tridesetletnica: Konec aktivizma in tetke v ozadju**



Maratonci malce hitrejši od gledalcev

Ljubljanski maraton je v sklopu letošnjega spletnega glasovanja na portalu *In your pocket* za najboljši vsakoletni dogodek v Sloveniji le za las prehitel Festival gejevskega in lezbičnega filma. Gledalkam in gledalcem je festival letos postregel z več kot 20 celovečernimi in 25 kratkimi filmi iz dvajsetih držav, a ne samo v Ljubljanski Kinoteki, temveč tudi v Mariboru, Celju, Kopru in na Ptujju. Rožnatega zmaja, ki ga podeljuje občinstvo, je prejel film *Rosie*, nagrado strokovne žirije pa japonska režiserka Sachi Hamano za film *Jošiki* in Juriko, ki govori o ljubezenskem razmerju med dvema intelektualkama na začetku 20. stoletja (več o tem na filmskih straneh tokratnega *Narobe*). Slovenskih filmov ni bilo v tekmovalnem programu, vendar so organizatorji in organizatorke namenile posebno pozornost velikanoma slovenske kinematografije, gejema Vojku Duletiču in Františku Čapu. Kinoteka je pripravila tudi retrospektivo ob stoletnici Čapovega rojstva.

Nestrpni Mariborčan

V štajerski prestolnici se nekdo počuti ogroženega, saj so tamkajšnji policisti prijeli 62-letnega moškega, in sicer zaradi suma kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Ovadeni možakar je od septembra 2012 in vse do prvih dni 2014 na naslov oškodovancev pošiljal pisma in razglednice, po Mariboru pisal grafite z žaljivo in vulgarno vsebino, imeni in primki, naslovi in telefonskimi številkami oškodovancev. Ker ga je motila ljubezen dveh gejev ali ljubosumje – tega še nismo izvedeli – ga v primeru obsodbe čakajo tri leta zapora.



S plesom do testiranja

V društvu DIH so se odločili izvesti plesno ulično akcijo flash mob, da bi tako spodbudili mlade in spolno aktivne posameznike in posameznice različnih rizičnih skupin k testiranju. Konec novembra so tako na Prešernovem trgu razmigali svoje boke, rezultate njihovega dela pa je moč videti tudi na YouTubeu. Akcija je potekala v okviru prvega Evropskega tedna testiranja za HIV, ki so ga podprli tudi Komisija za AIDS pri Ministrstvu za zdravje, Inštitut za varovanja zdravja in območni zavodi za zdravstveno varstvo ter Zdravniška zbornica Slovenije.

Pravna šlamparija

Lezbični par, ki se je želel registrirati na upravni enoti v Kamniku, a ne v njihovih prostorih, saj je želel, da dogodku prisostvujejo tudi njihovi bližnji, je bil zavržen. Na upravni enoti so prošnjo zavrnilo, ker ni v skladu s pravilnikom. Par se je nato pritožil na ministrstvu, ki je pritožbo zavrnilo, a obljubilo, da bodo pravilnik v šestih mesecih spremenili. (Po naših informacijah ministrstvo res spreminja pravilnik, ki bo omogočal slovensko registracijo izven uradnih prostorov upravnih enot.) Problem je v tem, da Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti za razliko od Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih izrecno ne določa možnosti, da bi obred



registracije potekal kje drugje kot na upravni enoti. Kot je dejala ena izmed partnerk, sta tovrstni odziv pričakovali in ravno zato sta se tudi pritožili ministrstvu. S svojo situacijo sta želeli ponazoriti, kako je dejansko videti diskriminacija. Po njunem mnenju je edina rešitev tovrstnih problemov sprejetje Družinskega zakonika.

Prevodi

Pesniška zbirka Braneta Mozetiča Banalije je doživela v začetku leta 2014 svoj enajsti prevod, in sicer v španski jezik. Marjeta Drobnič je poskrbela, da se je vsa bogatost izvirnika ohranila tudi v španščini, svoje pa je k temu prispeval tudi španski pesnik Luis Antonio de Villena. Za to pesniško zbirko je Mozetič pred desetimi leti prejel Jenkovo nagrado, zbirka pa je tudi največkrat prevedena posamezna zbirka sodobne slovenske poezije. Španski in katalonski prevod je doživela tudi Mozetičeva knjiga za otroke *Dežela bomb, dežela trav*, ki jo bodo v kratkem izdali tudi v Egiptu v arabščini. Prevod je doživela tudi zbirka kratke proze *Atlantis* Borisa Pintarja. Knjigo, ki je izšla v elektronski obliki, je v srbsčino prevedla Nataša Jančič.

Peterle ob kandidaturi, Kucler Dolinar pa ne

Nekdanji slovenski premier Alojz Peterle navkljub podpori Evropske ljudske stranke (EPP) ni uspel kandidirati za generalnega sekretarja Sveta Evrope, saj ga slovenska vlada ni predlagala. Zunanji mini-



ster Karl Erjavec je Peterletovo kandidaturo označil kot neresno, ker naj bi prošnja prispela le dva dni pred rokom, premierka Alenka Bratušek pa je dejala, da Peterle ni primeren kandidat, saj je v času njegove vlade prišlo do izbrisa 25.671 ljudi, kar je največja kršitev človekovih pravic v Sloveniji. K temu lahko dodamo še sramotno glasovanje Peterleta v Evropskem parlamentu proti poročilu, ki Evropsko komisijo poziva k sprejetju časovnega načrta EU za boj proti homofobiji ter diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete. Je pa Nova Slovenija uspela z drugo kandidatko – Mojco Kucler Dolinar, ki je od sredine leta 2013 slovenska predstavnica v Odboru proti rasizmu in neenakopravnosti Evropske komisije, mandat pa ji poteče konec leta 2017. Dolinar je svoje poznavanje tematike človekovih pravic pojasnjevala tudi s tem, da je glasovala za (sicer diskriminatorni, a kaj bi o tem ...) Zakon o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti leta 2005.

Kdo je tu normalen?

Jure Mesarič je na svojem blogu *Drugi dom* opisal izkušnjo svojega prijatelja, ki je opravil proktološki pregled v zasebnem medicinskem centru v Ljubljani. V pogovoru, ki ga je vodil znani specialist proktolog, je mrgolelo homofobnih predsodkov. Zdravnik je svojega pacienta med drugim vprašal: »Ali ste normalni, kot večina nas, ali pa ste malo ... saj veste, čudni?« Ko je pritožnik povedal, da ima spolne odnose z moškimi, je zdravnik to komentiral: »Ja, vi se pa greste rusko ruleto! Slišal sem, da je v



modi, da se v vašem svetu igrate tudi z ljudmi, ki so HIV+.« In nadaljeval z izpraševanjem, polnim predsodkov: »Ste bili zatirani v otroštvu? Slišal sem namreč, da je bil aktivist X zelo zatiran od matere in je od nje pobegnil. Zaradi tega je postal ... saj veste ...« Pacient se je pritožil na Odbor za pravno-etična vprašanja pri Zdravniški zbornici Slovenije, ki pa je izdal mnenje, da je zdravnik ravnal korektno in v pacientovem najboljšem interesu, saj je pacientu omogočil potrebni operativni poseg v najkrajšem možnem času. Edina napaka zdravnika, ki jo članice in člani Odbora priznavajo, je *morda* (da, tako so zapisali) nespretno vodenje pogovora. Mah, res super truper.

Cafe KOLAŽ

Na koncu stare Ljubljane bo sredi marca vrata odprl nov gblt- lokal KOLAŽ, v katerem boste poleg pijače dobili tudi dnevna zdrava kosila, večerne prigrizke in sladice. (Za hrano bo skrbel Taeko!)

V lokalu bodo organizirani tudi koncerti, literarni večeri, razstave in drugi dogodki.

Otvoritev: sobota, 15. marec 2014.

Vabljeni v lokal KOLAŽ, Gornji trg 15, Ljubljana

NOVICE

OD

TAM

Avstrijski lezbični pari in umetna oploditev



Avstrijsko ustavno sodišče je razsodilo, da imajo lahko lezbični pari otroka, spočetega z umetno oploditvijo z darovano spermo. Gerhart Holzinger je kot predsednik sodišča poudaril, da ni razloga za diskriminacijo, zakonodajalec pa ima čas do 31. decembra, da to rzsodbo uvede v zakon. Ustavno sodišče je svojo odločitev argumentiralo z izjavo, da ni posebej prepričljivih ali tehtnih razlogov, ki bi jih zahtevalo Evropsko sodišče za človekove pravice v svoji praksi. Dodali so še, da umetna oploditev ne odpira posebnih etičnih ali moralnih vprašanj, saj je njen potek v veliki meri enak naravni oploditvi, in da istospolna partnerstva niso zamenjava za tradicionalni zakon, ampak se mu pridružujejo. Samske ženske in gejevski pari, ki bi želeli otroka s pomočjo nadomestne matere, niso vključeni v odločitev.

Južni sosede korak nazaj in korak naprej

V začetku decembra 2013 so na Hrvaškem izvedli referendum, ki ga je zahtevala civilna iniciativa U ime obitelji, ki se zavzema za to, da bi v hrvaško ustavo zapisali, da družino sestavljajo oče, mati in



otroci. Za svojo pobudo so zbrali 740.000 podpisov in na referendumu gladko zmagali. Pri tem jim je bil v veliko pomoč populizem tipa Aleš Primc. Hrvaški premier Milanović, ki je bil proti referendumu, je dejal, da se tovrstni referendumi ne smejo več ponoviti, medtem ko je hrvaški predsednik Josipović dejal, da sam referendum ne bo spremenil ničesar in da to ne sodi v ustavo. Drugače se je odzval hrvaški kardinal Josip Bozanić, ki je zatrdil, da je referendum dal ljudem vero v moč, da lahko nekaj spremenijo, in da je zadovoljen z izidom. Omenil je še, da se je o tem pogovarjal tudi s papežem Frančiškom, ki da je odkrito navdušen nad izidom referenduma. Hm, očitno papeža res ne briga, ali je kdo gej ali ne ... No, je pa Hrvaška takoj zatem naredila korak naprej: v parlamentarno proceduro je bil poslan zakon o civilnem partnerstvu, ki istospolnim parom daje enake pravice in obveznosti kot raznospolnim.

Transfobni Željkec



Pevcec Željko Joksimović je član žirije nekakšnega ex-YU X Factorja, ki si je nadel ime X Factor Adria. Na njem je nastopil tudi Filip Janevski – Fifi, ki se identificira kot transspolna oseba. Joksimović mu je odkrito povedal, da mu ta identiteta ni všeč, da pa

sicer lepo poje. Na to izjavo so se odzvale lgbt-organizacije Gayten-LGBT, Center za promocijo LGB-TIQ pravic in Labris, ki so obsodile Joksimovičevo izjavo, saj je z njo le še otežil položaj transspolnih oseb, ki vsak dan doživljajo diskriminacijo in nasilje. Oglasila se je tudi skupina organizatorjev parade ponosa v Beogradu in Joksimoviću ponudila »šnel kurz« o transspolni tematiki, hkrati pa so ga povabili, da nastopi na paradi ponosa kot poseben gost. Joksimović se na povabilo (še) ni odzval.

Rusija po hrvaških stopinjah

Ruska pravoslavna cerkev je predlagala referendum, s katerim bi po vzoru nekdanje sovjetske kriminalizacije homoseksualnosti – prepovedali istospolna razmerja. Predstavniki ruske cerkve Vsevolod Čaplin je predlog upravičil z rezultati javnomnenjskih raziskav, ki so pokazale, da več kot tretjina prebivalcev in prebivalk Rusije dojema istospolno usmerjenost kot bolezen. Prav zaradi tega bi po njegovem večina morala odločiti o tem, kaj je kaznivo dejanje. Idiot, pač ...

Tudi na najstarejši celini odrekanje pravic

Evropski parlament je zavrnil predlog, da bi reproduktivno zdravje in pravica do spolne vzgoje postali temeljni človekovi pravici, kot to zahteva poročilo Estrela. Namesto tega je bil sprejet alternativni predlog konservativnih krogov, po katerem vsaka od držav članic sama odloča, kako bo obravnavala reproduktivno zdravje in spolno vzgojo. Poročilo je



Soči: Najbolj gejevske olimpijske igre v zgodovini

Televizija Slovenija je pred začetkom olimpijskih iger v Sočiju predvajala šokanten dokumentarni film »Putinove igre«, v katerem režiser Aleksandar Gentelev in producentka Simone Baumann razkrivata pošastno ozadje priprav na olimpijske igre. Največja ironija teh iger je dejstvo, da so postavljene v najtopplejši kraj Rusije, kjer snega sploh ni in je bilo potrebno umetno zasneževanje; je bilo pa tam dovolj posameznikov s tesnimi vezami s Putinom, ki jim je omogočil milijonske posle. Na poti do njih je nekaterim drugim preprosto odvzel lastnino, ukinil njihova podjetja, vrsti družin pa porušil hiše, ker so ovirale gradnjo olimpijske vasi. (Mimogrede, tudi za poletne olimpijske igre v Londonu leta 2012 so podrla romska naselja in Rome na silo preselili drugam.)

Medtem ko je ta del iger ostal v ozadju medijskega zanimanja, je

bistveno več pozornosti pritegnil ruski zakon, ki prepoveduje »homoseksualno propagando« v javnosti, kar med drugim vključuje vse znake homoseksualnosti, vključujoč mavrično zastavo ali držanje za roke. Putin je sicer zaradi velikega pritiska mednarodne javnosti zatrdil, da ne bodo preganjali istospolno usmerjenih olimpijcev in olimpijk – razkrilo se jih je le par, med njimi tudi slovenska

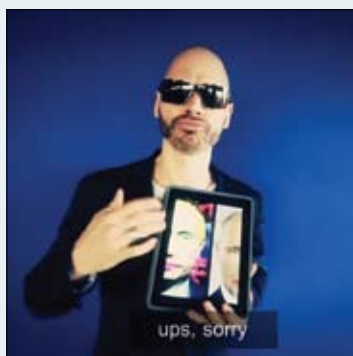


smučarska tekačica Barbara Jezeršek, ki je sicer o tem prvič spregovorila prav za Narobe leta 2008 – a grozljiva poročila o položaju lgbt-oseb v Rusiji so sprožila val najrazličnejših protestov. (Če imate dober želodec, si oglejte pretresljiv dokumentarni film »Hunted«, ki ga je posnel Channel 4 in govori o »lovu« na geje in lezbijke.) Viviane Reding, evropska komisarica za pravičnost, državljanstvo

in temeljne svoboščine, in nemški predsednik Joachim Gauck sta sporočila, da bosta bojkotirala olimpijske igre v Sočiju. Channel 4 je v protest proti Putinovi politiki posnel posebno zimsko himno »Gay Mountain« v disko maniri medvedjih žurov z očitno referenco na smučarsko središče Krasnaja Poljana, kjer se odvijajo smučarske tekme. Tony Mono je priredil znano Pharellovo uspešnico »Happy« in posnel »Come on Sochi«, še eno eksplicitno kritiko Putinove politike proti homoseksualnosti. Hrvaški Le Zbor je posnel svojo različico Katjuše z naslovom »To Russia With Love«. Video prikazuje podajanje olimpijskega ognja in poljube med olimpijskimi tekmovalkami, zaključni pa se z novim, rožnatim olimpijskim krogom, ki ga Le Zbor nariše na olimpijsko zastavo. Google je v protest svojo naslovno stran pobarval v mavrične barve. Chevrolet je med prenosom otvoritve olimpijskih iger premierno predvajal svojo reklamo, v katero je vključil istospolne družine. A daleč najboljši video, v vseh pogledih epski video protest, so posneli v kanadskem Inštitutu za različnost in vključenost. Tridesetse-



kundni video prikazuje počasen posnetek dveh tekmovalcev v bobu, ki se pripravljata na štart. Pomikata se naprej in nazaj, kjer počasni posnetek ustvari aluzijo na analni spolni odnos. V ozadju se vrtil skladba Human League »Don't You Want Me Baby«, video pa se konča z napisom: »Olimpijske igre so bile vedno malce gejevske. Naj take ostanejo.« K temu je težko kaj dodati. Morda le to, kar je tvitnil Mitja Blažič: »Putin si je želel olimpijskih iger brez gejev, zdaj pa bo dobil najbolj gejevske igre v zgodovini.«



sicer sestavila portugalska evropska parlamentarka Edita Estrela, ker je z njim želela povečati pritisk na članice Evropske unije, da legalizirajo pravico do splava tam, kjer je ta še vedno nezakonit. Človekove pravice očitno niso tudi pravice žensk.

Uganda brez smrtne kazni za homoseksualnost



V Ugandi so sprejeli zakon, ki za homoseksualnost sicer ne predvideva smrtne kazni, kot je bilo prvotno predlagano, vendar kriminalizira vrsto dejanj, povezanih z lgbt-osebami. Med drugim je zagrožena zaporna kazen za tiste, ki policiji ne bodo prijavili istospolne usmerjenosti posameznikov in posameznic. Čeprav je v Ugandi homoseksualnost že zdaj prepovedana, novo grožnjo – po besedah enega od tamkajšnjih poslancev – predstavljajo geji in lezbijke z Zahoda. Zanimivo je, da predsednik države Yoweri Museveni zakona sprva ni želel podpisati. Svoje dejanje je utemeljil s precej nerazumljivimi trditvami, da homoseksualnost povzročata naključno parjenje in potreba po denarju, lezbičnost pa spolno pomanjkanje in neuspeh pri iskanju soproga. Zdravilo za homoseksualnost Museveni vidi v

izboljšanju ugandskega gospodarstva. Na žalost pa je zakon slednjič le podpisal, ker je dobil »znanstveni« dokaz, da homoseksualnost ni prirojena, pač pa je izbira.

Nigerija po poti Ugande



V Nigeriji je pred kratkim stopil v veljavo zakon, ki kriminalizira in prepoveduje istospolne poroke in sodelovanje v skupinah za pravice lgbt-oseb. Za kakršno koli »istospolno dejanje«, karkoli že to pomeni, ali pa za istospolno partnersko zvezo, sklenjeno v tujini, je predvidena zaporna kazen do 14 let, za sodelovanje, organiziranje lgbt-oseb oziroma skupnosti ali javno izkazovanje istospolnega partnerstva pa je predvidena zaporna kazen do 10 let.

Predstavniki nigerijske vlade Reuben Abati je izjavil, da je bil zakon sprejet, ker 90 odstotkov prebivalcev in prebivalk Nigerije nasprotuje istospolnim porokam in homoseksualnosti. Zakon je zato v skladu s kulturnimi in z verskimi prepričanji v tej državi.

Na zakon se je burno odzvala svetovna javnost. Amnesty International je pozval predsednika, naj zavrne zakon, ker bo imel katastrofalne posledice za lgbt-skupnost, ameriški predsednik Barack Obama je zakon označil za gnušnega, južnoafriški škof Desmond Tutu pa ga je primerjal z apartheidom.

Indija v srednji vek

Indijsko vrhovno sodišče je le dva dni po svetovnem dnevu človekovih pravic ponovno kriminaliziralo istospolne odnose. To sodišče je sicer pred štirimi leti dekriminaliziralo homoseksualnost. Zloglasni člen 377 je tako ponovno v veljavi. Amnesty International je rzsodbo označil kot črni dan za Indijo, lgbt-aktivisti in aktivistke pa so poročali, da se je zaradi zloglasnega člena veliko gejevskih in lezbičnih parov znašlo pred sodiščem.



Grenak medeni teden



Avstralsko vrhovno sodišče je razveljavilo zakon, ki je dovoljeval istospolne poroke v glavnem mestu Canberri. Zakon je sprejel pokrajinski parlament v prestolnici, a je sodišče na pritožbo zvezne vlade rzsodilo njej v prid. To pomeni, da lahko o istospolnih porokah odloča le zvezni parlament, saj avstralska ustava določa, da so zvezni zakoni nad zakoni posameznih zveznih držav. Naj spomnimo, da je leta 2004 vlada Johna Howarda dopolnila zakon o zakonskih zvezah iz leta 1961, ki zdaj dovoljuje le zveze med moškimi in žensko, lani pa je zvezni parlament glasoval proti uzakonitvi istospolnih porok. 27 parov, ki se je v kratkem času poročilo, bo sedaj dočakalo razveljavitev svojih zvez.



Kinošok

Na Kitajskem z elektrošoki »zdravijo« geje in lezbijke, »popravljanje« istospolne usmerjenosti pa je postalo zelo dobičkonosna industrija. Geja Džanga, ki se je podvrgel tovrstni terapiji, da bi postal »normalen« in ne bi več povzročal težav svoji družini, so zdravili tako, da so mu med predvajanjem pornografskega filma na genitalije pritrdili žičke, po katerih so ga stresali z elektrošoki. Džang je začel svojo terapijo pred tremi leti, vendar je zapadel v depresijo, izgubil službo zaradi plačevanja stroškov zdravljenja in celo razmišljal o samomoru ... Na Kitajskem

je bila istospolna usmerjenost še do 2001 obravnavana kot duševna bolezen, v zadnjih letih pa odnos do gejev in lezbijk, predvsem v večjih mestih, postaja bolj vključujoč.

Koledar, ki izobražuje

Desna makedonska vlada zavrača vse pobude za vpeljavo spolne vzgoje v srednje šole. Skupina uporabnikov twitterja v Makedoniji je zato letos naredila družbeno angažirani koledar, ki sicer ne more nadomestiti spolne vzgoje, lahko pa uporabnikom posreduje pomembna sporočila. Marca se

boste, na primer, naučili, da homoseksualnost ni izbira, homofobija pa je, novembra pa, da enakopravnost med spoloma ne ogroža družine. Prihodek od prodaje so avtorji namenili organizaciji Hera, ki se ukvarja z reproductivnim zdravjem in pravicami. Celoten koledar si lahko ogledate tule: <http://kalendar.ot.mk/2014/gallery.html>

**VEČ NOVIC OD TU IN TAM
NA NAROBÉ BLOGU:
WWW.NAROBÉ.SI**

MARTIN GRAMC IN ROMAN KUHAR

ROMAN KUCHAR

Poročilo Lunacek

Človekove pravice in subsidiarnost (WTF?)

V začetku februarja je Evropski parlament sprejel resolucijo o časovnem načrtu EU za boj proti homofobiji in diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete, ki je v javnosti bolj poznana kot poročilo Lunacek, imenovano po poročevalki v Evropskem parlamentu, avstrijski poslanki Ulrike Lunacek. Evropski parlament je resolucijo, ki Evropsko komisijo, države članice in ustrezne agencije poziva, naj skupaj oblikujejo celovito večletno politiko za varstvo temeljnih pravic lgbtq-oseb, sprejel, čeprav je nekaj časa kazalo, da resolucija ne bo dobila dovolj podpore. Na delu so bili spet dežurni moralisti, ki so vse bolj glasni in organizirani tudi na evropski ravni. Nevladna organizacija European Dignity Watch, ki se zavzema za »osebno svobodo in odgovornost, temeljne pravice in družino«, je, na primer, uspešno promovirala idejo, da se poročilo Lunacek ne zavzema za enake pravice, pač pa za dodatne in posebne pravice za geje, lezbijke, biseksualne in transspolne osebe. Poročilo naj bi hkrati tudi promoviralo tako imenovano »teorijo spolov«, po kateri – oh, sveta preproščina! – si človek kar sam izbere svoj spol (in to je vsa teorija, ali kako?), hkrati pa naj bi poročilo zaprlo tudi usta vsem tistim, ki se ne strinjajo s človekovimi pravicami LGBT-oseb. Svoje nestrinjanje, so trdili,



| Ime | Stranka | Država | Glavo | Opombe |
|----------------------|---------|-----------|-------|--------|
| Tanja FAJON | SD | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Beriana JORDAN | EPP | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Jelko KACIN | ALDEADE | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Mojca KLEVA KEKUŠ | SD | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Zofija MAZEJ KUKOVIČ | SD | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Andrej PETERLE | EPP | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Ivo VAJGL | ALDEADE | Slovenija | ✓ | ✓ |
| Milan ZVER | EPP | Slovenija | ✓ | ✓ |

ne bodo smeli več izraziti. Še več: poročilo naj bi zahtevalo, da se v šolah v državah članicah EU predava o »homoseksualnih temah«, otroci pa bodo tako podvrženi homoseksualni propagandi. Naj nadaljujem? Seznam laži in zlonamernih interpretacij je še dolg, a na njem ni nič novega, kar ne bi bilo mogoče prebrati tudi na spletnih straneh domačih »iskrenih« in »celodnevno kulskih« zaščitnikov človekovih pravic za vse (v resnici pa zgolj za nekatere). Sprejetje resolucije je izredno pomembno, poudarja Evelyne Paradis, predsednica ILGA Europe, in pojasnjuje, da so verski ekstremisti, nasprotniki abortusa in druge ultra-konservativne skupine organizirale veliko kampanjo, s katero so pozivale k bojkotu resolucije in pri tem uporabljale laži in namerno preobračale dejstva. »K sreči so evropski poslanke in poslanci izkazali jasno zavezo k temeljnim evropskim principom enakosti, nediskriminacije in dostojanstva za vse.« Izredno zanimivo je bilo tudi glasovanje domačih evropskih poslank in poslancev. Tisto, kar najprej bode v oči, je dejstvo, da se glasovanja nista udeležila Mojca Kleva Kekuš in Ivo Vajgl, ki sta sicer glasna podpornika človekovih pravic lgbt-skupnosti. Kleva se glasovanja ni udeležila, ker je na porodniškem dopustu, Vajgl pa je bil odsoten zaradi bolezni. V pogovoru za *Narobe* je dodal, da bi zagotovo glasoval za resolucijo, če bi bil prisoten na glasovanju:

»Zgodovina (mojih) glasovanj kaže, da se vedno zavzemam za pravice in svobodine posameznikov in posameznikov, ne glede na njihove osebne ali katere koli druge okoliščine. Tudi sam menim, kot izhaja tudi iz sprejete resolucije, da v EU potrebujemo celovito politiko varstva pravic LGBT in večletni akcijski načrt, s katerim bi se učinkovito spopadli s homofobijo in transfobijo.« Dodal je, da je v dneh pred glasovanjem v svoj elektronski poštni nabiralnik dobil 300 pism s stališči za in proti, kar sicer ocenjuje kot dobro, saj je pomembno, da »javnost pozorno spremlja delo EP in politike EU na področju varstva človekovih pravic.«

No, 300 mejlov ni veliko v primerjavi s pošto, ki je prispela na elektronski naslov Ulrike Lunacek. Ta je namreč dobila prek 4000 elektronskih sporočil z zgražanjem, da njeno poročilo daje posebne pravice lgbt-skupnosti in da uničuje družino. Med 394 poslankami in poslanci, ki so glasovali za resolucijo (proti je glasovalo 176 poslancev, med njimi tudi Lojze Peterle, 72 pa se jih je vzdržalo) sta bila Tanja Fajon (SD) in Jelko Kacin (LDS) ter presentljivo tudi poslanki SDS Zofija Mazej Kukovič in Romana Jordan Cizelj (Milan Zver ni glasoval). Slednje je ob pamet spravilo predvsem tiste, ki so »cel dan kul«, saj so na svojih spletnih straneh najprej prečrtali obraz poslank, nato pa zapisali, da so maske padle in da je zdaj jasno,

»kdo zavaja volivce in kdo zlora-blja družino in davkoplačevalski denar.«

Obe poslanki smo tudi pri *Narobe* vprašali, zakaj sta glasovali za resolucijo, kar je bilo sicer v nsprotju s parlamentarno skupino, ki ji pripadeta v EP. Jordan Cizelj na naše elektronsko sporočilo ni odgovorila, je pa na svojem twitterju med drugim zapisala, da morajo biti človekove pravice spoštovane tudi za LGBTI, Mazej Kukovič pa je na naše vprašanje, zakaj je podprla človekove pravice lgbt-oseb, odgovorila: »Kot evropska poslanka se želim osredotočiti predvsem na vprašanje o tem, kaj bomo jutri kot družba delali, kako bomo ustvarili nova delovna mesta in na kakšen način bomo dosegli gospodarsko rast.« Ko smo prosili za pojasnitev odgovora, se na našo prošnjo ni več odzvala. Iz odgovora je namreč moč razbrati, da je poslanka podprla človekove pravice lgbt-oseb, ker naj bi te prispevale k novim delovnim mestom in gospodarski rasti. No, mogoče pa res: enake pravice za vse so verjetno predpogoj za uspešno družbo.

Mazej Kukovič je še dodala, da je bilo njeno glasovanje »skladno s priporočili poročevalke za skupino Evropske ljudske stranke Roberte Metsola. Sprejeta resolucija temelji na principu subsidiarnosti, kar pomeni, da pristojnost odločanja pripada posameznim državam članicam. Subsidiarnost, ki se nam v tem primeru zdi ključna, je bil pogoj in sprememba, ki jo je predlagala naša politična skupina v Evropskem parlamentu.« Z drugimi besedami to lahko pomeni tole: na evropski ravni se zavzemamo za enake pravice, subsidiarnost pa nam doma omogoča, da si te stvari prirojam malo po svoje, v skladu z domačo folkloro selektivnega razumevanja človekovih pravic.

Celotna resolucija je v slovenskem jeziku dostopna na naslovu:
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0009+0+DOC+XML+V0//SL>



Foto: Marco Ovando in Miha Kavčič



Amanda in Miha Kavčič

MIHA KAVČIČ

AMANDA LEPORE

Najdražje telo na svetu

Vlak 'Z'. Gost promet in precej hladno ozračje. Težke noge od 12-urnega dela. Za mano je dolga noč in še daljši dan. Preveč alkohola, premalo spanca. Tipično za vsakogar, ki se dnevno udejstvuje v newyorškem nočnem življenju. Tuš. Priprava outfita za trenutek, ki sem ga čakal že dolgo časa. Pogovor na štiri oči. Pripravljen, s precejšnjo mero spoštovanja in treme. Bom res zmožel? Še enkrat preletim vsa vprašanja. Spakiram svoj prenosni 'jabuk' in se odpravim. Mami me je naučila, da naj nikamor ne pridem praznih rok. Kupim šopek krvavo rdečih vrtnic. Vlak 'L'. Gramercy park. Vonj po njej v celem nadstropju. Stojim pred vrati. Navdušenje. Jazz in tiho popevanje. Potrkam. Odpre mi.

Amanda Lepore. Diva. Nočna in modna ikona. Hostesa. Performerka. Pevka. Transseksualka. Oseba z dušo in lepim karakterjem. Amanda Lepore, rojena kot Armand Lepore, italijanskih korenin. Na newyorški sceni je prisotna že od leta 1990. Sodelovala je z odmevnimi imeni, kot so David LaChapelle, Terry Richardson, Cazwell, The Blonds, M.A.C. cosmetics, Swatch, Elton John, Grace Jones, TIGA, Jason Wu. Ženska, ki ve, da je za vse potrebno trdo delati in nič ni samoumevno. Tako kot tudi ne tale ekskluzivni intervju za Narobe.

Otroštvo nas kot osebe najbolj definira. Kakšno je bilo vaše?

Moje otroštvo? Ko sem bila res majhna, sta se moja starša veliko prepirala. To, da je mama imela shizofrenijo, je mojega očeta močno oddaljilo. Mama je veliko časa preživela v bolnišnici. Bila je težavna in tako sem velikokrat ostajala sama doma. Očetu sem se na neki način zasmilila, zato mi je pustil, da se igram z lutkami, s punčkami, saj sem bila že takrat feminilna. To mi je pomagalo, da sem ostajala srečna.

Imate otroštvo torej v lepem spominu?

Ja, vendar se je vse skupaj spremenilo, ko sem začela obiskovati šolo. Vrstniki so se mi posmehovali, ker sem bila tako »poženščena« in

drobna, sploh pa kasneje, ko smo se začeli seksualno razvijati. Mislim, da dobro veš, o čem govorim. Seveda sem si želela biti priljubljena, vendar sem bila vedno bolj sama in osamljena.

Nekje sem zasledil, da ste imeli celo osebne učitelja. Je bil razlog zasmehovanje?

Res je. Kasneje sem res imela zasebnega učitelja, saj je bilo tako za vse lažje. Mislim, da je bilo tovrstno ukrepanje dobro za moj osebni razvoj. V tem času sem tudi spoznala prijateljico, ki je delala v striptiz baru. Šivala sem ji kostume in si tako zaslužila dodaten denar za svoje potrebe. Oče je prihajal na obisk samo takrat, ko mi je prinesel hrano. Moja prijateljica pa takrat sploh ni bila polnoletna (smeh). Veliko ljudi je govorilo, da je transseksualka. In res je bila. Prosila sem jo za prve hormonske tablete. Bila sem stara 15 let (smeh).

Vaši starši niso bili vedno z vami. Pogosto ste bili prepuščeni sami sebi. Pa vendar so starši tisti, ki vse opazijo in vse vedo. Kako so spremljali vse skupaj?

Ja, res je, da so začeli opazovati spremembe na meni. Iz vseh sem se malo hecala. Na primer: po dveh mesecih so mi že začele rasti prsi, in ko me je mama vprašala, kaj se dogaja z menoj, sem ji lagala, da sem se zredila. Vse te spremembe so močno vplivale na mojo samozavest.

Kaj pa ostali člani družine? Kako gledajo na vas? So vas podpirali? So vam stali ob strani?

Imam starejšega brata, ki mojega početja ni nikoli odobral. Nekako mu ta ideja ni bila všeč. Druga zgodba je oče, ki mi je zelo pomagal in me potihoma podpiral na različne načine. Kasneje me je vpisal v frizersko šolo, saj je menil, da se bom tam počutila bolj sprejeto. In se tudi sem. V šolo sem hodila že kot punca in navezala veliko stikov z vrstnicami, pa tudi fantje niso več toliko težili.

Kakšni so bili občutki glede vašega spola v otroštvu?

V svoj spol nisem nikoli dvomila. Vedno sem bila ženska. Ko sem prvič slišala za transseksualnost, mi je bilo jasno, kdo sem in kaj moram storiti. Hvala bogu, imela sem to srečo, da sem bila po videzu majhna in poženščena. Zato mi je bilo vse skupaj veliko lažje kot morda komu

drugemu. Najbolj me je motilo, ko so me postregli na kratko. To me je res prizadelo.

V najstniških letih se začnejo pojavljati potrebe po spolnosti, zbliznanjih in ljubezni. Kakšne so vaše izkušnje? Kdaj ste imeli prvega fanta?

Na frizerski šoli sem imela dobro prijateljico, ki je vedela zame. Strašno jo je zabavalo, da sva hodili v klube in skupaj osvajali fante, ter se kasneje izgovarjali, da imava menstruacijo in uporabljali vse druge mogoče izgovore (smeh). Kasneje me je zapletla s prijateljem svojega fanta. Z njim sem bila tri mesece, in ko je končno napočil pravi trenutek, da me je vprašal, če mi lahko polize ... hmmm ... muco ... (smeh), sem se prestrašila in mu vse povedala. Od jeze je z roko razbil zid, tako da so za vse izvedeli tudi njegovi starši. Tisti čas sem bila zelo depresivna in njegov oče je to opazil. Videl me je, da zelo trpim, in se odločil, da me posvoji in plača operacijo za spremembo spola. Moja mama je želela, da počakam vsaj do 21. leta.

Kako je potekala sprememba?

Neverjetno hitro. Do takrat še nisem imela nobene operacije. Bila sem samo na hormonih. Najprej sem dobila vagino in se s tem trenutno zadovoljila, vendar mi moje Kate Moss prsi nikakor niso bile všeč, sploh pa ne, ko sem nakupovala. Nobena obleka se mi ni tako prilagala, kot bi želela. Zaželela sem si prsi, potem ustnice in potem nos in ... (smeh) ...

Kakšne občutke ste doživljali po prvi operaciji?

Počutila sem se prerajeno, presrečno in popolno. Bil je občutek, ki se ga ne da opisati. Definitivno je to eden največjih mejnikov v mojem življenju. Mojemu fantu je bilo to všeč. Poročila sva se. No, kasneje tudi ločila (smeh).

Kakšen je bil razlog?

Občutek, da sem zaprta, mi ni bil všeč. Nisem želela imeti resne službe in mu doma gospodinjiti. Zato res nisem bila rojena (smeh). Želela sem biti lepa. Ko sem hodila na redne preglede k zdravniku, sem tam spoznala geja, ki me je vedno kam vabil. Povabila sem zavračala zaradi moža. Mesece sem se zvezi upirala, končno pa sem mu zaupala svoje težave. Ponudil mi je, da se preselim k njemu. Na skrivaj sem začela varčevati denar in se res preselila.

Kmalu sem ugotovila, da se moj novi prijatelj ukvarja s prostitucijo. Veliko časa sem čakala v barih, medtem ko je on delal. Tam sem spoznala marinca in začela sva hoditi na zmenke. Opazil je mojo situacijo in mi predlagal, da se preselim k njemu. In sem se. Kasneje sem ugotovila, da je zelo v sado-mazo sceni. Predlagal mi je, naj s tem služim denar. Odpeljal me je v klub, kjer sem plesala. Nikoli nisem imela spolnega odnosa s strankami tega kluba, čeprav so mnogi to sklepali. Zaslužila sem veliko in se končno preselila k svojim gejevskim prijateljem. Za rojstni dan me je prijatelj odpeljal na slavni party Disco 2000, ki ga je prirejal Michael Alig. Tam sem v hipu dobila vso pozornost in tako postala go-go plesalka. Takrat še nihče ni vedel, da sem transseksualka, in ko so izvedeli, sem takoj postala zvezda newyorške gejevske scene in del te velike, raznolike družine.

Sodelovali ste z mnogimi umetniki, težko bi bilo naštet vse, vendar je jasno, da je bil glavni David LaChapelle. Kako sta se spoznala in začela sodelovati?

Verjetno si slišal o umoru in zaprtju Limeligh-ta? No, takrat je vse utihnilo na področju klub-ske scene in na srečo sem dobila službo kot frizerka in maskerka v trgovini Patricie Field. Nisem še vedela, kaj točno bi rada sama s seboj. Bila sem brez navdiha, brez neke delovne vneme. In v trgovino je prišel 'on'. Ko me je opazil, se mu je skoraj zmešalo. Take, kot sem jaz, je risal že pri šestnajstih. Bila sem njegova sanja in njegova muza.

Lahko rečeva, da vas je v svetovnem merilu naredil slavno prav on?

V svetovnem vsekakor. Mislim, da je bilo sodelovanje z njim vedno super; uspešno, odzivi pa dobri. Vse, kar sva naredila, je bilo revolucionarno. Sama nikoli nisem pričakovala kaj takšnega. Zgodilo se je kot plaz. Jaz sem samo uživala, kot vedno. Spomnim se zabave v neki restavraciji. Prisotna so bila imena iz modnega in igralskega sveta. Želel je, da se slečem in pridem naga v restavracijo. Takrat sem prvič začutila, kako moja golota in sproščenost osrečujeta ljudi.

Vsa ta pozornost, žarometi in slava lahko prinesejo tudi veliko grenkega. Kako so se na vašo slavo odzvali prijatelji?

(Smeh.) Veliko jih je bilo zelo ljubosumnih in čutila sem veliko negative, kar je seveda razumljivo. Zaradi tega pa sebe nisem nikoli obtočevala, da sem naredila kaj narobe. Dejansko, kaj pa naj bi storila? Šla sem s tokom dogodkov in počakala, da spoznam, kdo so moji pravi prijatelji. Veliko sem jih izgubila. Nekateri so začeli mojo slavo izkoriščati in so me vabili



na zabave le zaradi publicitete. Ta pa je ugajala tudi meni. Zelo. Dve muhi na en mah (smeh). Načeloma pa sem vedno raje prišla kot zvezda in odšla, ko se mi je pač zahotelo. Sama nisem nikoli rada prirejala zabav.

Vedno, ko vas opazujem v klubih, ste nasmejani in odprti za pogovor. Nikoli se vam ni odveč posvetiti ljudem, ki vas občudujejo, nikoli niste nesramni ali negativni. Kako vam to uspeva?

Očitno ... taka pač sem. Ko so se mi zgodile velike stvari, sem si rekla, da je to verjetno zadnjič. Vedno sem se počutila posebno in srečna sem bila ob tem. Vseskozi sem se bala, da bo tega enkrat konec. Da bo ta občutek

minil. Počutila sem se kot korenje pred zajcem. Pa se ni nikoli končalo (smeh). Energija ljudi me je vedno znova napolnila. Vedno sem ostala 'prizemljena', kot da si vsega ne zaslužim in kot da je vse skupaj ena velika pomota (smeh).

Kako se dandanes soočate s posmehovanjem? Ali se vam še kdaj posmehujejo?

Enostavno se odmaknem in grem tja, kjer vem, da me čaka sreča, med ljudi, ki me imajo iskreno radi. Zelo uživam, ko je nekdo nečloveški na instagramu. Enostavno ga blokiram, bloop, bloop! Ob tem uživam kot kakšen otrok. Mimogrede, sem ti povedala, kako se mi smilijo

mladi ruski geji? Ko sem bila tam, se mi je trgalo srce.

Vem, da veliko potujete. Kje vam je najljubše?

Pariz. Ibiza. London. Rio. Vsa ta mesta so čudovita in polna zanimivih ljudi. Med njimi se počutim domače. Zelo rada potujem. Zelo. Vendar ne potujem vedno samo v prestolnice, kjer sta blišč in glamur. Včasih me povabijo v zanimiva in odročna mesta, kjer najdem sestradane ljudi, mlade, ki hrepenijo po znanju, in tudi po spoznavanju idolov, kot sem jaz. V takih okoljih najbolj uživam, saj vem, da jim lahko nekaj dam in nekaj pokažem. Vem, kako je bilo meni, ko sem bila mlada. Iščeš nekoga, ki bi te navdihoval. Ljudi, kot si ti, na primer. Pomembno je, da si prijazen. Sploh če si drugačen, je pomembno, da sprejemaš ljudi takšne, kot so. Konec koncev smo vsi na isti ladji in kaj bi bilo, če ne bi držali skupaj (smeh).

Izdali ste album, nekaj uspešnih pesmi in hitov. Zakaj ste se odločili še za glasbo?

Že pri petnajstih sem pela v bendu. Imeli smo celo nekaj nastopov. Vendar se takrat nisem videla v tem. Želela sem biti samo lepa (smeh). Potem me je v New Yorku opazil Cazwell in tako sva posnela duet Champagne. Moram priznati, da sem se dolgo pripravljala, saj sem želela, da je popolno. Vsi so bili navdušeni. Pesem je postala pravi hit in skupaj s Cazwellovo pomočjo sva izdala moj prvi album. Že pred Davidom so ljudje želeli, da pojem in da pokažem še kaj več. Pevska kariera mi je zelo pomagala pri nastopih v tujini. Rada pojem. Burleska, Marilyn Monroe, fashion party ...

Kje črpate navdih za ustvarjanje?

Burleska je zelo močno vplivala name. Rada se slačim (smeh). Ob tem sem zelo sproščena. Zato je imelo veliko klubov težave. Ker niso imeli vsi licence za burlesko. Zelo me je navdihnila tudi Dita Von Teese s svojimi kostumi in takrat sem si jih spet začela izdelovati sama. Vedno me je privlačila ta okusna golota.

Kaj je najpomembnejše pri vašem delu?

Ljudje! Moraš se povezati z občinstvom in jim pustiti sanjati in čutiti.

Pravzaprav morate kar veliko delati in ste zelo zaposleni. Se vam kdaj preprosto ne da?

Delo obožujem. Sem zelo delavna in veliko delam. Tudi nakupovanje je delo, nakupi preko interneta, skrb za videz, posvetovanje z oblikovalci ... Veliko hodim na jogo, saj me to sprošča in drži v kondiciji, mentalni in fizični. Včasih si seveda vzamem tudi nekaj časa le zase in imam prost dan, da se pripravim na

naslednji večer, ko grem ven. Veliko ljudi me sprašuje, zakaj nimam asistenta. Ker enostavno vem, da sama naredim vse najboljše (smeh).

Kaj pa ljubezensko življenje? Kakšen je vaš idealni moški?

Fante sem imela in imam. To ni nič nenormalnega. Neka konstanta. Moje zveze trajajo po tri leta ali manj. Fanta ne iščem sama, ponavadi me najdejo kar oni. Rada imam velike moške, saj sem tako drobna. Vsekakor morajo biti ekstremno lepi. Veliko sem bila z modeli, z enim celo iz Slovenije (smeh). Veliko pozornosti sem dajala videzu. Sedaj me to ne gane več toliko.

Bi se še enkrat poročili?

Seveda, če bi bil le dovolj bogat (smeh).

Kaj pa otroci?

Neeeeee! Mislim, da ne bi bila dobra mati. Enostavno za otroke ne bi imela časa. Moje življenje je vedno bilo samo: jaz, jaz in jaz! Otroka sem želela le takrat, ko sem bila poročena in sem gospodinjala. Predlagala sem celo posvojitve. Bilo mi je dolgčas, priznam. Sicer pa imam otrok za cel klub in tam sem vsem vam vaša Plastic Mama (smeh).

Veliko ste v klubih. Nočno življenje v New Yorku je lahko kar naporno. Tudi sam to opažam! Ste kdaj uživali droge?

Nikoli! No ja ... sem, vendar mi nikoli niso bile všeč. Z njimi se nisem dobro počutila. Nekako to ni bilo zame. Niti pijem ne. Rada sem pri stvari in prisebna v prostoru. Nočem, da se mi zmeša, pa tudi hormoni in vse ostale substance niso ravno dobra mešanica. Kako misliš, da sem lahko zdržala na sceni toliko let? Razumem pa ljudi in vedno rada pomagam, ko kdo pretirava. Mislim, da je to zaradi mame, ki je bila shizofrena.

Lahko rečete, da ste trenutno srečni?

Ja! Zelo, zelo sem srečna. Počutim se izpopolnjeno. Imam veliko prijateljev, lepih oblek, nakita in čevljev (smeh).

Kakšni so vaši novi projekti?

Trenutno pišem knjigo, saj bi rada delila svoje življenje z vsemi. Novembra 2014 pa bom snemala film. Glede tega sem zelo navdušena, ker bo vloga zelo zanimiva: pištola in kri. Mislim, da ti bo všeč. Trenutno se posvečam tudi sebi in veliko vadim za nastope. Nadgrajujem se, obožujem izzive.

Točno po eni uri pogovora je v njeno hotelsko sobo vstopil najin prijatelj Early Ross. Ja, res je: živi v hotelski sobi, polni škotel čevljev Louboutin in kristalov Swarovski. Pravljiča.

Zgodilo se je pred ...

5. leti



Na volitvah za Evropski parlament leta 2009 je na listi SMS kandidiral Peter Janeš, ki je prvi razkriti gej v zgodovini volitev v Sloveniji, če ne upoštevamo Bogdana Lešnika, začetnika gejevskega gibanja, ki je kandidiral na parlamentarnih volitvah leta 1990. Janeš ni bil izvoljen v Evropski parlament.

10. leti



Januarja 2004 so predstavniki in predstavnice glb-gibanja v Sloveniji na sedežu Slovenske ljudske stranke nesli košaro

koromača, ki so ga nekoč uporabljali pri sežigu homoseksualcev na grmadi. SLS je namreč takrat blokirala sprejetje zakona, ki bi urejal istospolna partnerska razmerja. Ker sta bila dva predstavnika gibanja oblečena v narodne noše, so mediji to interpretirali kot dokaz, da so tudi geji in lezbijke pravi Slovenci. Pri tem so spregledali subverzivnost te akcije.

15. leti



Februarja 1999 je državna sekretarka na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Helena Kamnar v intervjuju za Mladino zatrnila, da ministrstvo ne bo

pripravilo predloga o zakonski zvezi za istospolne pare, ker bi tak predlog padel že pred parlamentom. »V družbi imamo dva pola. Eden meni, da je homoseksualnost škodljiva in jo je treba uničiti. Ta pol živi in ni majhen,« je dejala.

20. leti



Maja 1994 je glb-gibanje praznovalo deseto obletnico delovanja. Praznovanje bi

moralo potekati na ljubljanskem gradu, vendar je lastnik tamkajšnjega lokala gostoljubje odpovedal le nekaj ur pred začetkom praznovanja, ker je šele takrat ugotovil, da so njegov lokal najeli homoseksualci.



DR. VOJKO GORJANC

O heteronormativnosti slovarskega opisa slovenskega jezika

HOMOSEKSUALNOST, EKSHIBICIONIZEM IN DRUGE PERVERZNOSTI

Ob aktualni razpravi o izdelavi novega slovarja slovenskega jezika, ki naj bi nadomestil Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), edini referenčni enojezični slovar slovenskega jezika, katerega zasnova sega v šestdeseta leta prejšnjega stoletja, izhajal pa je med letoma 1970 in 1991, je pravi čas, da si oglemo, kakšno je trenutno stanje v slovarskem opisu slovenščine in opozorimo na potrebo po družbeno odgovornem slovarskem delu.

Slovarji imajo namreč pomembno družbeno funkcijo, v družbi so večinoma sprejeti ne le kot zbirka besedja določenega jezika, ampak kot zaklad kulture nekega okolja. Slovar tako uporabniki in uporabnice doživljajo kot absolutno avtoriteto za informacije o tem, kaj

v jeziku obstaja, četudi se zavedajo, da ni tako. Ali pa to tudi hote preprosto ignorirajo. Slovarske informacije pogosto doživljamo kot večne in nespremenljive, kot nekaj, kar ne podlega času. Velja tudi splošno sprejeto prepričanje o verodostojnosti informacij v slovarju, tudi če določene besede ne uporabljamo več, se je njen pomen bistveno spremenil, je pridobila dodatno konotacijo ipd. Pri razsojanju o jezikovnih zadevah jo lahko uporabimo kot knjigo z visoko težo argumenta, zato je še kako pomembno, kakšni so slovarski opisi. Slovarski delavci in delavke se morajo tega dejstva zavedati in ravnati družbeno občutljivo in odgovorno (Béjoint 2000: 120). Odgovornost je še toliko večja v primeru, ko v določenem okolju nimamo na voljo izbire med slovarji in en sam slovar deluje kot edina in nesporna avtoriteta, kot je to pri nas SSKJ.

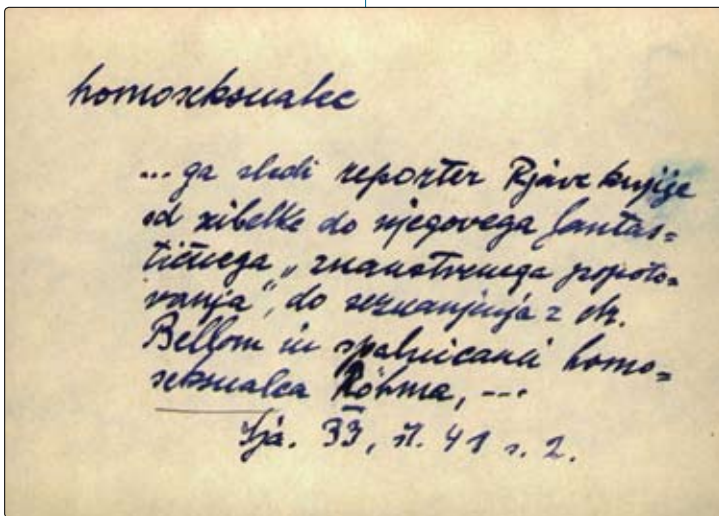
Živimo v svetu tako negativnih kot pozitivnih predsodkov, ki se kodirajo v jeziku. Tudi če ti predsodki v družbi izginejo, ostanejo fosilizirani v jezikovnih izrazih, česar se velikokrat niti ne zavedamo (Schutz 2002: 637). Da pa bi bili splošni slovarji v okoljih, kjer je vzpostavljeno načelo vsaj mini-

malne tekmovalnosti, prodajane knjige, odsevajo družbene vrednote glede na trenutni družbeni ideal (Béjoint 2000: 124). Pravzaprav velja, da je vsak slovar tako ali drugače ideološki, kar se kaže tako v njegovi makro- kot tudi mikrostrukturi: pri izbiri besedišča, skozi definiranje, še posebej pa skozi izbor zgledov rabe. Tako slovarji v veliki meri odsevajo družbene vrednote, dajo nam sorazmerno dobro informacijo o tem, kaj so vrednote določene družbe oz. skozi rešitve govorijo o stigmatiziranju družbenih skupin z vidika družbeno vplivne oziroma močnejše skupine (Algeo 1990: 2006). V okoljih, kjer ni vzpostavljena tekmovalnost med slovarji, kakršno je tudi slovensko, se prav tako ne morejo izogniti ideološkosti, se pa v teh primerih v slovarju bolj poudari tudi vrednostni sistem slovarskih delavcev in delavk oziroma slovarskega kolektiva. Slovarji, enciklopedije in slovnice so v resnici najboljši primer besedil, ki jih je treba brati med vrsticami, kjer se družbeni konflikti, skrita nasprotja, klišeji in predsodki sestavljajo v družinski album določene kulture, ki ga lahko razberemo bolje kot kjerkoli drugje (Meschonnic 1991: 16), le da jih večinoma ne beremo na ta

način. Zato pa mi v nadaljevanju pogledimo nanje prav s tega zornega kota.

SSKJ je nastal na podlagi načrtno zbranega gradiva na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: iz besedil so bili izpisani zgledi rabe na kartotečne listke, ti pa so bili osnova za izbor besedišča in izdelavo posameznega geselskega članka v slovarju. Z analizo tega gradiva ter primerjave s slovarskimi opisi lahko ugotovljamo, katera besedila so najbolj vplivala na slovarske opise, kako se je iz zbranega gradiva oblikoval opis v slovarju ter ali slovarski opisi tudi v jezikovni normi – opisu in priporočilu za naše jezikovno vedenje – kodirajo heteronormativnost. Ugotavljamo lahko, kako torej institucionalizirana ideologija univerzalnosti heteroseksualnosti kot niza kulturnih vzorcev, družbenih in pravnih norm, ki vzpostavljajo hegemonijo heteroseksualnosti, postaja tudi norma našega jezikovnega obnašanja.

Pri analizi SSKJ smo se osredotočili na besedišče, povezano s homoseksualnostjo (Gorjanc 2012), ki ga v slovarju ni prav veliko, nevtralne slovarske iztočnice pa so le štiri:



SLIKA 1: Eden izmed najstarejših kartotečnih listkov iz kartoteke SSKJ za besedo homoseksualec

IZTOČNICA

buzarant
homoseksualec
homoseksualen
homoseksualnost
istospolen
mutast greh
peder
pederast
pederastija
sodomija
sodomit
topli bratec

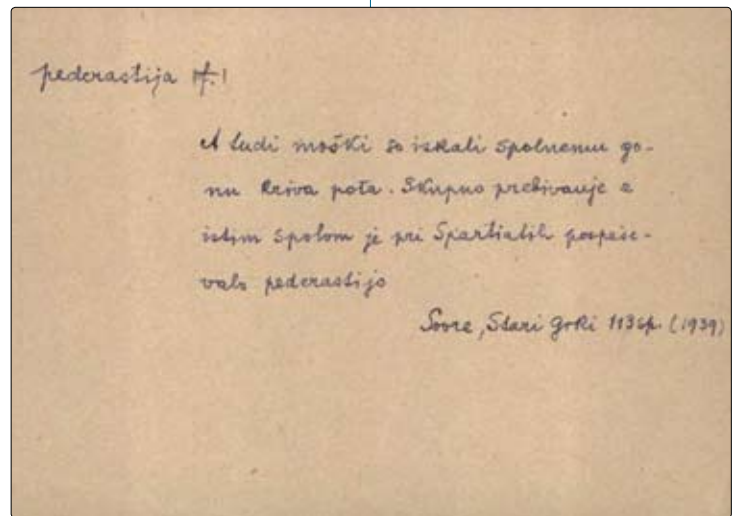
KVALIFIKATOR (omejitev v rabi)

vulgarno
-
-
-
-
starinsko
pogovorno
knjižno
knjižno
knjižno redko
knjižno redko
pogovorno

Analiza gradiva za izdelavo SSKJ pri tem razkriva, da (a) za posamezne besede primerov rabe ni veliko; (b) je večina virov iz leposlovnih besedil ali spremnih besed in predgovorov k leposlovnim delom, ob tem pa je dovolj zgledov tudi s področja medicine in iz publicistike; (c) so zgledi različnih avtorjev, a hkrati lahko sorazmerno hitro prepoznamo avtorja, ki je najbolj eksplicitno ideološki; (č) se homoseksualnost pojavlja večinoma v negativnih kontekstih, a ne izključno negativnih; (d) eksplicitno kažejo na takratni družbeni koncept heteronormativnosti (glej sliko 1).

Analiza kartoteke je vodila v natančnejši pregled besedil, pri katerih so zbrani zgledi kazali na izrazito ideološkost (glej sliko 2).

V opazno veliko primerih se kot avtor izrazito ideoloških zgledov pojavlja ime Antona Sovrèta. Analiza kaže na to, kako pomembno vlogo ima lahko v manjši jezikovni skupnosti en sam avtor oz. prevajalec, še posebej, ko je ta v kulturnem kontekstu prepoznan kot nesporna avtoriteta. Anton Sovrè je namreč med obema vojnama veljal za največjega poznavalca antike pri nas, prav tako pa mu je bila zaupana naloga napisati monografijo o starih Grkih, v veliki meri tudi zaradi njegovih prevodnih izkušenj. V svoji monografiji o starih Grkih pod naslovom »Erotične zablode« eksplicitno vzpostavi odnos do homoerotike, ki ves čas zaznamuje njegovo pisanje v zvezi s homoerotiko pri prevajanju grške klasične literature. Prav ta del besedila je tudi del kartoteke za SSKJ:



SLIKA 2: Kartotečni listek iz kartoteke SSKJ za besedo pederastija

Skupno prebivanje z istim spolom je pri Spartiatih pospeševalo pederastijo, ki so jo imeli Grki sploh v krvi. Reč je normalnemu človeku ogabna, pa naj jo poklicani ali nepoklicani moralni tapetniki še tako ovešajo z etično pobarvanimi krpmi. [...] Pederastija je ena od redkih odurnosti, ki človeka od Grkov odbija, posebno ko vidi, da niti moške kakor Sofokles in Sokrates niso bili povsem brez tega nečednega nagnjenja (Sovrè 1939: 113–114).

Anton Sovrè pojasni poimenovanje pederastija takole:

Grški izraz za moško homoerotiko je bil samostalniki paderastia [...]. Beseda pederastija v grškem jeziku ni imela peiorativnega prizvoka, kakor ga ima danes [...]. Poleg besede pederastija je bil v rabi tudi izraz paidofilija v enakem pomenu. Jaz delam v slovenščini razliko med [...] izrazoma: pederastija mi pomeni grobo telesno, paidofilija pa etično neoporečno duhovno ljubezen (Sovrè 1960: 7–8).

V razmerju do prevodnih del so prav ta stališča bistveno zaznamovala njegov odnos do homoerotike, ki je najbolj eksplicitno izražen v predgovoru k prevodu Platonovega Simpozija in Georgisa (Sovrè 1960). Anton Sovrè se opredeljuje do vsakega segmenta antične literature posebej, ob tem pa navaja tudi prevode grške epike, lirike in dramatike. Gre za diskurz, ki z izbiro ekspresivnih jezikovnih sredstev vzpostavlja izje-

mno negativen odnos do homoerotike v grški klasični literaturi in seveda homoerotike sploh.

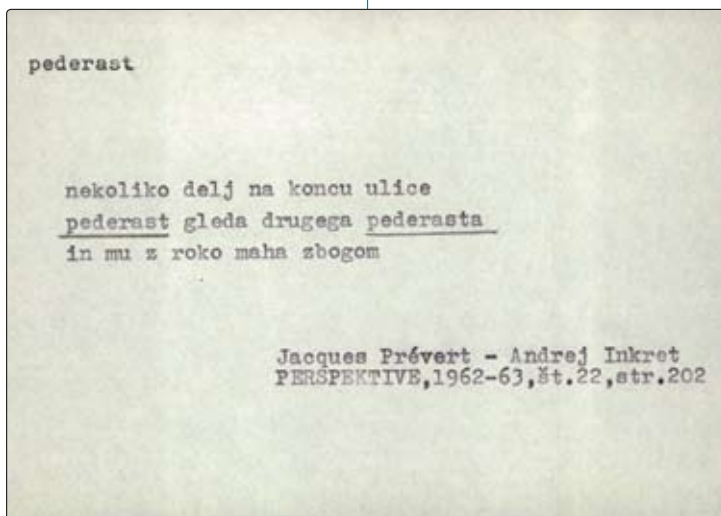
[V] liriki je bila homoerotika važen faktor. [...] Do malega vsi liriki so bili seksualno invertirani [...]. Grška lirika vsebuje brez dvoma prvine večnostne lepote, le da je, žal, tako prepojena s homeoetičnimi izlivi, da imaš neugoden občutek, ko da držiš v roki lepo rožo, ki ji je polž oslimil lističe (Sovrè 1960: 12–13).

V dramskem slovstvu so bili homoerotični motivi tako pogostni, da so nekateri stari kritiki tragedijo imenovali gojišče pederastije. Naravnost dominantno vlogo pa je igrala v grški komediji (Sovrè 1960: 14).

[V]se ali domalega vse kulturne stvaritve Grkov [...] stojijo na etičnem vrednotenju moškosti, zato modernemu človeku mnogokrat ne zbuja ugodja (Sovrè 1960: 22).

Pederastija je bila Grku etično neoporečna, kakor je zamorcu etično neoporečno, če svojega očeta poje, oče pa je srečen, da najde grob v sinovem želodcu (Sovrè 1960: 30).

Zanimivo je, da so bili prav podatki iz izvorne literature in prevodov pri leksikalnih elementih pederast in pederastija tisti, pri katerih se je med leksikografi očitno postavljajo vprašanje o pomenu obeh leksimov (glej sliko 3).



SLIKA 3: Kartotečni listek iz kartoteke SSKJ za besedo pederast



SLIKA 4: Kartotečni listek iz kartoteke SSKJ za besedo pederastija

Pomenu, ki je bil izražen v neliterarnih besedilih, pederast »moški, ki čuti spolno nagnjenje do otrok in mladostnikov« oz. pederastija »spolna nagnjenost moškega do otrok in mladostnikov«, je bil na podlagi literarnih del dodan še pomen, sinonimen s pomenom besede homoseksualec in homoseksualnost. Izdelovalci slovarja so pri izdelavi tega gesla za slovar pridobili celo mnenje Klinične bolnišnice za psihiatrijo v Ljubljani (glej sliko 4).

Kljub temu je v opis v SSKJ takle:

pederást

-a m (â) moški, ki čuti spolno nagnjenje do dečkov: biti pederast // knjiž. homoseksualec

Ugotovimo lahko, da so bili avtorji SSKJ v resnici metodološko dosledni, saj so se odločili za opis, ki temelji na realnih besedilnih podatkih, pri čemer je tudi jasno, da so besedila družbeno vplivnejših avtorjev – predvsem literatov in prevajalcev – imela bistveno večjo težo kot druga. Zanimivo je tudi, da so imela manjšo težo celo besedila, ki govorijo o samih slovarskih definicijah (glej sliko 5).

Definiranje in zgledi rabe so elementi slovarja, pri katerih ideologija pride do izraza na dva izrazito drugačna načina. Pri definiranju so slovarski delavci in delavke veliko bolj strogo zamejeni z definicij-

skim jezikom, zato je prostora za ideologijo manj:

homoseksualec

-lca m (â) kdor čuti spolno nagnjenje do oseb istega spola

homoseksualnost

-i ž (â) spolna nagnjenost do oseb istega spola

Pri izboru zgledov rabe pa so veliko svobodnejši. Zgledi rabe bi sicer morali biti namenjeni v glavnem ilustriranju skladenjskih lastnosti, tipičnega konteksta ali dajati dodatne pomenske informacije, a vedno ni tako. Uporaba zgledov rabe je velikokrat družbeno resničnost, kot jo vidijo sestavljavci in sestavljalki slovarja. Na ta način se izpostavi preferenčnost v opisu, ki se ne more uresničiti skozi definicijo, zato je prav analiza zgledov rabe eden najzanimivejših predmetov raziskav, ko gre za vprašanje ideološkosti pri slovarskih opisih (Béjoint 2000).

Čeprav je bilo besedil o homoseksualnosti v času nastajanja SSKJ na voljo zelo malo, še v sedemdesetih so bile namreč medijske reprezentacije homoseksualnosti redke (Kuhar 2003), je v jezikovnem gradivu, ki so ga pri sestavi slovarja imeli na voljo, vendarle dovolj takih, ki homoseksualec in homoseksualnost prikazujejo v nevtralnem kontekstu. Kljub temu so zgledi rabe v SSKJ taki:

IZTOČNICA

ekshibicionist

onanist

perversija

perversnež

perversnost

sprevrženec

ZGLED RABE

homoseksualci in ekshibicionisti

zašel je v družbo homoseksualcev in onanistov

ekshibicionizem, fetišizem, homoseksualnost in druge perversije

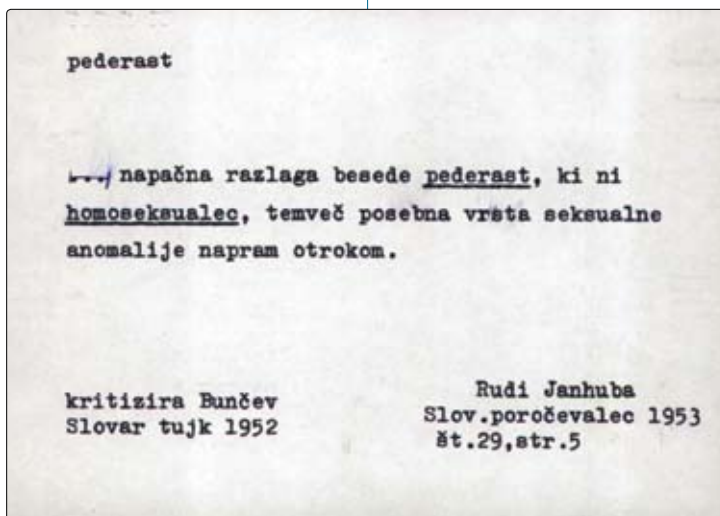
homoseksualci, ekshibicionisti in drugi spolni perversneži

homoseksualnost, ekshibicionizem in druge perversnosti

homoseksualci in drugi sprevrženci

Vidimo, da se ne pojavljajo pri besedišču, kjer je bilo treba eksplisitno definirati homoseksualno vsebino, ampak v drugih delih slovarja. Analiza gradiva pa razkri-va še, da pri zgornjih zgledih ne gre zgolj za izbor zgledov rabe, ampak tudi za njihovo kreiranje, saj se pri celotni besedni družini, povezani s *perversijo*, v gradivu sploh ne pojavljajo zgledi rabe, kakršne najdemo v SSKJ in so praktično identični, kar lepo kaže na kreiranje družbene resničnosti, ki je bila družbena resničnost preferenc takratnih sestavljavcev slovarja. Vidimo torej, da se lahko ob sorazmerno korektnem opisu na ravni slovarske definicije s preferenco pri zgledih rabe in njihovo osredotočenostjo na le nekatere besedilne vire avtorji in avtorice SSKJ do homoseksualnosti eksplisitno opredeljujejo prav skozi zglede rabe.

Zanimivo je, da so na opise pomembno vplivala prevodna besedila, predvsem literarna, v katerih so bile homoseksualne teme pogoste zastopane kot v izvornih slovenskih besedilih, še posebej pomembna pa so bila stališča prevajalcev (izražena predvsem v predgovorih in spremnih besedah), na podlagi katerih se je oblikoval opis jezikovne norme kot splošne kulturne in družbene norme, neke vrste družbeni ideal. Pri besedišču, povezanem s homoseksualnostjo, rešitve v SSKJ ne le institucionalizirajo ideologijo univerzalnosti heteroseksualnosti, ampak heteroseksualnost postavljajo kot normo, homoseksualnost pa ne samo kot odmik od nje, ampak kot deviančnost. Bistvena težava je v tem, da je SSKJ vplivni jezikovni opis, ki je nastal v nekem drugem prostoru in času, hkrati pa danes daje vtis aktualnosti, v resnici pa kodira vrednote nekega drugega časa, tolerantno obnašanje nekega drugega časa, težnje in sprejemljivost nekega drugega časa, konec koncev prinaša ideološki konstrukt slovarskega kolektiva nekega dru-



Slika 5: Kartotečni listek iz kartoteke za SSKJ za besedo *pederast*

gega časa: netoleriranje in nesprejemljivost homoseksualnosti. Kot tak SSKJ zaradi nesporne avtoritete, ki jo ima v slovenskem prostoru, lahko služi za stigmatizacijo že tako stigmatiziranih družbenih skupin in je lahko uporaben kot argument za spodbujanje in širjenje nestrpnosti.

Ob nastajanju novega slovarja slovenskega jezika bo moral biti slovarski kolektiv bistveno bolj družbeno občutljiv kot do sedaj. Zares je skrajni čas, da se v jezikoslovni koncept vgradi tudi funkcije jezikovnih priročnikov v družbi. Pri analizi gradiva za slovar je potrebna senzibilnost, predvsem pa je nujno razviti občutljiv odnos do s strani družbeno vplivne večine zaznamovanih in diskriminatorskih diskurzov. V prihodnje pričakujemo bolj senzibilen pristop in zavedanje odgovornosti pri izdelavi referenčnih priročnikov, ki imajo vedno in povsod pomembno družbeno funkcijo in izjemno argumentativno moč. Odgovornost je v slovenskem prostoru še toliko večja, saj bo nov slovar spet edini in nova nesporna avtoriteta.

REFERENCE

Algeo, J. 1990. 'American lexicography.' V: F. Hausmann et al. (ur.). *Wörterbücher. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin: de Gruyter. 1987–2009.

Béjoint, H. 1994. *Modern Lexicography. An Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Gorjanc, V. 2012. 'Ideologija heteronormativnosti, prevodna in jezikovna norma.' V: A. Bjelčević (ur.). *Ideologije v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 40. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Znanstvena založba FF UL. 38–44.

Kuhar, R. 2003. *Medijske podobe homoseksualnosti: Analiza slovenskih tiskanih medijev od 1970 do 2000*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Meschonnic, H. 1991. *Des mots et des mondes: dictionnaires, encyclopédies, grammaires, nomenclatures*. Paris: Hatier.

Schutz, R. 2002. 'Indirect Offensive Language in Dictionaries.' V: A. Braasch, C. Povlsen (ur.). *Proceedings of the 10th EURALEX International Congress*. Copenhagen: Center for Sprogteknologi. 637–641.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1970–1991. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik, Državna založba Slovenije. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (3. 2. 2014).

Sovrè, A. 1939. *Stari Grki*. Celje: Družba sv. Mohorja.

Sovrè, A. 1960. 'Uranizem pri Starih Grkih.' V: Platon: *Simposion in Gorgias*. Ljubljana: Slovenska Matica. 7–22.



BARBARA RAJGELJ

Te igre je konec



»Ja, gre za enakost, gre pa tudi za nekaj drugega: za zavezo. Konservativci verjamemo v vezi, ki nas povezujejo, verjamemo, da je družba močnejša, če eden drugemu damo zaobljube in se medsebojno podpiramo. Torej, jaz ne podpiram istospolnih porok kljub temu, da sem konservativec, podpiram istospolne poroke, ker sem konservativec,« je v nagovoru na strankarskem kongresu dejal konservativni britanski premier David Cameron leta 2011, dve leti preden so njegovi konservativni poslanci uzakonili istospolne poroke.

»Sicer pa priznam, da menim, da morajo biti človekove pravice spoštovane tudi za LGBTI,« je po glasovanju v podporo resoluciji o načrtu EU za boj proti homofobiji in diskriminaciji dejala evropska poslanka SDS dr. Romana Jordan in p/ostala živa, modra in napredna.

»Mario Plešej je edinstven primer v slovenskem katoliškem občestvu: kot homoseksualna oseba se je odločil iskreno spregovoriti o svoji življenjski izkušnji in duhovni poti,« je zapisal novinar v uvodu k intervjuju verujočega geja na spletišču, iz katerega je v času družinskega referendumu bruhala homofobija.

Vse tri zgodbe kažejo na precejšnje premike v razumevanju pravic gejev, lezbijk, biseksualcev, transseksualcev in interseksualcev tako v Evropski uniji kot pri nas. Sramežljiva, a jasna podpora se s pomočjo govornice zavezanosti, medčloveških vezi, podpore, obžalovanja in pomilovanja seli s političnih menijev liberalno-socialne levice na menije evropskih, počasi, a vztrajno pa tudi slovenskih konservativcev. Ti premiki brez dvoma pomembno prispevajo k postopni normalizaciji življenj lgbti-oseb, njihovi pravni enakosti in dopuščanju različnih življenjskih slogov. Pomembni so, ker olajšujejo vsakdan tisočev samskih, starih, mladih, parov, samohranilcev, šolajočih, zlasti pa v času gospodarske krize s priznavanjem socialnih pravic dajejo upanje za večjo socialno varnost ranljivih.

Po drugi strani pa nas lahko zavedejo v zmotno prepričanje, da se je zgolj zaradi večje sprejetosti lgbti-oseb spremenila konservativna tehnologija vladanja, ki temelji na nadzoru večine in izključevanju manjšin. V resnici so edino, kar se spreminja, orodja nadzora in objekti izključevanja, ki niso izbrani enkrat za vselej, ampak se spreminjajo skladno s potrebami političnega boja in uklonjenostjo in naklonjenostjo volilnega telesa. Nekatere žrtve poniževanja, izključevanja in normativnega nasi-

lja se vsakič na novo izumljajo (npr. trenutno so pri nas to še vedno izbrisani, pa tudi Romi, delavci migranti), druge se ponovno kondenzirajo iz enkrat že (vsaj delno) emancipiranih družbenih skupin (npr. ženske, samski, samohranilke). Morda se motim (upam, da se ne), a moja napoved je, da se bo vprašanje pravic lgbti na normativni ravni uredilo veliko hitreje, kot si mislimo. In to – vsaj za časa naših življenj – nepovratno.

Zanimiv primer, ki ponazarja sprijaznjenost konservativnih sil z izgubljeno bitko, je španski: desna vlada kljub velikim odporom in protestom, ki so pred leti spremljali Zapaterovo uzakonitev istospolnih zakonskih zvez in posvojitvev, fronte ne odpira na tej točki, ampak na točki pravice ženske do splava. Veljavnemu zakonu, ki dovoljuje splav do 14. tedna nosečnosti, v izrednih primerih tudi do 22. tedna, sta že ob sprejemu leta 2010 nasprotovali Ljudska stranka in Cerkev. Po novem bi bil v njuni režiji splav dovoljen le, če ženska zanosi ob posilstvu ali če je ogroženo njeno zdravje. Po mnenju sedanjega pravosodnega ministra in ideološkega očeta sprememb Alberta Ruiz-Gallardóna je treba narediti »konec mitu o moralni superiornosti levice«, hkrati pa »življenja ploda ni mogoče prepustiti samo odločitvi matere«. Konservativci torej fronto odpirajo tam, kjer se ruši, in ne tam, kjer se vzpostavlja in ohranja kapitalistični red z družino kot temeljno produkcijsko celico družbe na čelu. In temu redu je najbolj nevarna svobodna ženska. Zato jo je prek prepovedi splava proti njeni volji treba ujeti nazaj v razmerje skrbi za neobgljeno žensko, z vsemi posledicami, ki jih to prinaša za njeno avtonomno odločanje in delovanje. Poleg tega ne gre pozabiti tudi, da se istospolno poročajo tudi moški, prepoved splava pa zadeva zgolj ženske (sorry, fantje, kar je res, je res ☺).

Naši novi zavezniki nas torej silijo v nove razmiseke. Če bi imela izbiro, bi bil eden od teh tudi: če Janša podpira lezbijke in jih ima Bog enako rad kot druge ljudi, ali sem jaz potemtakem sploh še lezbijka? Ker kakšne velike izbire nimam, lahko izberem samo, da nisem lezbijka njunega tipa ...

BRANE MOZETIČ

Brez kulture nas ni

Ko sem se 15. novembra lani znašel na otvoritvi fotografske razstave Émilie Jouvét v galeriji Škuc, sem bil tam skoraj sam. Niti sledu o hordah lgbt-populacije, ki bi drla na doslej največjo ali vsaj najbolje locirano razstavo lezbične oz. kvirovske fotografije ... ki bi drla iz radovednosti, iz želje po umetniškem užitku, zaradi voajerstva ali ekshibicionizma, ali zgolj zato, da bi podprla, požigosala »našo« stvar. Očitno vsega tega ni več, ne-nehna mantra »bodi to, kar si« (namesto trudi se biti kar največ), poveličevanje lastnega želodca, riti, genitalij in varnega ognjišča, so nas vrnili v fazo jamskega človeka, ki divje in pogumno skače po divjini ter mu je figo mar za umetniški izraz.

Pa vendar! Brez grške pesnice Sapfo in njenih verzov bi težko vedeli, da so že v stari Grčiji obstajale ženske, ki so ljubile ženske. In brez grških vaz, brez Platona, brez itd. itd. bi težko gradili svojo glbt-identiteto. Ne, ljubezen do istega spola ni le seksualna usmerjenost, to je tudi in predvsem večtisočletna kultura. Vsaka nova generacija obupno išče potrditve v obstoječem, v preteklih in sodobnih vzorcih. A zakaj, zaboga, se istočasno obnaša, kot da sveta pred njenim rojstvom (ali bolje pred njenimi glbt-popadki) sploh ni bilo? In zakaj, zavruga, hočejo biti nove glbt-generacije tako zelo podobne poneumljeni heterogeneraciji? Zdi se mi, da se je največja asimilacija v večinsko družbo, ali tako opevano zlitje z njo, zgodila ravno na polju znanja oziroma neznanja, po-bebavljenja.

Spomnim se, kako smo se pred desetletji zabavali ob izsledkih raziskave, da ameriški srednješolci ne vedo, kdo je bil Hitler, kje je Tajska, kaj je gravitacija itd. Tedaj je še veljalo (tudi v svetu), da so rezultati jugoslovanskega šolskega sistema izredno dobri. Kaj se je zgodilo, da smo počasi dosegli raven omenjenih ameriških šol? Ko sem iz tega znanja po faksu preskočil v francoski svet, mi je postalo jasno, da je še kako pomembna tudi razgledanost, védenje o stvareh in ljudeh, ki so tu in zdaj, in ki nam ga šola ne more nuditi, pač pa le redno spremljanje sveta okoli sebe. S pojavom interneta je to postalo izredno lahko in enostavno. Toda kaj, ko jamski človek nima kaj početi z odpiranjem za steklenice. Tako tudi bebcu internet ne bo prav nič koristil. V poplavi informacij ga bo zanimalo samo še to, kaj si je sošolka naredila za zajtrk, kdaj je sošolec prdnil in vedel bo vse, kaj sta si imela za povedat lolek in boleki, ko sta se navlekla koke ter modrovala o politiki.

Nezanimanju za fotografsko razstavo je hitro sledilo tudi nezanimanje za festival gejevskega in lezbičnega filma. Statistika obiska kaže, da ta zadnjih dvajset let nezadržno pada. Celotno najzahtevnejši filmi so imeli pred dvajsetimi leti večji obisk od najbolj komercialnih v lanskem pro-



gramu. Brihte bodo takoj modro povedale, da so sedaj moderni časi in da si vse filme lahko ogledajo na internetu. Toda ali londonska, praška, newyorška glbt-scena ne pozna interneta? Na njihovih festivalih obisk vsa ta leta strmo narašča. Je kriv ljubljanski program? Nikakor, saj so na njem sami nagrajeni filmi teh omenjenih festivalov!

Kaj se torej dogaja s slovensko (ali bolje, ljubljansko) glbt-populacijo, da enostavno propada? Ne v smislu števila, temveč po duhu. Zakaj je bil nedeljski roza disko pred desetletji tako rekoč kulturni, s svojim programom je prišel celo na prve strani dnevnikov, danes pa predstavljajo višek pedrske zabave karaoke? Morda se je treba ozreti širše. V tistem času je bila Ljubljana dokaj živahno srednjeevropsko mesto, danes vse bolj spominja na provincialno vas. Seveda, oblast, proti kateri imamo vsi toliko povedati, že ve, kaj dela in nas je vse tudi lepo speljala na limanice. Pred stoletji sta bila znanje in kultura le za vladajoče elite. Potem je kapital presodil, da mu bodo izobraženi delavci bolje služili, prinesli več dobička. Kaj se zdaj razočarani državljani odvrtačajo od te logike, oblastniki pa uživajo, saj je najlažje vladati pač neukim in neumnim državljanom. Hordam, ki sicer lahko znorijo, demonstrirajo, a žal s svojim znanjem niso sposobne upravljati niti z najmanjšim podjetjem, kaj šele z državo. Začaran krog, bi rekli.

In kaj ima to opraviti z glbt-populacijo? Veliko, če ne kar preveč. Tudi ta brez znanja in še bolj brez svoje lastne kulture nima mesta v realnem življenju. Že, že, lahko se morda poroča, posvaja otroke, se bije po prsni, da je enaka kot večina, toda kaj lahko pokaže, po čemer je to, kar je? V čem je njena posebnost, izjemnost, drugačnost, s katerimi bogati svet, druge in predvsem sebe? Če te svoje biti nima, ali pa si je ne želi, potem tudi nima nobenega smisla, da sploh obstaja.

Slišal sem že teze, da je obdobje gejevstva (ali glbt) nekako preseženo. A zdele so se mi le preveč lahkotne. Kolikor daleč seže zgodovinski spomin, je ljubezen do istega spola obstajala – tako pravijo vsaj dokazi iz kulture, točneje iz umetnosti. Le zakaj bi bil naš čas tako poseben, da bi vse to crknilo? Nikakor, morda se je čas le ukrivil, tako kot se je že velikokrat, in postaja kultura vse bolj stvar ožjih krogov, tako imenovanih elit, ki jim ni vseeno za svojo identiteto in ki bodo vseeno narokovale barvo in vonj glbt-manjšine. Tudi zato, ker je večina te manjšine pasivizirana in neambiciozna.

Foto: Nada Žgank/Memento

MITJA BLAŽIČ

Politika človekovih pravic – od besed k dejanjem

Naivno razumevanje človekovih pravic narekuje prepričanje, da bi morala vsaka vlada, ne glede na to, ali je progresivna leva ali konservativna desna, spoštovanje človekovih pravic prebivalcev Slovenije razumeti enako. In sicer, kot je zapisano v 14. členu Ustave. Nekoliko realnejše razumevanje politike narekuje prepričanje, da bi morale biti progresivne leve oblasti proaktivne pri brezpogojni podpori vseh človekovih pravic za vse, desne, konservativne, pa nekoliko zadržane pri človekovih pravicah, ki nasprotujejo doktrini verskih institucij, konkretno, pri reprodukcijskih pravicah, pravicah žensk, otrok in istospolno usmerjenih. A se po kratki analizi izkaže, da je tudi to prepričanje naivno. Bliže resnici je ugotovitev, da klerikalne desne oblasti človekove pravice rangirajo po lestvici, ki jo predpisujejo cerkve; kar je zunaj nje, nima statusa človekovih pravic. Leve oblasti pa temeljne pravice podpirajo predvsem deklarativno, politične volje udejanjiti njihovo spoštovanje v zakonodaji, pa ni. (Oboji vprašanja pravic instrumentalizirajo v (pred)volilnih izračunih in človekovih pravic ne uvrščajo visoko na lestvici prioritete, ob hkratnem zatrjevanju, da predstavljajo temelj njihovih vrednot.) Poglejmo nekaj konkretnih primerov.



Istospolne poroke niso gejevski privilegij. Gre za enake pravice. Privilegij bi bil, če gejem in lezbijkam ne bi bilo potrebno plačevati davkov. Tako kot jih ne plačuje cerkev ... RICKY GERVAIS

Prvi primer

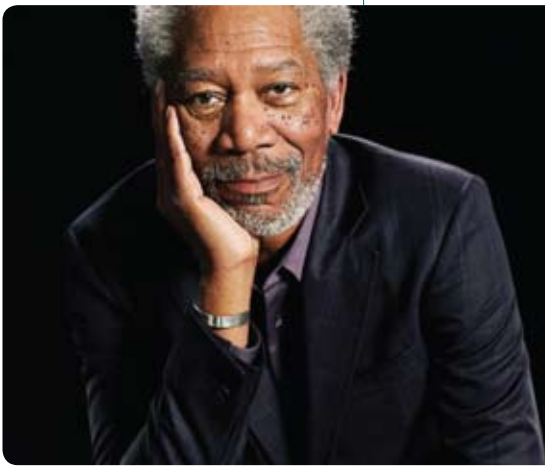
Novembra lani je Ministrstvo za zdravje članice in člane Komisije za aids seznanilo s sklepom, da je vanjo imenovan dr. Tadej Strehovec, »mag. aplikativne etike, asistent pri katedri za moralno teologijo na Teološki fakulteti, ki bo nadomestil pokojnega dr. Jožeta Štupnikarja«. Pustimo trenutno ob strani vprašanje, zakaj imata le Teološka fakulteta in Medicinska fakulteta v Komisiji za aids svojega predstavnika, nimajo pa je Zdravstvena fakulteta, Fakulteta za družbene vede ali Filozofska fakulteta, ki vse po vrsti izobražujejo za poklice, pomembne v preventivi in zdravljenju HIV/aidsa. Posvetimo se raje vprašanju, kdo je frančiškan, pater dr. Tadej Strehovec. Google nam pove, da gre za generalnega tajnika Slovenske škofovske konference, torej vrha Katoliške cerkve na Slovenskem, AJPES pa, da gre za direktorja Zavoda Kul.si. Tistega zavoda, pod okriljem katerega deluje Civilna iniciativa za družino in pravice otrok, ki jo vodi Aleš Primc. Zavoda, ki je torej koordiniral aktivnosti proti temeljnim človekovim pravicam LGBT-oseb med sprejemanjem Družinskega zakonika v letih 2009 – 2012 in je odgovoren za referendum o Družinskem zakoniku, na katerem je, ob 30-odstotni volilni udeležbi, slabih 55 odstotkov tistih, ki

so se referendumu udeležili, podprlo državno diskriminacijo istospolno usmerjenih. In kaj je poleg na sodišču dokazljivega laganja, zavajanja, manipuliranja in širjenja moralne panike med referendumsko kampanjo počel Zavod Kul.si? Na svoji spletni strani 24kul.si je med drugimi objavljali zapise, kot so: »Otrok ima v istospolni skupnosti 435-krat večjo verjetnost, da bo srečal osebo, okuženo s HIV-om.« Logika: »Otroci, posvojeni v homoseksualne skupnosti imajo 435-krat večjo verjetnost, da se bodo srečali z osebo, okuženo z virusom HIV, kot pa je to v heteroseksualni skupnosti. Prav tako imajo 435-krat večjo verjetnost, da bodo predčasno izgubil enega ali pa celo oba posvojitelja in bodo morali biti ponovno posvojeni.« Zato je treba Družinski zakonik, ki istospolnim parom omogoča posvojitve, zavrniti. Pri Strehovčevem zavodu so torej zavestno in načrtno širili in krepili stigmatizacijo in diskriminacijo oseb, ki živijo s HIV/aidsom, z namenom zagovarjanja sistemske diskriminacije istospolno usmerjenih.

V nacionalni Strategiji preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV za obdobje 2010 – 2015, ki so jo v času omenjenih zapisov spisali na Komisiji za aids, vlada pa jo je potrdila konec leta 2009, piše: »Tretja faza pandemije aidsa na globalni ravni

je označena tudi kot epidemija stigmatizacije, diskriminacije in zanikanja. Okuženi s HIV se morajo razen z boleznijo soočiti še s številnimi dodatnimi stiskami zaradi stigmatizacije. To lahko predstavlja oviro za učinkovito preprečevanje, zdravljenje in obvladovanje okužbe s HIV.« Zato so v strategiji »omejevanje diskriminacije in stigmatizacije« HIV-pozitivnih uvrstili med prioritete cilje. Strehovčev zavod torej krši temeljne postulate nacionalne strategije prizadevanj proti širjenju HIV/aidsa.

Povezovanje HIV-a in istospolnih družin se je med nasprotniki Družinskega zakonika hitro prijelo. Tako smo, denimo, poslanka SDS Alenka Jeraj ali poslanca in nekdanjega jezuita Franceta Cukjatiča v parlamentu in medijih večkrat slišati izražati podobne »skrbi«. Temeljne vrednote strategije je zavod patra Strehovca kršil tudi ob lanskem svetovnem dnevu boja proti aidsu, ko so na svojem portalu objavili zapis »Svetovni dan boja proti aidsu oz. zakaj kondomi ne ščitijo pred epidemijo HIV«. Za dosledno in pravilno uporabo kondoma, ki jo nacionalna strategija postavlja kot prvi cilj v boju proti širjenju HIV/aidsa, Strehovčev zavod pravi, da ne ščiti pred HIV-om. Zdaj pa je pater dr. Strehovec član Komisije za aids, in to kljub temu da sem kot član te komisije, slednjo z aktivnostmi Strehovčevega zavoda osebno seznanil že



Sovražim besedo homofobija.

Ne gre za fobijo. Ni te strah.

Si pač kreten.

MORGAN FREEMAN

leta 2010. Komisijo sem takrat pozval, da v izjavi pove, da je tovrstno pisanje v nasprotju z nacionalno strategijo boja proti aidsu, vendar so ugotovili, da komisija ni pristojna za podajanje takšnih izjav. Torej, da ni pristojna za izjave o strategiji, ki jo je sama napisala in poslala vladi v potrditev. Zgodba se nadaljuje. Na medresorski Komisiji za človekove pravice pri Ministrstvu za zunanje zadeve sem na srečanju z nevladnimi organizacijami konec lanskega leta prosil predstavnico Ministrstva za zdravje za pojasnila v zvezi z imenovanjem patra dr. Tadeja Strehovca v komisijo za aids. Dva meseca kasneje so v pojasnilu med drugim zapisali: »Dr. Tadej Strehovec je bil v Komisijo za aids imenovan skladno s 4. členom Poslovnika Komisije za aids pri Ministrstvu za zdravje z dne 9. 9. 2009, ki ga je komisija potrdila na svoji redni seji, dne 17. 9. 2009. Vsaka organizacija sama odloča o tem, koga bo predlagala v komisijo kot svojega zastopnika. /.../ V Komisiji za aids že od začetka sodeluje tudi Teološka fakulteta. Ker je njihov dolgoletni predstavnik dr. Jože Štupnikar preminil, je dekan Teološke fakultete dr. Christian Gostečnik za predstavnika Teološke fakultete predlagal dr. Tadeja Strehovca. Izbira člana komisije, ki bo zastopal Teološko fakulteto, je v pristojnosti omenjene organizacije, in ne Ministrstva za zdravje.« Vse je torej zakonito, skladno s sprejetimi procedurami,

protokoli in paragrafi. Ali so procedure, protokoli in paragrafi skladni z namenom in duhom strategije, pa najbrž ni relevantno.

Drugi primer

Maja 2012 je vlada Janeza Janše ukinila medresorsko Komisijo za človekove pravice pri Ministrstvu za zunanje zadeve, ki so jo sestavljali predstavnice in predstavniki različnih ministrstev in izvoljeni članice in člani nevladnih organizacij. Komisija je delovala kot stičišče civilne družbe in oblasti za vprašanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Predvsem pa je bila njena naloga poročanje odborom OZN in Sveta Evrope o uresničevanju ratificiranih konvencij. Med drugim je komisija poročala tudi o uresničevanju 97 priporočil, ki jih je naša država dobila v okviru Univerzalnega periodičnega pregleda, mehanizma Sveta OZN za človekove pravice. Eno od sprejetih priporočil je priporočilo Norveške, ki pravi, da bi morala Slovenija »sprejeti amandmaje k Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki bodo izenačili istospolne partnerske skupnosti in ostale družinske skupnosti ter bodo prepovedali fizično kaznovanje otrok«. Za ukinitev komisije smo njeni članice in člani izvedeli iz medijev, uradno pa smo bili obveščeni sedem mesecev po ukinitvi.

Podobno potih je vlada Alenke Bratušek aprila lani Medresorsko komisijo za človekove pravice ponovno ustanovila, vendar brez predstavnic in predstavnikov nevladnih organizacij. Predvideli so samo občasna srečanja s civilno družbo, iz postopkov soodločanja pa so nevladnike in nevladnice popolnoma izključili. Šele po tviteraškem negotovanju je vlada obljubila, da bo civilno družbo ponovno vključila v Medresorsko komisijo. Do zaključka uredništva svoje obljube še ni izpolnila.

Še več primerov

Naslednji primer je primer Zagovornika načela enakosti, ki bi moral biti ena osrednjih državnih institucij za zaščito državljanek in državljanov pred kršitvami človekovih pravic v zasebnem sektorju, pa je po zaslugi levih in desnih oblasti izolirani brezzobi tiger. Peti primer je primer oklevanja Ministrstva za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti pri podpisu pobude članic EU, da od Evropske komisije pričakujejo celovit pristop k odpravi diskriminacije na podlagi istospolne usmerjenosti. Slovenija je svoj podpis februarja letos prispevala šele po posredovanju nevladnih organizacij. Šesti primer je delovanje levih vlad na področju odpravljanja sistemske in strukturne diskriminacije LGBT-parov in družin. Prva prizadevanja

za uveljavitev spolne enakopravnosti so se začela konec leta 1989, po 25-ih letih dela in dveh odločbah Ustavnega sodišča področje še vedno ni urejeno. Sedmi primer je umik obveznosti enomesečnega izkoriščanja starševskega dopusta za očete iz novele Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih zaradi nasprotovanja dela civilne družbe (mimogrede, gre za isto t. i. civilno družbo, ki se je aktivirala med referendumom o Družinskem zakoniku). Osmi primer je bila preložitve obravnave predloga zakona o enakosti žensk in moških na matičnem državnoborskem odboru »na eno od prihodnjih sej«. In še bi lahko naštevali.

In? Kaj zdaj?

Se moramo z navedenimi izvršenimi dejstvi sprijazniti in resignirano sprejeti agendo vrednot leve ali desne sredine? Ne. Kar nas pripelje do analize delovanja civilne družbe na področju zavzemanja za uveljavitev temeljnih človekovih pravic in svoboščin za vse. Pometanje pred lastnim pragom torej v prihodnjem, predvolilnem razmisleku.

BRANE MOZETIČ

Ukrajina: Lenin, Kličko in Pomada

Slovenska avtorja Andrej Skubic in Brane Mozetič ter avtorici Stanka Hrastelj in Suzana Tratnik so se med 30. oktobrom in 2. novembrom 2013, v organizaciji Centra za slovensko književnost, Javne agencije za knjigo in tamkajšnje univerze, mudili na ukrajinski literarni turneji. Obiskali so študentke slovanskih jezikov na kijevski univerzi Taras Ševčenko, na povabilo lektorice srbščine in hrvaščine, gospe Dziouba, ki ima tudi pet študentk slovenščine. Na isti univerzi se je Brane Mozetič srečal še s študenti in študentkami francoščine. Gostje so se naslednjega dne predstavili na zgodovinski univerzi v mestu Nižin, Gogoljevem rojstnem kraju. Čeprav se na tej univerzi ne učijo slovenščine, je veličastno predavalnico napolnilo več kot sto študentk in študentov, ki so pokazali veliko zanimanja za slovenske goste, eden od slušateljev pa je celo prebral svoj sonet, ki ga je posvetil »velikemu slovenskemu poetu« Francetu Prešernu! Po ogledu univerzitetnih muzejev, med drugim tudi Gogoljevega, si je slovenska delegacija ogledala še bližnje mesto Černihiv.

Drugega novembra so se Skubic, Mozetič, Hrastelj in Tratnik predstavili na večernem branju in pogovoru v priljubljeni kijevski knjigarni Je. V pogovoru, ki ga je ponovno vodil gostitelj profesor,



Gogolj v ženski preobleki



Lastnik Pomade in kelner



Aktivista iz Točke opore

pesnik in prevajalec Dmitro Čistjak, so slovenski pisatelji predstavili svoja besedila, natisnjena v ukrajinskem prevodu v priložnostni brošuri, za katero je občinstvo pokazalo veliko zanimanja, ravno tako za Mozetičevo zbirko Banalije v ukrajiniščini. Urednik založbe Raduga je pokazal izredno zanimanje za nadaljnje izdajanje del iz sodobne slovenske literature – ne nazadnje je bil doslej knjižno izdan le Drago Jančar. Prireditev sta spremljala tudi ukrajinski nacionalni radio in televizijski program Kultura. Tako pravi uradno poročilo, kateremu naj bi dodal še kaj bolj zanimivega.

Prvič sem Kijev ugledal verjetno leta 1979, ko sem z vlakom preko Beograda in Budimpešte potoval v Moskvo. Vlak se je le ustavil, tako da sem res lahko le ugledal kupole nekaterih cerkva. Seveda tedaj o Ukrajini nisem imel pojma. Dolga

leta kasneje se je na našem festivalu glbt-filma pojavil fant, morda je bil Ljoša, ki je soustvarjal queerovski program Sunny Bunny, tradicionalnega mednarodnega filmskega festivala *Molodist* v Kijevu. Program so na tem velikem festivalu uvedli leta 2001, kar je bilo za vse nas prijetno presenečenje, saj imajo tovrstni filmi na ozemljih bivše Sovjetske zveze nenehne težave. Da se stvari spreminjajo na bolje, je dokazovala tudi literarna antologija *120 storinob sodomy*, ki je izšla konec leta 2009 v Lvovu – k njej so me povabili, saj sem tik pred tem iskal ukrajinske pesnike za svojo gejevsko antologijo *Moral bi špet priti*. Pa vendar je menda na predstavitvi te mednarodne antologije prišlo do incidenta in celo pretepa. Več o tem sem izvedel leto kasneje, ko sem v prevajalski rezidenci v Belgiji naletel na sumljiva mlada ukrajinska fanta, ki sta imela sicer ločeni sobi, pa ven-

dar me je njuno vedenje napeljalo do konkretnega pogovora o glbt-temah. Izkazalo se je, da sta par, kar se mi je zdelo za zadržto belgijsko podeželje nekaj izjemnega. Pa vendar, Ivan, starejši, je bil dosti bolj zgovoren, da ne rečem kar militanten zagovornik glbt-tem, Dmitro, mlajši, pa bi to plat življenja raje zapiral med štiri stene. Ves čas je poudarjal svoj strah pred nestrpno ukrajinsko družbo. Glede na to, da je bil kljub svoji mladosti že profesor na univerzi, sem si predstavljal, da ga zadržuje tudi njegov poklicni položaj. Oba sta se izkazala kot zagrizena prevajalca, tudi sama literata, polna energije za svet knjig – predvsem pa neumorna popotnika.

Kljub svojim strahovom se je Dmitro lotil prevajanja svojih *Banalij*, preko francoščine in tudi slovenščine, in jih v 2012 tudi knjižno izdal pri mali založbi Ra-



Pod Leninom, ki so ga demonstranti že podri

duga, s katero je sodeloval. Ob svojem obisku na prevajalski delavnici v Danah istega leta mi je sicer dejal, da je moral kaj izpustiti, ali cenzurirati, omiliti, kasneje pa se mi je zazdelo, da je bilo tega verjetno kar več kot pol. Kakorkoli, naše vezi se niso pretrgale, naredila sta celo predstavitev v edini glbt-revijji *Oden z nas* – in za finale organizirala še tole mini turnejo, s katero sem začel. Seveda je Dmitro, ki je vodil vse predstavitve, nama s Suzano posebej zabičal, da ne smeva ničesar, res ničesar prebrati ali omeniti na glbt-temo, ker naj bi bila to pri njih še vedno tabu tema. No, v uradnem delu sva se tega držala, kaj nama je pa preostalo. Zato pa sva z Ivanom zbarantala še vzporeden program, ki bi potešil najino radovednost. Tako se je Ivan dogovoril z lastnikom enega od treh glbt-klubov *Pomada*, da ga obiščemo in seveda kaj povprašamo. Klub v centru mesta je odlično opremljen, daleč od naših alternativnih placev. Med

pogovorom z lastnikom Igorjem se je dodobra napolnil, tako da je bilo jasno, da bo bučna zabava trajala do jutra. Igor Tičenko je eden od pionirjev ukrajinske glbt-scene. Nekoč je bil tudi eden od lastnikov revije *Oden z nas*, ki pa se ni dobro prodajala. Prodajalci na kioskih so se je bali, tako da so jo držali pod pultom (kot nekoč pri nas *Revolver!*), zato je kasneje postala na voljo zastonj v redkih lokalih, organizacijah in po pošti. Igor je pred 15 leti odprl prvi klub, *Androgin*, ki še vedno deluje, v rokah drugih lastnikov. Klub sprejme tudi do 800 obiskovalcev in je seveda konec tedna nabito poln. *Pomada*, ki jo vodi sedaj, je polovico manjša. V njej prirejajo različne šove, povezujejo se z aktivisti, nudijo kondome, različna informativna gradiva, menda občasno tudi hitri test za HIV. V lokalih, ki je bil tokrat v vzdušju noči čarovnic, je bilo veliko gejev, pa tudi nekaj lezbijk. O njih je dejal, da imajo občasno tudi svoje



Razgaljena brata Kličko

večere. V vseh letih svojega dela, pravi, ni imel dosti težav, tudi napadi na obiskovalce so dokaj redki. Za večino družbe pravi, da je postala dokaj strpna in da so samo politične sile tiste, ki podpihujejo nestrpnost. Pa vendar, ukrajinska družba ne pozna javno razkritih gejev ali lezbijk. Če seveda ne štejem slavnih boksarskih bratov Kličko. Vitalij Kličko, ki se je vrigel v politiko in je eden glavnih govornikov sedanje opozicije, ter njegov mlajši brat Vladimir sta pred leti razgaljena pozirala za neko nemško revijo, šušljati se je celo začelo, da sta geja. Na vprašanja novinarjev je mlajši odgovoril nekako takole: Ne, seveda nisva geja. V mladosti sva sicer nekaj eksperimentirala, toda za mlade je normalno, da so v svojih letih radovedni, kar se tiče seksa. Poskusila sva, a nama ni bilo všeč ...

Vsa ta zgodba je seveda polnila rumeni tisk, prav pa je prišla tudi političnim nasprotnikom. Poskusila ali ne, njun odnos je nedvomno strpnejši kot odnos sedanje oblasti. Geji, ki sva jih s Suzano povprašala o tem, pa so seveda mne-

nja, da je vsaj mlajši od bratov res gej.

Najina naslednja postaja je bila ena od desetih glbt-organizacij v Kijevu (v vsej Ukrajini naj bi jih bilo 42). *Točka opori*, kot pove že ime, se ukvarja s podporo, in je kot druge financirana v glavnem iz tujine. Njih podpira fundacija Eltona Johna. Če sem prav razumel (ker glbt-birokracija mi je vselej nekako nedoumljiva), delujejo na političnem področju, preko interneta nudijo informacije (stran ima 30 tisoč ogledov na mesec), vodijo različne skupine, tudi za glbt-starše, predvsem pa imajo zavidljivo ljudsko moč: kar 12 zaposlenih, v glavnem gejev, ter nekaj prostovoljcev. Seveda je eno od področij delovanja tudi aids. V Ukrajini (45 milijonov prebivalcev) naj bi bilo 200 tisoč okuženih, pri čemer kot v Rusiji prednjačijo narkomani, okuženih gejev naj bi bilo 40.000. Ti imajo zadovoljivo zdravstveno oskrbo, seveda pa javno o tem ne govori nihče.

In da je javno kazanje res problem, govori tudi podatek o paradi ponosa. Prva, v letu 2012, je bila odpovedana. Na drugi, lani, naj bi bilo 10 domačih, 40 tujih, 1500 policajev in kar 3000 nasprotnikov ... tako da je bila kar hitro zaključena. – Toda v Ukrajini vre in ni vrag, da ne bi politični preobrat prinesel pomlad tudi za glbt-populacijo. In s tem manj avtocenzure pri prevajalcu načrtovane knjige Suzane Tratnik ...

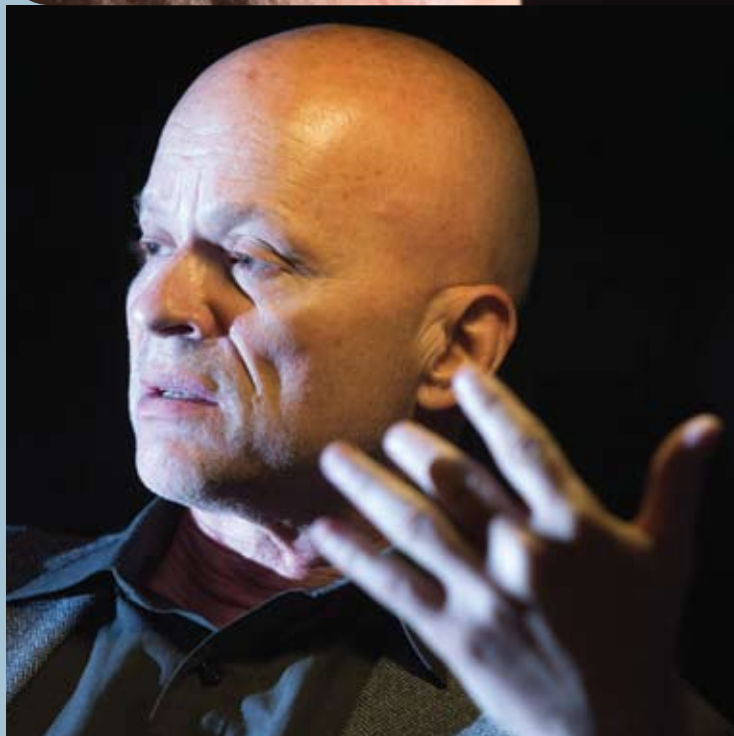
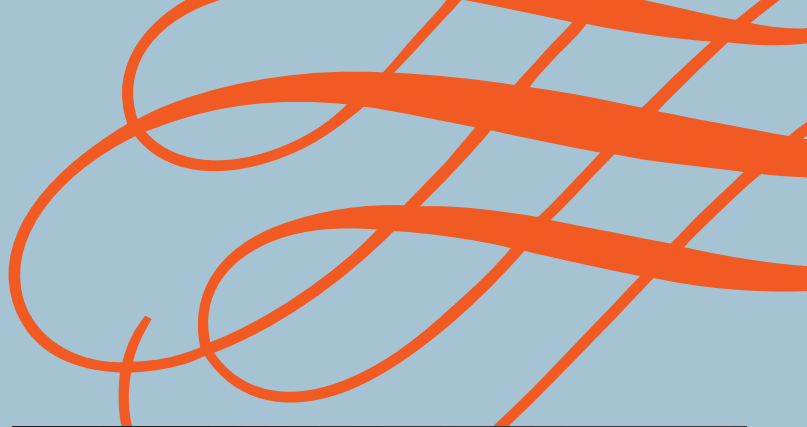


Foto: Nada Žgank/Memento

MITJA BLAŽIČ

KEVIN SESSUMS

Kdo je zdaj sissy, kaj?

Julliard School of drama je bila samo izgovor, da se je z nazadnjaškega juga preselil v Me-sto. Newyorške fakultete, ki sta jo takrat, v poznih sedemdesetih, med drugimi žulila tudi Robin Williams in Christopher Reeve, nikoli ni končal. Raje je v Los Angelesu začel kot factotum v filmski industriji, kot se visokozveneče reče deklici za vse. Od Paramouta je v nekaj letih napredoval v tovarniškega delavca pri takrat še Warholovem Intervjuju, kjer se je v nekaj letih povzpel do mesta glavnega urednika. Sourejal je še Allure, Parade in Vanity Fair, pisal za Travel+Leisure, Elle, Out, Marie Claire in Playboy ... intervjujal Madonna, Elisabeth Taylor, Emmo Thompson, Courtney Love, Penelope Cruz in številne druge zvezdnice in zvezdnice, naredil prvi nacionalno objavljeni intervju z Barackom Obamo, ko še ni bil nihče, in odigral manjšo vlogo v miniseriji Mestne zgodbe (Tales of the City). Pa kadil joint s Heathom Legerjem, (pomotoma) snifal sramne dlake Kurta Cobaina, razjezil Barbaro Streisand, ker ni zapisal, da je »fukabilna«, postal odvisen od metamfetamina in HIV-pozitiven. Njegov večkrat nagradjeni prvenec Mississippi sissy, v katerem opisuje odraščanje homoseksualnega otroka, torej sebe na rednekovskem rasi-stičnem jugu, smo lahko spoznavali lani poleti, ko je na povabilo Veleposlaništva Združenih držav Amerike za nekaj dni krožil po Sloveniji. Na obisku sem bil tako rekoč njegova senca. Od Kopra, Ljubljane do Maribora sem ga vodil po meandrih slovenske LGBT-scene. Jedla sva si iz rok in se pogovarjala brez prestanka. Brez dlake na jeziku. Do izčrpanosti. Intervjuval sem ga lahko šele čez tri mesece. Po povratku v ZDA. Prek Skypa.

Na večer, ko so v New Yorku, Los Angelesu in San Franciscu, kjer zdaj živi in dela, simultano lansirali novo LGBT-revijo FourTwoNine, ki jo urednikuje. Prva številka je posvečena prijateljstvu ...

... ker sem moral poklicati res veliko prijateljic in prijateljev, da smo to stvar lahko spravili na svetlo (smeh). Težko je namreč prepričati ljudi, da sodelujejo s teboj, da so na naslovnici revije, ko še nimaš izdelka, ki bi jim ga lahko pokazal. Zato sem poklical prijatelja Andyja Cohena in Sarah Jessica Parker. Sarah, igralka, modna ikona, poslovna ženska, tako rekoč blagovna znamka v ZDA. Andy, ki ga vaši bralci in bralke najbrž ne poznajo (morda se ga spomnite po tem, da je lani zaradi diskriminatorne zakonodaje odklonil vodenje lepotnega tekmovanja Miss Universe v Rusiji, op. a.), pa je televizijski voditelj in producent, gostitelj pogovorne oddaje na kabelski televizijski mreži Bravo in je prvi razkriti gej, ki pri nas vodi pozno večerno pogovorno oddajo. Sarah in Andy prijateljujeta že dolga leta, oba sta tudi moja prijatelja. Torej, prvo številko posvečamo prijateljstvu, ker smo med vsem našim silnim bojem za civilne pravice istospolno usmerjenih, ki je v ZDA zdaj v celoti osredotočen na homoporoke, pozabili na pomen prijateljstva. LGBT-osebe smo bile namreč vedno, vedno odvisne od svojih prijateljev, od naših »družin izbi-re«, ki nam pomagajo skozi življenje. V zadnjem času pa smo prav na pomen teh prijateljstev pozabili.

Revija je zajetna, 160 strani zgodb, fotografij, oglasov. Ali zgolj 160 strani oglasov?

Ah, oglasov ni nikoli dovolj. Veliko je branja, in ker nismo imeli ravno na pretek denarja za avtorje,

smo se poslužili nekaterih inovativnih uredniških rešitev. Npr. namesto velikih intervjujev, smo posegli po drugačni novinarski zvrsti, po nekakšnih zapisih konverzacij, pogovorov med dvema stari-ma prijateljema, npr. med Sarah in Andyjem. Tovrstni teksti so rdečanit revije. Ne bom vam zdaj našteval imen, ker je revija zelo ameriška, in večine imen vaši bralci in bralke najbrž ne bi poznali. Še nekaj. Moja uredniška železna zapoved je: nobene mavrične zastave! Nočem videti niti ene v reviji. Ker so grde. In nočem nobene nage riti. Nočem, da ljudje listajo in zagledajo nagega moškega, ker nočem, da bi bralci in bralke revijo getoizirali kot gejevsko. Želim, da revijo razumejo kot »p naključju LGBT«, ne pa kot »izključno LGBT«. Kot gej imam namreč veliko več interesov, političnih, kulturnih, estetskih, ki nimajo nič skupnega s tem, da sem gej. Ko bo revija ustaljena, upam, bomo okrog 60 odstotkov vsebin namenjali LGBT-temam, 40 pa vsem ostalim. Preseči moramo namreč predsodek, da LGBT-osebe zanimajo samo LGBT-teme.

Želite zaobiti, preseči meje, ki smo si jih nehoti postavili.

Ne gre toliko za to, da bi želeli temo zaobiti, čeprav že leto in pol nisem seksual, in, kot kaže, me želi tema res dobesedno zaobiti! (smeh) To, da sem 57-letni razkriti gej, je en vidik tega, kar sem, to ni vseh 100 odstotkov mene. Me zaznamuje, je del mojega DNK-ja, je to, kar sem globoko v duši, takšen sem se rodil, tako gledam na svet, skozi to svojo »drugost«, vendar me bolj zanimajo stvari, ki niso izključno gejevske. Prejšnji večer sem bil v operi, v tem ni nič gejevskega (khm!, op. a.), bil sem na nogometni tekmi, v tem tudi ni nič gejevskega (khm!, op. a.), gle-

dam določene televizijske oddaje, berem določene knjige, poslušam določeno glasbo, tega ne počnem, ker sem gej, ampak ker mi je to všeč. Želim, da bi bila revija bolj »splošnega interesa« z gejevsko noto, ne pa v celoti gejevska.

Torej biti gej je samo ena barva v mavrici vaše biti (smeh).

... bolj ena barva mavrične zastave, ki je nočem objaviti v moji reviji (smeh).

Vendar je naslov revije FourTwoNine (ŠtiriDveDevet), in če številke vtikamo v (stare) telefone, dobimo besedo GAY.

Ko sem sprejel uredniško mesto, tega nisem niti vedel. In ime mi sploh ni bilo všeč. Če smo namreč postseksualni, postrasni, postgejevski, če torej te koncepte presegamo, bi morali preseči tudi koncepte numeričnih skrivnostnih kod. To je eden od razlogov, da smo številke v naslovju izpisali z besedami, da delujejo bolj naslov kot koda. Vendar je bilo ime revije že izbrano, določeno, dano in sem ga moral sprejeti. V ZDA, ne vem, če je tako tudi v Sloveniji, obstaja slengovska koda za marihuano, to je 420, zato sem najprej mislil, da hočemo sporočiti, da smo trša doga od marihuane. Potem so mi pojasnili.

V Sloveniji imamo samo eno LGBT-revijo, ki izhaja redno. Zaradi majhnega trga in drugih izdajateljskih omejitev je revija neprofitna, brez oglasov, distribuiramo pa jo brezplačno. Kakšno je stanje na področju LGBT-revijalnega tiska v ZDA?

Revije FourTwoNine seveda ne distribuiramo brezplačno. Naročnina za 5 številke, kolikor jih bo izšlo v enem letu, je 65 dolarjev, na policah pa jo bo moč kupiti za 12,99 dolarjev. Veliko ljudi pri nas meni, da je odločitev za izdajanje tiskane revije v času, ko je vse digitalno, popolna norost. Tiskanje

je namreč izjemno drag projekt, papir in tisk staneta veliko, poleg tega smo se odločili, da bomo različne rubrike v reviji tiskali na različnih vrstah papirja. Bom pa na vprašanje odgovoril tako, da vam preberem del uvodnika iz prve številke: »Aprila me je poklical publicist in generalni direktor Dot429 Richard Klein in mi pripovedoval o novi reviji, ki naj bi jo lansiral jeseni. Bila naj bi tiskana na papir, z oštevilčenimi stranmi, ki jih lahko prelistaš, in ne samo pikselska verzija revije, po kateri na hitro »poskrolaš«, preden klikneš nazaj na svojo elektronsko pošto. Bil sem fasciniran, ne na staromodni način, temveč na brezčasnega. Revije sem ljubil že kot deček v Missisipiju, kjer so mi prinašale občutke čudenja in upanja, in so me tolažile z mislijo, da obstaja širši svet, ki presega mojo ponižno otroško eksistenco. Mislim, da dobre revije to počno še danes. Računalniški ekrani nam omogočajo komercialnost in hitrost, strani revij z dobro ubesedenimi mislimi in izbranimi fotografijami pa nam omogočijo kontemplacijo in užitek. Čudenje, upanje in občutki prostranega sveta ne bodo nikoli zastareli, vedno bodo vredni, da se jih oprimemo, da jih dobesedno držimo v rokah.« Ja, nekateri menijo, da je ideja tiskane revije nora in so prepričani, da nikakor ne more uspeti. Osebnostno mislim, da je edini način, kako lahko revija danes uspe, da se osredotoča na izbrano nišo, da računa na luksuzne znamke, ki še vedno oglašujejo in potrebujejo prostor za oglase, in da ponudi nekaj, kar lahko posamezniki vzljubijo, gledajo, se navežejo, in ne morejo kar tako zavreči. V davnih časih, ko sem še pisal za Vanity Fair, sem se rad, recimo, pohecal, da ljudje berejo revije samo na dveh lokacijah: na letalu, ko so na potovanju, ali na toaletni školjki, ko serjejo (smeh). Obstaja pa še druga vrsta revij, to so tiste, ki jih ljudje shranijo in jih ne zavržejo. Prelistajo jih, ne želijo jih vreči v koš, postavijo jih na mizico ob zofo, kjer jih kupčkajo in nabirajo. In se občasno vračajo, da bi jih



spet prelistali. Trudim se izdati takšen tip revije. Hočem revijo, ki bo postala trajen idol, objekt, na katerega se bodo ljudje navezali. Bistra, brihtna, ki te izziva in jezi. Ne bojim se jeziti ljudi. Recimo, v prvi številki objavljamo članek mlajšega pisca, ki piše o homoporokah. Jih kritizira in pravi, da ne prinašajo ničesar dobrega, da smo se z njimi kompromitirali, prodali, stopili s heteronormo. Prepričan sem, da bo ta članek marsikoga pošteno razjezil. In srčno si želim, da bi vsak bralec vsaj enkrat svojo revijo zalučal po sobi. Želim si, da bi ga tako razjarila, da bi zakričal »Jebeš ta drek!« A da bi jo potem pobral in se vprašal, zakaj me je ta tekst tako razjezil, in ga prebral še enkrat. Nočem, da bi ljudem bilo všeč vse, kar je v reviji, hočem, da bi bili bralke in bralci angažirani, da bi jim revija prinašala izziv, da bi jih dražila, da bi nekatere dele sovražili in se zaljubili v druge. Temu pravim, da bi imeli z revijo odnos. Želim, da bi imeli bralke in bralci z mojo revijo resnično emocionalno razmerje.

Ko ste obiskali Slovenijo, ste odkrivali predvsem lokalne lgbt-skupnosti, aktiviste in aktiviste različnih generacij, pisateljice in pisatelje, mlade in stare geje

in lezbijke. Kakšna je v vaših očeh zdaj lgbt-skupnost v Sloveniji?

Ko sem prišel k vam, nisem imel nikakršnih pričakovanj. Bil sem presunjen od lepote vaše države. Tega ne pravim, da bi se prilizoval (v resnici je rekel: »tega ne pravim, da bi ti poljubljal debelo rit«, vendar avtor ni našel ustrežnejšega prevoda, op. a.), ampak ker tako čutim. Mislim, da je Slovenija res lepa dežela, in da ste blagoslovljeni, da živite v tako lepem kraju. Vsakič, ko sem v predelih sveta, kjer naj ne bi bili tako napredni na polju lgbt-pravic kot drugod, sem navdahnjen in gajnjen, ko vidim pogum in zavzetost lgbt-oseb, ki so na čelu gibanja in ponosno izražajo zahteve po dostojanstvu in enakopravnosti. Mislim, da je za to potrebnega več poguma kot pri nas. In, kot vedno pravim, kadar obiščem kraje, kot so Albanija, Romunija in Slovenija, kot Američan nimam pravice pametovati in pridigati. Sem namreč iz Missisipija, kjer so veliko bolj nazadnjaški kot v Sloveniji. V ZDA smo še daleč od enakopravnosti na federalni ravni, kar zadeva homoporoke. Dosegamo jo komajda v peščici držav, v nekaj žepih. Če, denimo, živite v kon-

servativnih predelih ZDA, morate odpotovati v drugo državo, da se lahko poročite, in ko se vrnete domov, ni zagotovil, da bodo razmerje priznali kot legalno. V nekaterih republikanskih državah na jugu obstaja celo gibanje, ki se upira uveljavljanju nekaterih pravic homoparov, čeprav jim federalna oblast ukazuje, da jih morajo zagotavljati. Gre za nekatere partikularne pravice na področju vojske, ki se urejajo federalno. Mimogrede, v Ameriki je, paradoksalno, tako kot pri gibanju za državljanske pravice temnopoltih, tudi pri gibanju za civilne pravice istospolno usmerjenih, vojska med najbolj progresivnimi. Sporno politiko »Don't ask, don't tell!« so namreč umaknili, še preden je vrhovno sodišče zakon, ki »ščiti« poroke (DOMA), razglasilo za neustavne. In najbrž bo v nekaterih nazadnjaških državah na jugu prav vojska morala vsiliti spoštovanje pravic lgbt, kot je to storila pri temnopoltih. Pot do enakopravnosti homoparov v ZDA je torej še zelo dolga. Zato, ko obiščem kraje, kot je Slovenija, predvsem poslušam, se učim in občudujem.

Na svojem zadnjem obisku Evrope ste obiskali Romunijo in Slovenijo, kjer ste v tukajšnjih lgbt-skupnostih med drugim predstavljali svoj prvenec Mississippi sissy. V enem od vaših intervjujev ste povedali, da je knjiga nastala zato, ker je bil vaš psihiater sit vašega nenehnega pripovedovanja o otroštvu in je predlagal, da o tem raje napišete knjigo. Kakšno je bilo torej otroštvo mladega geja na konservativnem jugu?

Šlo je predvsem za občutke druhosti. Veste, jaz sem bil otrok v 60-ih v Missisipiju, prav v času gibanja za državljanske pravice temnopoltih. Strast do politike in državljanskih pravic je bila zato zame kot tretja dojka. Odraščal sem ob njej, bila je moja hrana, moja uteha in tolažba. Videl sem, kako lahko politika spreminja življenja, kako lahko ljudje, ki so bili dolgo tlačeni, vstanejo za svoje pravice in dostojanstvo. Nisem temnopolit, vendar sem se z njimi lahko poistovetil zaradi svoje vrojene drugosti, bil sem namreč ho-

moseksualen otrok. In del mene bo vedno ta otrok. Otrok, ki ne poskuša samo posnemati poguma aktivistov za pravice temnopolnih, ki sem ga videl mladih nog, ampak tudi obžaluje, da sem bil belopolni južnjak v tistem času. Vzgojen sem bil namreč blizu ljudi, ki so civilnim pravicam temnopolnih nasprotovali. Veliko mojih pogledov na politiko je povezanih z občutki kesanja in obžalovanja, da sem bil belopolni južnjak, čeprav sem sissy.

V Missisipiju ste bili do svojega devetnajstega leta, potem ste se preselili v New York. S kakšnimi težavami ste se soočali kot otrok, kot najstnik?

Bil sem sirota. Očeta so ubili v prometni nesreči, ko sem bil star 7 let, mama je umrla za rakom, ko sem jih imel 8. Vzgajali so me stari starši, bili smo revni, živeli smo na podeležju, daleč na umazani cesti, bil sem drugačen, ker sem bil mali sissy-boy. A sem bil zelo dober v športu, kar je nekoli olajšalo zadeve, saj sem bil najhitrejši fant na šoli. Bil sem član nogometne in košarkarske ekipe, treniral sem tek. Bil sem dober v vseh »fantovskih« rečeh, hkrati pa sem bil sissy. To je ponavadi zmedlo ljudi. Zaradi svoje drugosti sem bil zelo osveščen o predsodkih in sem razumel, kako je biti zunaj okvirov, ki jih je zate določila družba. Vedno sem bil ikonoklast, autsajder. In užival sem v tem.

Ste se razkrili?

Da, pri petnajstih. Tudi pred stari mi starši.

In?

Niso odobrvali, jasno. A so me imeli vseeno radi. Hkrati pa so nasprotovali pravicam temnopolnih. Bili so na strani zlobnih, fanatičnih ljudi, kljub temu pa so me ljubili brezpogojno. Kljub moji drugosti, homoseksualnosti. Ko smo osiroteli, so skrbeli zame, za mojega malega brata in sestro. Dobesedno so nam rešili življenje. Bili so zgolj starci s podeželja. Jaz sem bil star osem let, brat šest, sestra štiri. In ti moji stari južnja-

ški stari starši so morali vzgajati tri zelo majhne otroke. Staro mamo je nekoliko kasneje infarkt, zelo je zbolela, ampak so vseeno skrbeli za nas. Niso imeli ravno veliko denarja, a so nas kljub temu ljubili. Brezpogojno. Ko me je nekoč klicala Oprah Winfrey, da bi se z menoj pogovorila o knjigi, je dejala, da ni nikoli razumela, kako lahko kdorkoli ljubi pobožnjarske in nestrpne ljudi, kot so bili moji stari starši. Dokler ni prebrala moje knjige. To je bil eden največjih komplimentov, kar sem jih kdajkoli dobil. Tudi Oprah je namreč iz Missisipija in je na jugu kot mala temnopolta punčka odrasčala v približno istem času kot jaz. V knjigi nisem hotel olepševati in skrivati, kdo so bili moji stari starši, marveč sem hotel bralca pripeljati do spoznanja, da svet ni črno-bel, ampak, da je v resnici zelo siv. Kjer so slabi ljudje še vedno lahko dobri, kjer so ljudje, polni predsodkov, še vedno sposobni dobrih dejanj, da je dobroti tudi v nestrpnih pobožnjarskih ljudeh.

Rekla pa je tudi, da knjiga pripoveduje njene življenjske zgodbe, da je o njej ...

Seveda, ker je narcisoidna kot jaz (smeh). Vsakdo, ki piše spomine, upa, da bo bralec mislil, da ne gre za avtorjev življenjepiš, ampak da bo v knjigi videl predvsem svoje lastno življenje. Če delo dobro opraviš, se to tudi zgodi. Kot temnopolta oseba, ki prihaja iz Missisipija, je Oprah dejala, da je *Missisipi sissy* v resnici knjiga o razizmu, napisana sicer skozi oči mladega homoseksualnega otroka, a gre za zgodbo o rasi. *Missisipi sissy* je knjiga o drugosti, drugačnosti v vseh njenih pojavnih oblikah. O rasi, gejevstvu, o tem, kako je biti autsajder v kateri koli obliki. Neka druga znana temnopolta pisateljica je zapisala, da je literatura vedno pisanje o drugem: lahko se drugega boji, lahko ga sprejema, lahko je drugi. Vse velike teme v literaturi se vrtijo okrog teh treh stvari o drugem: bati se, sprejemati, biti. In mislim, da moj prvenec v precejšnji meri sledi tej shemi.

Knjigo ste na turneji predstavljali tudi v domačih krajih. Ste se tako na sofisticiran način želeli maščevati?

Ne, ne bi rekel, da je šlo za maščevanje. Šlo bolj za zavzetje pozicije, da je Missisipi enako moj dom kot njihov. Tako kot lgbt-osebe v Sloveniji jasno, javno in glasno poveste ostalim prebivalcem in prebivalkam Slovenije, ki se z vami ne strinjajo, da je to tudi vaš dom. Ne gre torej za dejanje iz sovraštva ali maščevanja, pač pa ravno nasprotno, da dejanje iz ljubezni. Ljubezni do države, do domovine. Tu sem doma. To je moj dom. In nihče me ne bo prisilil, da bom doma skrival, kar sem.

Povsod v Missisipiju pa vseeno niste bili dobrodošli. Lastnik neke knjigarne ni dovolil, da bi pri njih predstavljali svoje delo.

Niso me hoteli, ker v knjigi pišem, kako sem spal z nekim temnopolnim moškim, ki je bil iz tistega kraja. Prizor je izrazito seksualen. Lastnik trgovine se je zelo razburil, saj je menil, da sem o tem človeku napisal nekaj zelo grdega. Jaz pa menim, da sem napisal zelo ljubeč portret te osebe, a so mi v Tupelu, kraju, kjer se je sicer rodil Elvis Presley, vseeno odrekli gostoljublje. Meni in moji knjigi. V nekem drugem mestu so slišali o tem, ker je šlo za precejšen medijski škandal, in so mi naredili majico z napisom »Prepovedan v Tupelu – kdo je zdaj sissy?«

V nekem intervjuju ste dejali, da je pisati knjigo kot podaljšano stanje molitve, in da je bilo za vas terapevtsko in katarzično. Ste s pisanjem ob vstopu v zrelost želeli enkrat za vselej pozdraviti rane iz otroštva?

Nikoli ne ozdravimo. Nihče od nas. Vsi umremo neozdravljeni. Ne glede na to, kako posebne so naše življenjske zgodbe. Ves naš proces bivanja zaznamujejo poskusi iskanja poti, kako ozdraveti. Nekateri to poskušajo preko religije, drugi preko izobrazbe ali terapije, pisanja, branja, seksa ali odvisnosti ... veliko načinov iskanja poti iz naše bolečine obstaja. To je življenje. Življenje je prese-

ganje bolečine. In potem umremo. Neozdravljeni. To spoznavam zdaj, ko se staram. In moja predstava o nebesih, če sploh obstajajo, je ... je v trenutku, ko umremo ... ko vstopimo v neko drugo dimenzijo ... in smo ozdravljeni ... to so nebesa. Nebesa so občutek, ki smo ga iskali vse življenje, da bi ozdraveli.

Veliko pišete, ste polno zaposleni s projektom revije, skoraj nared pa je tudi nova knjiga.

Prihodnje leto bom izdal knjigo z naslovom *Pustil sem jo na gori*. Gre za nekakšno nadaljevanje prvenca, zgodba mojega odraslega življenja, opis poti do moje treznosti, odvajanja odvisnosti od drog, zgodba o meni kot HIV-pozitivnem. O moji karieri ... o mojem sobivanju z zvezdicami in zvezdniki, o duhovnosti in o marsičem. Rokopis, ki sem ga oddal, je dolg 600 strani, zato ga bo treba za kakšnih sto strani skrajšati. Prva knjiga je bila o otroštvu, torej sem o sebi pisal že skoraj kot o liku. Ker je od otroštva minilo že veliko časa, sem lahko pisal z distance. Zadnja knjiga je težja, ker je o meni, ker gre za kopanje po sebi, sebi, kot sem zdaj. Potem je tu druga številka revije. Leto 2014 bo leto ustalitve v San Franciscu, kamor sem se zaradi službe preselil po dolgoletnem bivanju v Mestu. Bo tudi leto poskusa ne biti več tako osamljen. Tu namreč nikogar ne poznam, zato je San Francisco zame zaenkrat še kar samoten kraj.

MARTIN GRAMC

Mavrične družine po padlem Družinskem zakoniku

»Problem je, ker nimamo veljavnih rojstnih listov,« je dejala mama iz mavrične družine, ko sem jo vprašal, s kakšnimi konkretnimi težavami in zagatami se srečuje, ker Družinski zakonik ni bil sprejet. Hkrati ni bila upravičena do starševskega dopusta, ko je njena partnerka rodila. »Ko je moja partnerka rodila, je šla nazaj v službo. Pred kratkim je namreč zamenjala službo in zdelo se mi je normalno, da ni šla na porodniško. Ker pa tudi jaz nisem mogla vzeti porodniške, sem porabila celoten dopust, saj je bil otrok celo leto v vrtcu nenehno bolan,« izpostavlja zagate, s katerimi se je soočila zaradi pravnih praznin, in dodaja: »To je velik minus, in to bi moral zakonik izboljšati.«



Inkluzivna definicija družine v novem Družinskem zakoniku je bila poleg telesnega ka-

znovanja in vprašanja posvojitev eden največjih kamnov spotike v razpravah o tem zakonu. Doktorica prava Barbara Rajgelj pojasnjuje, da je pravice parov in družin mogoče urediti v enem ali več različnih zakonih, v tem trenutku pa je bistveno, da se ljudem ne glede na njihovo spolno usmerje-



nost zagotovijo popolnoma enake pravice. Na daljši rok si je zelo težko predstavljati, da bi bile pravice parov in družin partnerjev različnega ali istega spola urejene v različnih zakonih, saj nikjer v pravnem redu enakovrstne situacije niso urejene pod različnimi imeni ali v različnih zakonih. Da gre za enakovrstne skupnosti, so poudarila tako naša kot tudi tuja sodišča, izpostavlja. Na praktični ravni to pomeni, da nekateri državljani in državljanke nimajo pravic, ki pa bi jih zakonik uredil.



Družinski zakonik bi uveljavljal novo razumevanje družine, ki se v celoti ujema s soci-

ološko opredelitvijo družine, razlaga profesorica sociologije na Fakulteti za družbene vede Tanja Rener. Dodaja, da se je tovrstna definicija družine razmeroma dobro ujela z dejanskimi oblikami družinskega življenja. Nadalje izpostavlja dejstvo, da trenutni zakon o družini in zakonski zvezi iz leta 1976 ne sledi spremembam, ki so se zgodile v svetu v zadnjih štiridesetih letih, in to predvsem na področju partnerskega in družinskega življenja. »Novi zakonik ni prinašal nič takega, kar bi tako imenovanim tradicionalnejšim oblikam družine kar koli jemalo, kvečjemu so bile določene pravice razširjene še za ljudi, ki so sedaj

izključeni. In vendarle je bilo to očitno preveč,« je dejala Rener o padcu zakonika na referendumu. Izpostavila je predvsem kulturni boj in kolateralno škodo, ki je nastala pred referendumom, saj se je razprava osredotočila samo na dve točki, definicijo družine in možnost izenačitve pravic v družinah z istospolnima partnerjema. Na drugi strani je škoda v propadlem zakoniku, ki je z okoli tristo člani opredeljeval bolj sodobno razumevanje partnerskih razmerij. »Vse ostale misli so bile nesrečen talec kulturnega boja,« meni Rener.

Odkar je padel zakonik, se je v enem letu in pol v svetu in Sloveniji veliko spremenilo, in kot pravi Rajgelj: »En padec na referendumu ne more pomeniti, da je to za večno zabetonirano. To ne pomeni večnega ne.« Sicer meni, da je treba politike in političarke več časa javno opozarjati, da je zagotavljanje enakopravne obravnave ena izmed njihovih temeljnih dolžnosti, kot to počnejo nekateri aktivisti in aktivistke.

Mama iz istospolne družine zagovarja podobno stališče, saj meni, da je treba nenehno ozaveščati ljudi okrog nas. »Konec koncev bodo moji otroci zrasli v tej družbi in z vsakim metrom, ki ga naredim, z vsakim najmanjšim korakom, bo njim lažje. Ne gre za mene. Jaz živim, kakor živim, sem

že odrasla, zrela oseba, mene briga, kar si mislijo ljudje okrog mene. To je pomembno zaradi otrok,« sklene svoj odgovor na vprašanje, kaj jo žene, da se jasno in glasno zavzema za pravno ureditev področja (mavričnih) družin.

Rajgelj še dodaja, da ne smemo pristati na to, da sedaj ni pravi trenutek za urejanje nepravilnosti: »Potem naj se Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti preimenuje v Ministrstvo za delo ali socialne zadeve, če je to edino, s čimer se ukvarja.« Poleg tega je po njenem mnenju treba sprožiti čim več pravnih postopkov in jih pripeljati do ustavnega sodišča, zato da se politiki pusti čim manj maneverskega prostora za izmikanje in pasivnost.

Med kampanjo je bilo slišati, da družba še ni pripravljena na uzakonjenje nekaterih novosti, ki naj bi jih uvajal zakonik, a Rener se s tem ne strinja: »Če človek reče, aha, družba mora dozoreti, je to en velik larifari.« Družba dozoreva na različne načine in čakati nadaljnjih štirideset let bi bil absurd, utemeljuje svoje razmišljanje, in pripomni, da bi bil skrajni čas, da referendum o človekovih pravicah v tej deželi ne bi bili več mogoči. Njen predlog za rešitev situacije bi bil, da obstoječi politični sistem, večina parlamentarcev, ki je bila dokazano za

sprejem zakonika, to zgodbo čim prej ponovi.



Ružica Boškić kot vršilka dolžnosti na direktoratu za družinsko Ministrstva za delo, družino,

socialne zadeve in enake možnosti pravi, da se je pristojna ministrica Anja Kopač Mrak obvezala v enoletnem planu koalicijske pogodbe urediti najnujnejša področja dela, ki so potrebna za stabilizacijo razmer v državi. Boškić dodaja, da je Družinski zakonik v programu dela Vlade RS v 2014. Glede najbolj spornih tem zakonika je dejala, da bodo v prihodnje skušali najti rešitve, ki ne bodo ogrozile sprejetja zakona. Omenila je, da na ministrstvu še ne vedo, ali bodo pravice, ki se tičejo istospolnih parov, urejene v zakoniku ali v Zakonu o registriranem istospolnem partnerstvu (ZRIPS), sicer pa so predstavniki lgbt-organizacij spomladi 2013 na sestanku z ministrico izrazili pripravljenost, da bi sprejeli tudi ureditev v Zrip-su. Sicer pa na ministrstvu že zdaj iščejo ustrezne rešitve in ob tem pozorno spremljajo tudi spremembe po Evropi, kot je uzakonitev istospolnih porok v Franciji, je sklenila Boškić.

Pred letom in pol je bila enkratna priložnost, da družinsko tematiko po več kot štiridesetih letih zakonsko prevetrimo in posameznikom in posameznicam priznamo pravice, s katerimi bi lahko živeli kot preostali državljanke in državljani. Letos bomo – predvsem parlamentarke in parlamentarci – na popravnem izpitu, in če tudi tokrat pademo zaradi moralnih in ideoloških preprek, potem lahko zares pričnemo razmišljati o resertiranju Slovenije.



ROMAN KUHAR (NOVI) KANDIDATI ZA ČESTITKE

Pri *Narobe* smo vestno in vdano vedno pred volitvami spraševali bodoče kandidatke in kandidate za čestitke o njihovem odnosu do lgbt-skupnosti in njihovih političnih vizijah, kako reševati probleme in težave, s katerimi se skupnost srečuje. Ne glede na to, ali so bili njihovi odgovori žaljivi in izključujoči ali pa deklarativno podporni in naklonjeni, se v zadnjih sedmih letih, odkar izhaja *Narobe*, ni zgodilo kaj dosti: dobili smo nekaj ustavnih odločb o neustavnosti Zripsa, malce bolj naklonjeno interpretacijo členov o posvojitvah iz ZZDR in, za piko na i, referendum o Družinskem zakoniku. Pred tokratnimi evropskimi volitvami zato nismo spraševali starih znank in znancev – njihove odgovore poznamo, njihova dejanja prav tako. Zanimalo nas je, kaj novega prinašata dve novi stranki: Solidarnost in Demokratični socializem. Prva razlika: njihovi odgovori so bistveno daljši (in bolj domišljeni?) od odgovorov, ki smo jih ponavadi dobivali od političnih strank. O preostalih razlikah (in podobnostih) pa v nadaljevanju.

Demokratični socializem

V Manifestu Iniciative za demokratični socializem pišete, da se – med drugim – zavzimate za »neposredno demokracijo na lokalni ravni« in za »neposredno udeležbo v soodločanju«. V kolikšni meri so ti predlogi skladni z obstoječim sistemom referendumov – ali pa gre pri vašem predlogu za drugačen pristop k politiki?

Obstoječi referendum je najbolj posredna izmed neposrednih



oblik demokracije s številnimi omejitvami, poleg tega pa je bila v preteklosti pogostokrat zlorabljenja za omejevanje človekovih pravic manjšin. Iniciativa za demokratični socializem seveda podpira referendum kot izraz neposredne volje prebivalcev in prebivalke, vendar istočasno ostro nasprotuje uporabi instituta na področju temeljnih človekovih pravic. O teh ne moremo odločati na referendumih. Ravno omejenost referendumu izkazuje potrebo po razvoju drugih oblik neposredne demokracije. V mislih imamo deliberativne oblike, torej posvetovalne oblike neposredne demokracije, v katerih ljudje preko javne razprave iščejo konsenzualne odločitve v dobrobit vse skupnosti. Primere delujočih oblik najdemo povsod po svetu, najbolj znan primer je participativni proračun v brazilskem Porto Alegreju, pri nas pa so na zelo dobri poti v mariborski Iniciativi mestni zbor (IMZ), ki poskuša uvesti participativen proračun.

Kje v neposredni demokraciji je prostor za manjšine? Volja večine bo vedno povzela specifične potrebe manjšine.

Prevlada večine nad manjšino velja za predstavniško demokracijo in referendumsko neposredno demokracijo, ki sta utemeljeni na (pre)glasovanju. V deliberativni obliki neposredne demokracije je temeljni cilj konsenz, to je za vse sodelujoče sprejemljiva rešitev. Zbori občanov, sosesk, krajevnih skupnosti in mest predvidevajo polno vključitev vsakega posame-

znika ne glede na njegovo etično, rasno, versko, politično pripadnost, spol, obliko partnerske zveze ali katero drugo osebno značilnost. Osnova delovanja je iskanje skupnih rešitev za celotno skupnost, pri čemer ni mogoče izključiti določene skupine znotraj skupnosti zaradi njene drugačnosti. Tako so na zborih jasno nezaželeni seksizmi, nacionalizmi in druge oblike šovinizma, kakor tudi sebični osebni interesi. Res pa je, da je grajenje neposredne demokracije v taki obliki dolgotrajen proces, je proces učenja sprejemanja drugačnosti.

Hkrati v IDS ne mislimo, da so vprašanja manjšin tudi manjšinska vprašanja. Nasprotno, vprašanja svobode in enakosti lgbt-skupnosti, žensk, migrantov in ostalih »manjšin« so temeljna in univerzalna družbena in politična vprašanja ter nujen sestavni del vsakršnega razmišljanja o pravičnejših in naprednejših družbenih oblikah.

Načeloma res velja, da na referendumih ni mogoče odločiti o človekovih pravicah, a analize politik na področju LGBT kažejo, da človekove pravice postajajo prazen označevalec, v katerega različne skupine postavljajo različno vsebino in ga »izrabljajo« v skladu s svojimi političnimi cilji. Kdo naj torej določa, kaj je vsebina človekovih pravic in ali se vam tak koncept sploh zdi uporaben za politično delovanje?

Pravilno ste ugotovili, da so človekove pravice pogostokrat zgolj prazen označevalec, ki ga v imenu nabiranja političnih točk posamezne stranke interpretirajo vsaka na svoj način. Dokler ostaja prazni označevalec, ga lahko različne skupine napolnijo z več ali manj poljubno vsebino, kar pomeni, da je treba spremeniti tudi politični diskurz in prakse človekovih pravic. V obliki, kot obstajajo sedaj, so človekove pravice sicer na videz všečna, a še vedno (liberalna) ideologija, ki pod masko abstraktne enakosti ne le dopušča, temveč tudi mistificira različne konkretne oblike družbenega zatiranja. V IDS zato poskušamo misliti

in delovati onkraj ideologije človekovih pravic, z analizami sistemskih razsežnosti družbenega zatiranja »manjšin« v kapitalizmu in boja proti njim.

V Manifestu ste eksplicitno zapisali, da se zavzimate za odpravo »vseh oblik nestrpnosti«, tudi na osnovi spolne usmerjenosti. Kaj konkretno na tem področju prinaša vaša Iniciativa? Kako nameravate nasloviti položaj LGBT-skupnosti v Sloveniji?

Ljubezen oziroma partnerski odnos sta svobodna za vsako posameznico oziroma posameznika. Posledično je treba LGBT-skupnosti v Sloveniji zagotoviti povsem enake pravnoformalne pravice, kakor jih imajo druge prebivalke in prebivalci, vključno s pravico istospolnih parov do poroke in posvojitve otrok.

Hkrati pa bi bilo dosledno upoštevanje obstoječega prava ter zagotavljanje enakih pravic in možnosti vsem posameznikom in posameznicam le prvi korak. V IDS poskušamo osvoboditev LGBT-skupnosti misliti znotraj širšega gibanja za splošno družbeno emancipacijo. To seveda ne pomeni, da osvoboditev LGBT-skupnosti vidimo kot avtomatičen stranski učinek podružbljanja produkcijskih sredstev, pač pa so različne vrste družbene dominacije v kapitalizmu povezane, zato mora biti boj za njihovo preseganje enoten – seveda enoten v različnosti. LGBT-skupnosti v Sloveniji nameravamo nasloviti s kritiko sistemske razsežnosti zatiranja na osnovi spolne usmerjenosti, pri čemer nimamo vnaprej pripravljenih idealnih metod in rešitev – te izhajajo iz izkušnje boja LGBT-skupnosti same.

Kakšen je vaš odnos do identitetnih politik, kakršno vodi LGBT-skupnost?

Identitetne politike so del širšega korpusa človekovih pravic, ki so še nedosežene in jih bo treba šele izboriti. Iniciativa polno podpira enakopravno vključenost vseh manjšin v družbo. Hkrati pa so identitetne politike, v kolikor pristajajo na liberalno ideologijo, s socialističnega stališča problema-

tične. Ne zato, ker bi bile manj pomembne od razredne politike ali ekonomskih bojev, temveč ker pristajajo na osnovne parametre kapitalistične družbe, ki ravno temelji na različnih oblikah družbene segregacije. Te sistemske razsežnosti družbenega zatiranja v kapitalizmu boj proti »diskriminaciji« ne zajame. Poleg tega »diskriminacija« ne poteka na »osnovni osebnih okoliščin« in ne izvira iz »predsodkov« ali »arhaičnih mentalitet«. Kapitalistična družba se namreč sploh ne bi mogla reproducirati brez podprejanja žensk, marginalizacije LGBT-skupnosti ali hipereksploatacije rasnih in etničnih manjšin. Identitetnim politikam ne nasprotujemo, a mislimo, da samo pravni boj ni dovolj – kapitalizem ne postane sprejemljiv, če je v upravah podjetij polovica žensk ali v zaporih polovica belcev.

Queerovska kritika homoseksualnih porok opozarja, da bi morala LGBT-skupnosti biti kritična do heteronormativnih institucij, kot je poroka, in se zavzemati za njeno odpravljanje, ne pa, da se želi vsečno umestiti znotraj take institucije. Kaj o tem menite pri vaši Inicijativ?

Poroka je svobodna odločitev para, naj bo heteroseksualen ali istospolnen, nekateri v tem vidijo potrditev razmerja in višjo obliko zaveze med partnerjema, drugi obliko družbene prisile. Važno je, da se bo možnost poroke omogočila tudi za istospolne pare, hkrati pa se pravno ustrezno zaščitijo položaj šibkejšega partnerja tudi v primeru, ko se za poroko ne odločijo (zunajzakonska skupnost). Šele v tem primeru bo poroka svobodna izbira in ne prisila zaradi pravne zaščite. Ko poroka istospolnega para ne bo več »dogodek«, bomo lahko govorili o napredku. Na vsakemu posameznemu paru pa bo potem odločitev, ali se možnost svobodno uveljavi ali ne.

Hkrati pa ljubezensko druženje ni le stvar osebne odločitve posameznikov in posameznic, temveč družbeni odnos. Eden izmed najpomembnejših zgodovinskih do-

sežkov LGBT-gibanja je bila ravno problematizacija institucije nuklearne družine in poskus emancipacije ljubezenskega življenja skozi njegovo socializacijo. Sedanji boj za priznanje homoseksualnih porok in družin je zato ambivalenten: hkrati je nujen, da določene oblike skupnega življenja ne bi bile v podrejenem položaju, podpira in širi pa tudi tradicionalne oblike skupnega življenja. To ne pomeni, da mislimo, da sta poroka ali družina slabi kot taki, da pa vseeno nista edini mogoči obliki skupnega življenja. Zato podpiramo tudi poskuse iskanja oblik skupnega življenja, ki ne ustrezajo tradicionalnim vzorcem.

Kje vidite povezave (in sinergije za politično delovanje) med razrednim vprašanjem in položajem LGBT-skupnosti?

Družbena realnost je sestavljena iz številnih medsebojno prepletenih dejavnikov oziroma vidikov na ravni ekonomije, politike in družbe. Boj za ekonomsko demokracijo in neposredno demokracijo v politiki je vzporeden boju za enakopravnost LGBT-skupnosti. V kolikor dosežemo recimo ekonomsko enakopravnost, a istočasno pozabimo na pravice LGBT-skupnosti, nismo dosegli ničesar. Delovati je treba skupaj in na vseh nivojih. Le kot široka fronta medsebojno povezanih političnih akterjev bomo dosegli dejanske družbene spremembe.

Razredna delitev je oblika družbene dominacije, ki zadeva celotno družbo – ne glede na spolno usmerjenost sta vsak posameznik in posameznica eksistenčno odvisna od dostopa do (individualne ali družbene) mezde. Tako je razredno vprašanje hkrati del LGBT-vprašanja, saj se različne oblike družbenega ločevanja (denimo po spolu ali spolni usmerjenosti) v kapitalizmu uporabljajo za segregacijo na trgu delovne sile ter vzpostavljajo medsebojno konkurenco v delavskem razredu. A hkrati se s tem LGBT-vprašanje ne izčrpa, saj vsebuje še številne druge oblike zatiranja, ki se ne morejo enostavno zvesti na eko-



V Društvu informacijski center LEGEBITRA nudimo anonimno, brezplačno in zaupno testiranje na HIV ter nekatere druge SPB (Hepatis B,C, Sifilis, oralno gonorejo) izven zdravstvenih institucij. Testiranje poteka vsak ponedeljek med 18. in 20. uro v prostorih društva na Trubarjevi 76a v Ljubljani, kjer je možen tudi hitri test na HIV.

Enkrat mesečno je test mogoče opraviti tudi v klubu k4 (Roza sobota, Kersnikova 4, Ljubljana) in klubu Tiffany (Metelkova mesto, Masarykova 24, Ljubljana). Več informacij o testu na HIV izven zdravstvenih institucij lahko najdete na: www.testiran.si

Kavarniški večeri v Klubu Tiffany



Vsak drugi četrtek ob osmih zvečer se Klub Tiffany odene v pridušeno in mehko svetlobo sveč, mizice se ogrnejo s pisanimi prtji, šank se obloži s prigrizki in čajem, odrske luči pa osvetlijo mlade performerke in performerje, ki ozračje napolnijo s svojimi talentiranimi glasovi, gibi, idejami in karizmo.

V sproščenem vzdušju, ki spominja na pariške kavarne 19. stoletja, se tkeje nova prijateljstva, oblikujejo zanimive debate o vsem mogočem in postavljajo temelji za obetavne in ustvarjalne umetniške kariere. Kavarniške večere organizirajo Društvo Appareo, Društvo informacijski center Legebitra in Društvo ŠKUC, Kulturni center Q.

Več informacij na

<http://appareo.blog.com/>,

www.drustvo-legebitra.si in www.kulturnicenterq.org.

Vabljeni in vabljeni.

Kavarniške večera sofinancira Urad za mladino pri Mestni občini Ljubljana. Delovanje ter programe in projekte Društva informacijski center Legebitra sofinancirata: Študentska organizacija univerze v Ljubljani in Fundacija financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji - FIHO.



ROZA SOBOTE

8. marec

29. marec

20. april (Velikonočna nedelja)

10. maj (Evrovizijska noč z ogledom prenosa Evrovizije)

25. maj (Obletnica kluba)

21. junij

Solidarnost

nomsko razsežnost kapitalističnih družb. Potencialno politično sinergijo vidimo predvsem v tem, da je s socialističnega stališča vsaka, ne le ekonomska, oblika družbenega izkoriščanja in zatiranja nesprejemljiva in je zato vsak boj za osvoboditev del socialističnega projekta, hkrati pa vsak boj LGBT-skupnosti, ki se ne omejuje na zgolj pravno priznanje, že sam po sebi vsebuje antikapitalistične elemente.

Solidarnost

V Ustanovnem programu Solidarnosti pišete, da boste sledili »volji državljanek in državljanov ter zahtevi po več neposredne demokracije«. Pravite, da želite politiko vrniti ljudem. V kolikšni meri so ti predlogi skladni z obstoječim sistemom referendumov – ali pa gre pri vašem predlogu za drugačen pristop k politiki?

Stranka Solidarnost močno problematizira zadnje ustavne spremembe, ki so skrčile možnosti referendumov. Šlo je za namero politične elite, da ljudem odvzame možnost odločanja o finančnih vprašanjih, ki se neposredno tičejo standarda in kvalitete življenja v Sloveniji. Za nas so tovrstne kriticne demokratičnega odločanja absolutno nesprejemljive.

Predlagani elementi neposredne demokracije, kakor tudi institut referendumov, so možnost in moč državljanek in državljanov, da soodločajo o svoji in skupni prihodnosti. Demokratični in informirani državljanke in državljanji so nujni pogoj za cvetočo skupnost, za kvalitetno delujočo demokracijo in premagovanje vsakršnih ovir, ki jih predstavljajo nedemokratične skupine in njihovi načrti. Ob tem pa je potrebno jasno izpostaviti, da referendum ne smejo nikoli posegati v pravice manjšin, v omejevanje človekovih pravic, ne

smejo biti instrument, s katerim bi večina oškodovala manjšino.

Pri naših predlogih gre zato za širjenje nabora neposrednega odločanja, ki ga predlagamo v obliki participatornega proračuna na lokalni ravni, v obliki postopnega uvajanja elektronske/digitalne neposredne demokracije, govorimo o instrumentu ljudske nezaupnice, po kateri bi bilo mogoče ob dovolj visokem kvorumu odpoklicati izvoljenega politika ali političarke, o ustavni vzpostavitvi referenduma o nezaupnici vladi, o spremembi volilne zakonodaje, ki bi omogočila neposrednejši vpliv državljanek in državljanov na izbor predstavnikov v DZ, poenostavitve postopkov predlaganja zakonov s strani državljanov in civilne družbe.

Kje v neposredni demokraciji je prostor za manjšine? Volja večine – tako se zdi in nato kažejo tudi referendum o Družinskem zakoniku, o OBMP itd. – bo vedno povzela specifične potrebe manjšine.

Smo odločno proti temu, da se na referendumih odloča o pravicah manjšine. Pričakujemo, da vsakokratno Ustavno sodišče odločno zavrne tovrstne pobude, če obstoji le najmanjši indic, da želi kdorkoli omejevati človekove pravice kateri koli manjšini.

Mnogi posamezniki in posameznice, ki delujejo v stranki Solidarnost, so aktivno podpirali in promovirali demokratične predloge, ki sta jih prinašala Družinski zakonik in OBMP. Stali smo na stališču, da je potrebno zakonodajo prilagoditi, demokratizirati, omogočiti ljudem, ki sta jih omenjena in drugi zakoni naslavljali, da pridobijo enake pravice kot vsi ostali in da je mogoče v tem pogledu liberalizirati v mnogih pogledih še vedno precej konservativne, rigidne, tudi nedemokratične zakone in ureditve.

Načeloma res velja, da na referendumih ni mogoče odločiti o človekovih pravicah, a analize politik na področju LGBT kažejo, da človekove pravice postajajo prazen označevalec, v katerega različne skupine postavljajo različno vsebino in ga »izrabljajo« v skladu s svojimi političnimi cilji. Kdo naj torej določa, kaj je vsebina človekovih pravic in ali se vam tak koncept sploh zdi uporaben za politično delovanje?

Drži, ko pravite, da različne skupine pod pretvezo zavzemanja za »prave družine« in »avtentične, tradicionalne vrednote« vse bolj agresivno uveljavljajo svoj primarni in resnični namen, tj. preprečitev uveljavitve ustrežnejših in bolj demokratičnih zakonov in ureditev položaja LGBT-skupnosti. Slovenija žal ni kakšna izjema, saj so tovrstni trendi vseevropski. Na drugi strani nas lahko opogumljajo nekatere neevropske države, ki so zmogle dovolj demokratične presoje, da so ustrezno uredile to področje. In ko ugotovimo, da gre v nekaterih primerih za sicer precej konservativne družbe (Argentina, Urugvaj itd.), toliko bolj preseneča trdovratnost slovenskih in evropskih konservativnih sil, da zavirajo uresničevanje človekovih pravic in pravic manjšin.

V Solidarnosti ne pristajamo na pometanje pod preprogo in se zavzemamo za odločne rešitve, ki naj pravice LGBT-skupnosti zakonsko izenačijo s pravicami vseh drugih. Slovenska Ustava jasno narekuje enako obravnavo, enake pravice in nediskriminacijo za vse državljanke in državljanke te države, zato ne moremo pristati na kakršno koli izogibanje ali preprečevanje takšnih imperativov. Definicija in pravna opredelitev človekovih pravic ni problematična. Zrele in demokratične družbe so dokaz, kako je potrebno brati in razumeti enakost, solidarnost, pravičnost in enakopravnost. Naj tisti, ki nasprotujejo pravicam gejev in lezbijk, še tako zvijajo roke in se naslanjajo na preživete koncepte izključevanja, sklicevanja na (nedemokratično) tradicijo, prihodnost vsakič pokaže, da napredka, volje do svobode in pravice ni

mogoče ustaviti. Boj za volilno pravico žensk, temnopoltih in drugih zatiranih skupin je najboljši dokaz za to. Verjamemo, da prihaja čas, ko bo demokratična večina v Sloveniji došla in sprejela, da ni potrebe za strah, da so rešitve na dlani in da so prakse in standardi v demokratičnih državah najboljši dokaz, koliko prijetneje je živeti v družbi, ki izkoristi vse svoje potenciale, sprejme in se nauči živeti z različnostjo.

V Ustanovnem programu Solidarnosti ste eksplicitno zapisali, da se zavzemate za »izenačitev pravic istospolnih s heteroseksualnimi partnerskimi skupnostmi«, ne omenjate pa istospolnih družin. Kaj konkretno na tem področju prinaša Solidarnost? Kako nameravate nasloviti položaj LGBT-skupnosti v Sloveniji?

Odsotnost omembe istospolnih družin ni bila hotena. Program Solidarnosti v tem pogledu res ni bil do kraja ekspliciten, je tudi premišljeno odprta platforma, poskušali smo nakazati rešitve in vrednote, ki jih zastopamo, nismo pa v programu v vseh točkah enako naslovili praktične, zakonske izvedbe naših predlogov. To je delo, ki nas v sodelovanju s strokovnjaki in strokovnjakinjami za posamezna področja še čaka. Programaska skupina za enake možnosti in medgeneracijski dialog, ki je pripravljala dotični del programa, je svoje rešitve in argumentacije pripravila v obširnejšem dokumentu, program stranke, ki je bil sprejet na ustanovnem kongresu, je v tem pogledu vključil zgolj povzetke. Programski odbori bodo na svoja srečanja vabili tako stroko kot civilno družbo, za kateri želimo, da prispevata pri oblikovanju naših rešitev.

V Solidarnosti bomo sprejeli tiste rešitve, ki jih potrebuje LGBT-skupnost, upošteva dobre prakse držav, ki imajo področje ustrezno naslovljeno. Naslavljati želimo probleme in potrebe vseh manjšin, iskati z njimi rešitve za ureditev ali izboljšanje njihovega položaja. Želimo, da naša stališča in predlogi politik zasledujejo najvišje demokratične in strokovne standar-

de, ključni presojevalci pa so tisti, ki jih problemi zadevajo.

Kakšen je vaš odnos do identitetnih politik, kakršno vodi LGBT-skupnost?

Vprašanje identitetne politike je eno imanentnih vprašanj znotraj gejevskih in lezbičnih gibanj: razumemo ga npr. kot zadrego izključevanja, do katerega prihaja med posameznimi identitetnimi skupinami (geji vs. lezbijke). Morda ne poznamo dovolj delovanja LGBT, da bi ustrezno odgovorili, z veseljem pa vas povabimo k sodelovanju pri natančnejšemu oblikovanju rešitev na tem področju.

Queerovska kritika homoseksualnih porok opozarja, da bi morala LGBT-skupnost biti kritična do heteronormativnih institucij, kot je poroka, in se zavzemati za njeno odpravljanje, ne pa, da se želi vsečno umestiti znotraj take institucije. Kaj o tem menite pri Solidarnosti?

V Solidarnosti ne želimo ocenjevati stališč in pogledov, ki jih navznoter naslavlja posamezne civilnodružbene skupine. Zdi se, da gre bolj za notranji dialog, ki naj luči izpostavljene dileme presodi, ali je višji cilj polna izenačitev pravic ali boj proti, kot pravite, heteronormativnim institucijam, kot je denimo tradicionalna poroka. Avtentična politika bo morala na koncu prisluhni tistim predlogom, ki jih bolj ali manj enotno predstavi in ponudi manjšina sama. Izenačitev pravic postavlja mo na najvišje mesto, šele v drugem koraku naj nato vsak posameznik oz. posameznica odloči, ali se želi poslužiti t.i. heteronormativnih praks (kot je denimo tradicionalna poroka), ali izbrati katero od manj rigidnih oz. bolj odprtih oblik družinske, partnerske skupnosti.

Obljube glede položaja LGBT skupnosti, ki jih je Solidarnost zapisala v svoj program, so bile zapisane že v programih drugih strank – na primer LDS. Zakaj naj bi po letih praznih obljub verjeli, da vaše obljube niso prav tako prazne?

Solidarnost se je oblikovala kot opozicija obstoječi politični eliti in njenim praksam sprenevedanja,

tiščanja glave v pesek, pristajanja na neustrezne rešitve, ki so jih izsiljevale in pogosto izsilile nedemokratske politične sile in skupine. V Solidarnosti mislimo resno, ko pravimo, da se bomo zavzemali za demokratične standarde, za uveljavitev dobrih praks, za človekove pravice, za izboljšanje položaja marginalnih in zapostavljenih družbenih skupin in manjšin. Mislimo resno, ko pravimo, da se zavzemamo za dialog s civilno družbo. Prav v teh dneh potekajo prvi krogi pogovorov s civilnodružbenimi skupinami in organizacijami, na katere smo naslovili poziv, da nam pomagajo, se priključijo in sodelujejo pri iskanju rešitev. LGBT-skupnost je prav tako vabljen, da se odzove in da v dialogu iščemo najboljše rešitve. Tega ne bomo zmogli sami, potrebovali bomo podporo ljudi, pri čemer ne želimo le politično prepričevati, ampak predlagati, da se demokratizirajo vsi družbeni sistemi in da v prihodnosti o človekovih pravicah sploh ne bi bilo potrebnih razprav in konfliktov, ker bi bili kot skupnost, od vrta dalje, zavezani spoštovanju različnosti, uveljavljanju različnosti, promociji različnosti. Želimo, da LGBT-skupnost in ostale interesne skupine narekujejo rešitve že v najzgodnejši fazi, naloga strank in politike pa je, da jih poslušajo, upoštevajo, usklajujejo med seboj in nato uveljavljajo. Solidarnost in pravična družba nista naši paroli, ampak temeljni zavezi.

VUK ČOŠIĆ

Ranljive skupine dajejo najmočnejše aktiviste

Chelsea Manning, žvižgačica, ki je na Wikileaksu objavila legendarne diplomatske depeše, je trans. Glen Greenwald, novinar, ki ga je žvižgač Edward Snowden izbral za objavo razkritij o NSA, je gej. So what?

Živimo v zanimivem času, ko se svet globalizira in preobraža v informacijsko družbo. To je tudi čas, ko centri moči določajo nova pravila za bodoče naraščaje. Da bi razumeli to kompleksno spremembo, je treba imeti znanje in občutek v realnem času. Brez prednosti zgodovinskega pregleda in akademske literature. Skratka, tema za herojke in heroje.

Chelsea Manning je med službovanjem v ameriški vojski ugotovila, da ima dostop do dokumentov iz afganistanske in iraške vojne ter do baze diplomatskih depeš. Odločila se je, da svetu razkaže, kako izgleda sodobna, asimetrična vojna.

Glen Greenwald je odletel v Hong Kong, prevzel Snowdove dokaze o ameriškem spreminjanju interneta v globalno prisluškovalno omrežje in iz tega naredil največji novinarski dosežek zadnjih decenij. Za prepoznavanje pomena teh zgodb je potrebno imeti občutek.

Chelsea Manning je prestala tri leta izrazito krutega pripora in bila nato obsojena na 35 let zapor (prva možnost izpustitve l. 2024!). Glenu Greenwaldu je kot novinarja nemogoče obremeniti žvižganja, vendar so njegovega partnerja na londonskem letališču neupravičeno zadrževali devet ur. Greenwald zaradi tovrstnega ustrahovanja ne obiskuje več svojih rojstnih ZDA. Za žvižganje ali pomoč žvižgaču je potreben pogum.

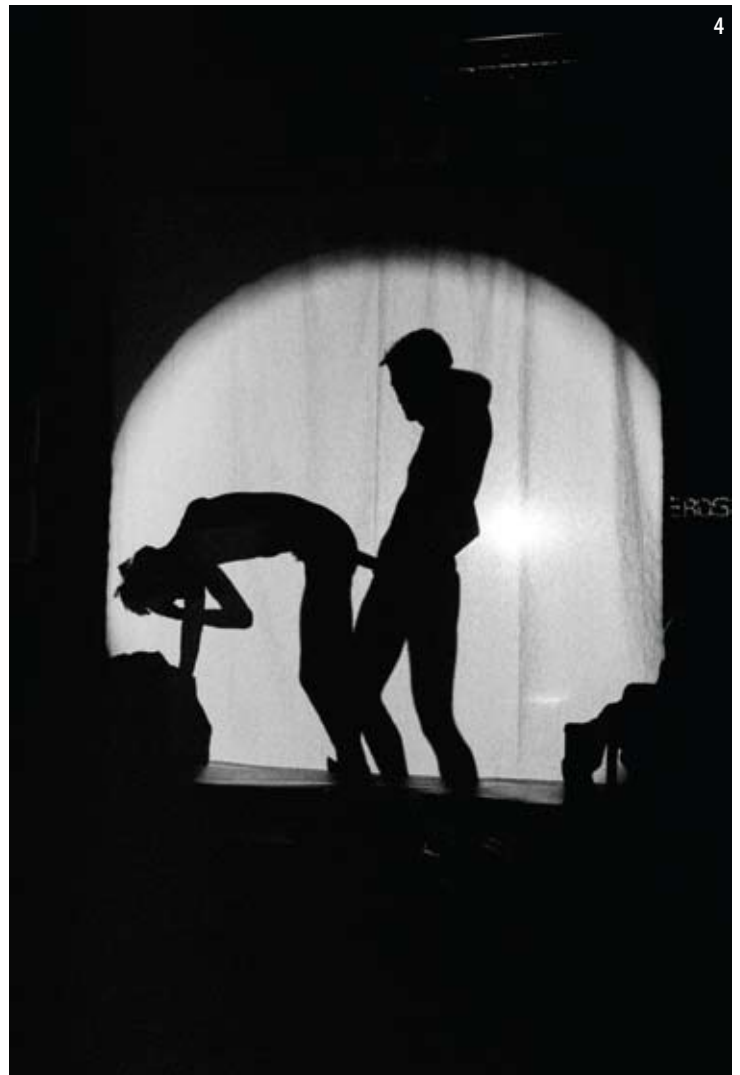
Manning in Greenwald sta heroja našega časa, junakinja in junak, ki premoreta občutek in pogum za svoj aktivizem. Ampak zakaj ravno ta dva? Morda zato, ker z roba družbe bolje vidita in razumeta svet, ki ju noče? Morda sta zato toliko tvegala, ker v ta svet nista uspavano umeščena?

Da & da.

HOMOSCENA V ZGODNJIH DEVETDESETIH



- | | |
|--------------------------------------|---|
| 1 Suzana in Barbara v Flamingu, 1991 | 7 Gusti na otvoritvi bara in restavracije Flamingo, v ozadju freska Marka Jakšeta, 1991 |
| 2 De Sade, roza K4, 1992 | 8 Rozavizija z Dejo Mušič, roza K4, 1994 |
| 3 Otvoritev Joy cluba, 1992 | 9 Publika v K4, spredaj fotograf Frank Fidler, 1993 |
| 4 Show v roza K4, 1992 | |
| 5 Amazonas, roza K4, 1993 | |
| 6 Performans v roza K4, 1993 | |





- 10 Gostovanje Alenke Pintarič v roza K4, 1993
- 11 Pust v K4, Edo kot Helena, 1995
- 12 Show v roza K4, 1993
- 13 Jasna Klančičar in Helena Blagne v roza K4 leta 1994

- 14 Deja Mušič, Salome in Edo (Helena), 1994
- 15 Turnir v pingpongu na Metelkovi, 1996
- 16 Salome v roza K4, 1994



10



11



13



14



15



12



16



MOJCA DOBNIKAR

Retro anti

Najprej je bilo videti nedolžno, komaj vredno pozornosti. »Nisem feministka, verjamem pa v enakost.« Aha, pomembno je, da se ženska, človek zavzema za enakost, ne pa ... za kaj že? Razmislek bi pokazal, da se feminizem ne zavzema za nič drugega kakor za enakost. Toda za razmislek je potreben čas in časa danes ni veliko, večina ga je baje že odtekla v preteklost. Torej smo ostale pri tem, da se zavzemamo za enakost, feministke pa za kdo ve kaj.

Potem je postalo manj nedolžno. »Nisem feministka, verjamem pa v žensko moč.« Seveda, (tudi) me imamo nekakšno moč, lahko ji rečemo ženska, ker je drugačna od moške. V čem že? Ah, drugačna pač. Vse vemo, da s(m)o drugačne od moških. Samo zafrustrirane jim hočejo biti enake. Torej smo sprejele, da imamo neko nedefinirano drugačno moč, in megleno smo slutile, da je povezana s telesom, rojevanjem, čustvi ... In zadovoljne smo bile, ker smo čutile, da smo lahko ponosne na svojo ... ženskost? Kaj je že to? No – tisto drugačno od moškosti.

Potem je začelo postajati nevarno. »Feminizem ženskam jemlje užitek biti ženska.« – »Feministke ne razumejo, da ženskam nikoli ni šlo tako slabo kakor danes.« Hm, saj nam res ne gre najbolje. Vedno več moramo delati, vedno manj zaposlitev je za nas, pa še te s krajšim delovnim časom, vse več nas živi na meji revščine ali pod njo, za vedno več bolnih in ostarelih v družinah moramo skrbeti ... Za vse to moramo biti v vedno boljši formi, ob tem nositi vedno višje pete, imeti vedno manj kilogramov, kazati vedno več gladkega dekolteja ... Naporno. Emancipiranost je en sam velik napor. Kje je tu še kak užitek?

Potem smo se znašle tam, kjer smo mogoče bile pred začetkom. »Ženske prevzemajo nadzor nad družbo in družba je zato vedno bolj permissivna.« Ženske smo namreč nosilke neizmerne ljubezni, ki ne zna postavljati meja. Zato ob sebi potrebujemo velikega drugega, ki se lahko utelesi le v moškem. To pa se le težko še zgodi, ker moški zaradi hormonov v hrani in strahu pred prevladujočo ženskostjo izgubljajo testosteron. Torej se utapljamo v morju brezmejne (permissivne, ženske) ljubezni.

Pri tem je bilo nerodno dvoje. Prvič: »Noben dedec ne more biti tako zleht kot baba.« Naša brezmejna ljubezen je lahko tudi uničujoča. Ali pa je mogoče takšna kar po definiciji. Kot kak cunami preplavlja vse pred seboj. In drugič: »V feminizmu prevladujejo militantne lezbijke.« Ah, seveda, pod nalepko feminizma se v resnici skriva lezbičnost. Ženske bi kar vse same med seboj. Če smo feministke, smo v resnici lezbijke, in če smo lezbijke, v resnici sploh nismo več (prave) ženske.

In potem smo potonile. Potonile na spletu, z moderno tehnologijo, ki baje s sabo nosi neverjetno obljubo enakosti. »Umri, prasica. Vse feministke je treba pobiti. Same neprefukane lezbe.« – »Prejebal te bom tako, da te bo minilo razmišljati o feminizmu. Minilo te bo sploh razmišljati. Tega itak nisi sposobna.«

Vulgarno? Gotovo. Vendar ne nepričakovano.

V prvi polovici osemdesetih let 20. stoletja smo v Sloveniji ponovno začele govoriti o feminizmu. Ponovno – po nekaj desetletjih socialističnega urejanja t. i. ženskega vprašanja. Takrat je feminizmu oporekala le Zveza komunistov s svojimi institucionalnimi pritisklinami. Sredi osemdesetih nas je poskušala spodnesti z očitkom o »buržoaznih idejah«. Neuspešno.

Z malo humorja bi lahko rekla, da smo celo desetletje preživele v feminističnem raju. Feminizmu je bilo mogoče oporekati tako rekoč le privatno. Veljal je za legitimno družbeno gibanje. Sicer se večina žensk ni opredeljevala za feministke, a se s tem vsaj niso postavljale in številne so gibanje podpirale.

Desetletje pozneje so se pojavile prve ženske, ki so s pomembnejših (političnih in drugih) pozicij izjavljale, da »niso feministke«, so pa »za enakopravnost« ali »za enake možnosti«. Nekateri znani moški in ženske so poudarjali, da je čas feminizma minil, da smo v obdobju postfeminizma.

Potem je šlo le še navzdol. Ko so se razmere začele slabšati, so se slabšale bolj in hitreje za ženske, in ta proces radikalno poteka še danes. Številne pridobitve blaginje, ustvarjene v socialističnem režimu, je do dobra načel zob (neo)liberalnega časa. Od feministične skupine Ženske za politiko, ki je nehala delovati na začetku devetdesetih let, nam je preostalo nekaj znanstvenic, ki občasno v javnosti zastavijo svoj glas za pravice žensk. Od velikih demonstracij za pravico do abortusa smo prišle do dveh feminističnih vstajniških skupinic. Od feminističnega delovanja proti nasilju nad ženskami smo prešle k varnim hišam, ki v zavetju državnega financiranja nudijo psihosocialne storitve, a nikoli ne radikalizirajo vprašanja nasilja. Od zagovora človekovih pravic žensk smo prešle k zahtevam po »feminističnem socialnem delu«, kakor da bi kaj takega (lahko) obstajalo. Institucije ženske politike, ki jih je uspešno izbrilo feministično gibanje iz osemdesetih, so najprej zakrtele v brezozobe tigrice, nato pa so jih eno za drugo preprosto ukini, na koncu že brez vsakršnega protesta. In ne nazadnje – v osemdesetih je v feministični skupini lahko nastala lezbična iniciativa, ob sovražnem pohodu desnice proti družinskemu zakoniku pa se ženske nevladne organizacije niso povezale v koalicijo, ki bi v javnosti dosledno in kontinuirano podpirala uveljavitev enakih pravic ne glede na spolno usmerjenost, tudi za ženske.

Kam torej od tod naprej? Morda bi se morale obrniti k lezbičnemu gibanju in se od njega kaj naučiti. Na primer tega, da je vidnost osnovna vsega, da je vztrajanje v nevidnosti sicer lahko osebna izbira in strategija preživetja, da pa ne more prinesiti (družbene) spremembe na bolje, kvečjemu na slabše. Ali tega, da je morda treba iti tudi na ulico in postaviti svoje telo, pa čeprav »le« enkrat na leto, denimo ob mednarodnem dnevu žensk. In tega, da ni mogoče zastopati politike enakosti spolov, tako da si nadevamo masko nenevarnih »enakih možnosti«, ki ne ogrožajo ničesar, še najmanj pa sodobnega prepleta patriarhata in kapitalizma. In da ni prizadevanj za enakost brez pristranskosti v izvirnem smislu »biti na strani nekoga«.

Biti na strani žensk? Kaj je že to? Aja, feminizem ...



ROMAN KU HAR

Rešitev?

Spoštljiva distanca!

Suzana Tratnik, *Lezbični aktivizem po korakih*, *cf., 2013.

Suzana Tratnik, *Konec strpnosti*, Vizibilija, 2013.

Ob 25-letnici lezbične sekcije Škuc LL nismo dobili le obsežne monografije »LL25« (Velikonja in Greif, *Vizibilija*, 2012), pač pa tudi »intimno pričevanje« soustanoviteljice LL Suzane Tratnik. V *Lezbičnem aktivizmu po korakih* opisuje spomine na čas, ko se ji je zdelo, da je »edina lezbijka v Jugoslaviji«, in na obdobje, ko je aktivno začela soustvarjati lezbično gibanje. Knjižica je prežeta z vonjem po osemdesetih in je ni moč brati drugače kot z malce prijetne nostalgije, ki sem in tja v maniri gesla »osebno je politično« razkriva tudi nekaj avtoričine intimne, predvsem pa odlično kontekstualizira njeno razumevanje takratnega časa, ki je naposled privedlo do organiziranega lezbičnega gibanja. Skozi to optiko je moč brati tudi zbirko ponovno objavljenih publicističnih in strokovnih tekstov Suzane Tratnik *Konec strpnosti*, ki so izšli v letih od 1994 do 2011. Tekstom je skupna avtoričina zmožnost prefinjene analize, ki se ne skriva v ozadje velikih in napihnjenih besed, pač pa z jasno ostrino in humorno distanco podregne v jedro problema. Pri tem avtorica ne ostaja na poziciji žrtve in nujno tudi ne ponudi rešitve: pogosto je dovolj že to, da vzpostavi tretji pogled.

Ob branju *Lezbičnega aktivizma po korakih* sem mi je zazdelo, kot da berem knjigo, po kateri je bil posnet ... no, napisan roman *Tretji svet*, čeprav knjiga pokriva širše časovno obdobje. Je moč potegniti vzporednice med pisanjem te knjige in romana *Tretji svet*?

Seveda: posebej omenjam roman *Tretji svet*, ki ga je navdihnila ženevska konferenca, zlasti pa osebno oz. politično doživljanje lezbistva v Jugoslaviji 80-ih. Drugi del romana je še bolj fikcijski in prepleten z liki, ki jih »v resnici« ni bilo. Lezbični aktivizem po korakih je časovni potopis po osebni pokrajini samoiskanja in hkrati angažiranja za druge. A tudi spomini so že vselej predelani, so zmes subjektivnega in objektivnega, tako da Resnica vedno ostaja iluzija, nekako zunajtekstovna, zato pa tudi večer vir inspiracije.

Pisanje zgodovin je vedno polno pasti. Lezbični aktivizem po korakih je sicer tvoja osebna zgodovina, s katero pa so prepleteni še drugi ljudje, ki jih v knjigi tudi omenjaš. Je bilo težko vijugati med realističnim zapisom in nevarnostjo zamer, ki jih tako zelo dobro poznamo na naši sceni?

Morda sem imela manj težav, ker s pravimi imeni omenjam sopotnike in sopotnice predvsem iz obdobja pred aktivizmom, zvečine heteroseksualne, a angažirane ljudi, ki navadno nimajo težav, če se jih omenja v takem kontekstu, saj niso »outirani«. Nekateri pa so tudi že pokojni. Konkretni ljudi z današnje glbt-scene redkeje omenjam – moj zapis se konča z začetkom lezbičnega aktivizma konec 80-ih –, če pa že, je to v pozitivnem kontekstu.

Tvoja zgodba se začne s prepričanjem, da si edina lezbijka v Jugoslaviji, nadaljuje z ustanovitvijo prve lezbične organizacije in še danes si vitalen del tega aktivističnega



Foto: Nada Žgank/Memento

doganjanja. Si ob ponovnem brskanju po spominih in refleksiji o nekdanjem dogajanju izostrila vid in ti je bolj jasno, zakaj je lgbt-aktivizem edini od novih družbenih gibanj iz osemdesetih, ki je preživel v novo tisočletje?

Dolgo je trajalo, da se je sploh začelo javno razpravljati o homoseksualnosti in da smo geji in lezbijke dobili imena in obraze. Bili smo na repu novih družbenih gibanj, morali smo premostiti še sram in krivdo – podobno kot ženske, žrtve nasilja. Z glbt-tematiko je še danes povezano veliko zadržkov, izkrivljenih informacij, sovražnosti, ponotranjene homofobije in posledično zagrenjenega »napadanja iz klozeta«. Včasih sami sebi skačemo v želodec, ne funkcioniramo kot velika skupnost, čeprav nas je veliko tako usmerjenih – ampak samo spolno, redkeje tudi politično. Gibanje je preživelo, ker vedno znova prihajajo mladi ali pa »novi«, ki se morajo ozavestiti ter se aktivno spoprijeti s tem, kar so, da bi lahko (pre)živeli. Vedno znova poskušamo razširiti krog svojih pravic, kar zahteva nove boje.

Pred kratkim so izšli tudi tvoji zbrani spisi *Konec strpnosti*. Že v naslovu se odpoveš strpnosti kot nečem, kar ohranja razmerja moči med manjšino in večino. Kaj je alternativa strpnosti?

Vsekakor ne harmonija, ki je danes zelo »ugoden« trgovski artikl: dobite je veliko pod ceno. Po mojem je alternativa enostavna: namesto strpnosti bi morali vzpostavljati spoštljivo distanco tako do ljubljenih kakor do nepriljubljenih. To je prvi korak k zagotavljanju občutka varnosti – da se ne

počutiš ogroženo, četudi mnogim nisi pogodu. Če nekoga ne razumeš, se vsaj ne delaj, da mu stojiš blizu, ker mu/ji samo delaš senco.

V zbirki je ponatisnjen tudi tvoj znamenit manifest *Protestiram*, v katerem tožiš Jugoslavijo za 5 milijonov tolarjev, ker ti je bila, me drugim, okrnjena tvoja puberteta. Če optiko obrneva: v čem te je izkušnja »zaletavanja v zid« (štiri točke iz odškodninskega zahtevka) obogatila?

Dobro vprašanje (smeh). Ko se stokrat zaletiš v zid, se nekaj spremeni, če nič drugega, pa ti sam/a. To spoznanje je prihranjeno ali pa odškrnjeno za tiste, ki so se zaleteli samo petdesetkrat. Z malo manj ironiziranja pa bi rekla, da je zaletavanje v zid, torej nesmiselno in ponavljajoče se prizadevanje spreminjati bojda nespremenljivo, največkrat tudi vir napredka in spoznanja.

V knjigi so objavljeni različni spisi - od strokovnih do bolj osebnih, a med njimi ni kolumn in razmislekov, ki jih zadnjih sedem let pišeš za *Narobe*. Se lahko nadejamo tudi zbirke kolumn?

Morala sem se odločiti, kaj bom izpustila iz gore zbranega gradiva, in slednjič sem izbrala strokovne in kritične spise, ki jih prekinjajo krajši, bolj literarno ali osebno obarvani prispevki. Čeprav bi z veseljem objavila kolumne – pisala sem jih tudi za revije *Jana*, *Mag* in *Žurnal* – sem se jim tokrat v celoti odpovedala. Nekoč sva se že midva pogovarjala o skupni objavi najinih kolumn iz *Legebitrinih Oznamil*, pa se to ni izšlo. Tako da upam, da bom nekoč izdala tudi kolumne, predvsem tiste, ki »zdržijo« v daljšem časovnem obdobju.



ANDREJ ZAVRL

Zmaji za odrasle in otroke

Lawrence Schimel, *Spušcanje zmajev*, ilustrirala Núria Fortuny Herrero, prevedel Brane Mozetič, Center za slovensko književnosti, Aleph, 2013.

Lawrence Schimel, izjemno plovovit ameriški avtor, ki piše v angleščini in španščini ter živi v Španiji, je v slovenščini (ah, koliko nacionalnostnega besedičenja!) prisoten s tremi pesmimi v antologiji sodobne evropske gejevske poezije *Moral bi spet priti* (2009) in že s petimi slikanicami: pred *Spušcanjem zmajev* so izšle: *Sosedje in prijatelji* (o istospolnih družinah), *Boš bral knjigo z mano?* (o odnosih, družinah in osamljenih otrocih), *Cecilija in zmaj* (o družbenospolnih vlogah in njihovem preseganju) in dvojezična *Tak kot drugi / Just Like Them* (o tem, kako (ne) biti tak kot drugi).

Spušcanje zmajev je poučna slikanica o dečku Drejcu, ki se sooči z okužbo z virusom HIV v širši družini, in je morda celo bolj namenjena staršem kot otrokom, saj jasno pokaže na neprimernost starševskega sprenevedanja. Drejc namreč dobro razume, da je s teto nekaj narobe, čeprav mu to sprva prikrivajo, in povsem dobro tudi razume pojasnilo tetinega partnerja o tem, kako se je okužila in kaj njena okužba pomeni. Knjiga pa prinaša tudi jasne in razumljive informacije o okužbi z virusom HIV in o aidsu, in sicer tako v sami zgodbi kot v dodatnih »Informacijah za starše in vzgojitelje« na koncu.

O pisateljevanju za otroke in odrasle in o tem, zakaj je napisal slikanico o virusu HIV brez MSM, smo povprašali kar avtorja samega.



Spušcanje zmajev okužbo z virusom HIV poveže z rabo okuženih igel in s heteroseksualnim seksom. Kako je prišlo do odločitve, da ne izpolniš pričakovanja, da bo knjiga o HIV-u (nujno) tudi o homoseksualnosti?

To knjigo sem se odločil napisati prav zato, ker je aids v zahodni kulturi še zmeraj tako izključno povezan s homoseksualnostjo. V gejevskem svetu o vprašanih HIV-a/aidsa ne obstaja le zavest, ampak tudi vestnost. Priljubljene, potrošniške gejevske publikacije imajo pogosto posebne strani, namenjene HIV-u/adisu, primerljive revije za heteroseksualce pa tega nimajo. Gejevska subkultura se zaveda, da je aids del sveta, v katerem živimo in to dejstvo sprejema, glavni tok heteronormativne kulture pa kot noj tišči glavo v pesek, kar ima za posledico nevednost in večje število okužb in širjenje te bolezni.

Eden mojih partnerjev je bil starejši moški, ki se je poročil zelo mlad, da bi poskusil zanikati svojo homoseksualnost. Ker se je že ločil od žene in se razkril, je bil za naju pogovor o tveganjih, povezanih s HIV, nekaj normalnega že od samega začetka zveze. Ko je bila njegova hčerka (ki je odrasla v heteronormativni kulturi) najstnica, je izvedela, da je okužena z virusom HIV, in to od nekega drugega dekleta, ki jo je okužil isti fant. Ta fant ni nikoli uporabljal zaščite, njima pa nikoli ni prišlo na pamet, da tvegata.

Ne gre pa le za mladostniško nevednost. Pred nekaj leti mi je oče

Foto: Santiago Casas del Valle

pripovedoval o ločenih ženskah v srednjih letih, ki jih je poznal in so bile popolnoma nepripravljene na seksualno resničnost današnjega življenja. O varnejši spolnosti niso nikoli razmišljale, obenem pa so (napačno) sklepale, da moški, s katerimi se srečujejo, nikoli ne bi storili ničesar, kar bi jih ogrozilo, zdaj pa jih je več okuženih z virusom HIV.

Najpomembnejše je, da izobrazimo vse otroke iz heteronormativnega glavnega toka kulture, kaj je HIV in kako se z njim okužiš (ter da se spopademo z mnogimi miti, povezanimi z njim, vključno s tem, da prizadene le homoseksualce in moške).

Ljudje konservativnejših prepričanji bi morda rekli, da knjiga o HIV-u/aidsu ni primerna za tako majhne otroke. Fant v tvoji slikanici pa razume več, kot bi si starši mislili. Komu je torej knjiga namenjena?

Rekel bi, da mnogi odrasli podcenjujejo inteligentnost otrok. Obenem otroci živijo v močno seksualiziranem svetu, v katerem se spolnost uporablja pri oglaševanju, na televiziji in v življenju ljudi okrog njih. In, kot deček v slikanici, otroci že od malega vedo, da seks obstaja, zato je pomembno, da jih ustrezno informiramo o tveganjih, povezanih s seksualnimi (in drugimi) aktivnostmi.

Ob tem pa moja knjiga nedvomno spodbuja pogovor med odraslim in mlado bralko in bralcem, in prav zato je knjiga razdeljena na dva dela, na samo zgodbo in dodatek za odrasle.

Vse tvoje slikanice, ki so bile prevedene v slovenščino, jasno govorijo o sodobnih družbenih in medosebnih vprašanjih. Kako izbiraš teme? Ali se je težko izogibati preveliki didaktičnosti?

Resničnost sveta, v katerem živimo, je raznolikost, čeprav ta resničnost v knjigah ni zmeraj prikazana, to pa iz različnih razlogov, med katerimi je tudi ta, da tisti, ki odločajo o tem, dajejo prednost knjigam, ki utrjujejo večvrstnost njihovih identitet belih, heteroseksualnih, višjeslojnih moških. Tako se pogosto oziram okrog sebe, da vidim, kateri glasovi so utišani, četudi ne zmeraj namerno – včasih so le zanemarjeni ali pozabljeni. In nato se poskušam domisliti zanimive zgodbe, v kateri eno (ali več) teh utišanih izkustev nastopa kot integralni in naravni del. V *Tak kot drugi*, na primer, sem želel napisati zgodbo o posvojenecu, ki *ne* govori o tem, kako je biti posvojen. Ker obstaja tako malo reprezentacij posvojenih otrok po samem trenutku posvojitve, v splošnem niso del kulturne imaginacije – razen nekaj didaktičnih knjig o posvojitvi dojenčkov. Pomembno je, da poveš dobro zgodbo, sicer ne moreš posredovati ničesar, saj se bosta mladi bralec in bralka začela dolgočasiti in bosta nehala brati oziroma biti pozorna.

V slovenščini si prisoten s tremi pesmimi v antologiji sodobne evropske gejevske poezije in s petimi slikanicami za otroke. Če bi želel brati več tvojih besedil za odrasle, kaj bi priporočil?

Čeprav sem objavil daleč največ proze, mi je moja poezija zelo pomembna, morda zato, ker je največkrat zelo intimna. Sem »izpovedni« pesnik in pišem o sodobnem gejevskem življenju na način, za katerega mislim, da je bralcem in bralkam zelo dostopen. Izšli sta dve zbirki moje poezije, ena v španščini z naslovom *De sayuno en la cama*, iz katere so tudi pesmi v tej antologiji, in novejša zbirka v angleščini z naslovom *Deleted Names*.



ZALA HRIBERŠEK

Verjameš, da bova večno skupaj?

Mojca Vakselj, *Mia Xara: prava pot domov ni vedno najkrajša*, samozaložba, Ljubljana, 2012.

Mia Xara je ljubezenska zgodba o hrepenenju po sreči, o strahu pred razmerjem, o pogumu za spremembo lastnih obrazcev življenja ... Začetka ne zvemo na samem začetku. Mia namreč pobegne na letališče, pobegne pred svojo ljubljeno, ki je noče prizadeti. Na letališču skupaj z njo trepetamo, kaj se bo zgodilo in kaj se ne bo. In kaj se je že ...

Mojca, verjeli ste v svoje sanje, napisali ste zgodbo – in knjiga je pred nami ...

Tako je. V svojem življenju sem se dolgo spopadala s stvarmi, ki so ostale narejene le na pol, zato sem bila toliko bolj srečna, ko sem postavila zadnjo piko na koncu stavka svojega prvega romana. Verjamem, da na svoji poti začnemo ogromno zgodb, končamo pa le tiste, ki nam tako močno zlezejo pod kožo, da se njihovega vonja nikakor ne moremo znebiti. Mia Xara je nedvomno ena od njih in neizmerno sem vesela, da je skozi moje srce našla pot do konca.

Mia, prvoosebna pripovedovalka, je predstavljena kot posebna, prestrašena, nezaupljiva, obdana z zidom, ki ga je sama postavila. Ali tudi zafrustrirani in nesrečni ljudje najdemo srečo in izpolnjujočo ljubezen?

Vsi smo v določenem obdobju svojega življenja zafrustrirani in nesrečni. To je del popotovanja, ki ga moramo opraviti, da na nas posije sonce v vseh pomenih besede. Kako bi sicer cenili srečo, če ne bi okusili njenega nasprotja?



Ko smo pripravljeni, da srečo spustimo do sebe, v obliki ljubezni, notranjega miru ali iskrenega pogleda na situacijo, ki se nam na trenutke zdi brezizhodna, se to zgodi. Vse ob svojem času.

Xara je prav posebno dekle, ki prepriča Mio, da je vredno verjeti v srečne konce. Kdo je Xara?

Xara sem jaz. Xara ste vi. Xara smo mi vsi. Vsak od nas je za nekoga Xara, če se tega zavedamo ali ne. Morda bi njen lik še najbolje opisala kot nekoga, ki prižge luč v našem tunelu takrat, ko to potrebujemo in smo jo tudi pripravljeni videti. Ozrite se okoli sebe, zagotovo jo boste našli v svoji bližini.

Mia nam zgodbo pripoveduje na letališču. Imate poseben odnos do tega prostora?

Letališča so me od nekdaj identificirala, ker predstavljajo kraj, kjer se nam odpira nešteto možnosti izbire, od nje pa je odvisna naša nadaljnja pot. Le redko sem imela priložnost obstati na kraju, ki bi bil bolj nasičen s tako širokim spektrom čustev. Ljudje, ki se poslavljajo s solzami v očeh, na drugi strani tisti, ki jokajo od veselja, da so se vrnili v objem svojih najdražjih, osamljeni poslovneži, ki imajo za nekaj ur občutek, da nekam pripadajo, se zlijejo v gručo posameznikov, ki se v času, ko čakajo na let, umirijo v prostoru, ki ne pripada nikomur. A na koncu ugotovimo, da smo sami. S svojimi težavami in strahovi, ljubeznimi in pričakovanji. In let drugam nas tega ne bo odrešil. Tako vidim letališče jaz. In zato sem tja postavila Mio.

Zanimivo je nasprotje v zgodbi, nasprotje med Grčijo, starodavno mitsko deželo, in letališčem, kot prostorom nove identitete, kjer Mia razmišlja o svojem življenju ...

Mia se na letališču zaradi različnih situacij, ki jo v to prisilijo, začne soočati s svojim notranjim bojem. Znajde se v ringu z vsem, kar jo preganja, in hitro ji postane jasno, da se soočenju, ne glede na to, kako boleče bo, ne bo mogla izogniti. Na letališču se najprej počuti varna, a sterilnost prostora, prepletena z različnimi zgodbami ljudi, ki jih srečuje v času čakanja na let, povzročijo vihar, ki je že nekaj časa čakal za vogalom na primeren trenutek. Da udari, poruši, kar je porušiti treba, in vzpostavi okoliščine, ki bodo omogočale, da Mia naredi korak v pravo smer. Nasprotij je v romanu veliko in zagotovo je tudi nasprotje med mitsko deželo, kjer življenje v veliki meri še vedno narekuje tradicija in religija, in letališčem, prostoru svobode in lebdjenja med svetovi, v tem primeru pomembno.

Kdo je stara gospa Aggeliki, ki se na letališču zaplete v pogovor z Mio in ji pomaga do spoznanja, kam spada.

Aggeliki je ena tistih ljudi, ki jih srečamo, ko jih moramo. Lahko jih imenujemo angeli varuhi, ki se nam včasih pokažejo v obliki naših najbližjih, včasih pa si nadenejo obraz popolnega neznanca. Naša življenja brez njih ne bi bila ista. Tudi če se nam zdi, da jih ne potrebujemo, ali jih ne opazimo, ko nam prekrizajo pot, so tam.

Mia se veliko ukvarja s spomini. Kakšen je pisateljičin odnos do spominov in pozabe?

Vse življenje se učimo, se spominjamo in pozabljamo. To je naraven proces, ki nas izoblikuje, od nas samih je odvisno, kako daleč gremo v tem. Sama se trudim učiti

čim več, se spominjati le reči, ki mi priključijo nasmeh na obraz, in spustiti iz rok tisto, kar mi ne koristi več. Spomini so pomemben del naše osebnosti in sama si želim, da bi sprejela tako slabe, kot dobre, kot nujno potrebne kamenčke v mozaiku moje osebne rastne.

Mia pravi, da ni bila nikoli videti kot tipične lezbijke. Kako so videti tipične lezbijke? Ali obstajajo kot subverzivno telo?

V knjigi se veliko igram s stereotipi in ravno zato sem uporabila tudi tega, ki ste ga omenili. Moj namen je, da s tem bralce in bralke, ki so lahko hetero- ali homoseksualno usmerjeni, spodbudim k razmišljanju. Stereotipi namreč čisto preveč vodijo naša življenja in ljudi prepogosto dojemamo skozi sito svojih predsodkov in predstav. Če govoriva o tem, kako so v očeh nekaterih na prvo žogo videti tipične lezbijke, gre za nenaličene predstavnice ženskega spola, ki po hoji, gestikulaciji in z govorico telesa izžarevajo moško energijo. Zraven navadno paše še kratka fantovska frizura in oblačila, ki ne izpostavljajo ženskih atributov. Glavna junakinja sebe v tem pomenu ne vidi kot tipične lezbijke, nedvomno pa Mijin stavek v knjigi na to temo ni tam z namenom, da bi žalil. Namiguje le to, da tudi predstavnice lezbične manjšine včasih rade predalčkam o in ocenjujemo druge glede na videz.



MITJA BLAŽIČ
Pamet v glavo,
knjigo v roke!

Boštjan Mlakar, *Kratke zgodbe brez nagobčnika*, Društvo DIH, 2013.

Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico se z literarnim prvencem dr. Boštjana Mlakarja v svojem dolgoletnem programu preventive HIV/aids *Pamet v roke, kondom na glavo!* že drugič loteva preventive z literaturo, tokrat bolj konceptualno in dovršeno. Tri intimne zgodbe o odkrivanju človeškosti, seksualnosti, odnosov, partnerstev, družin ipd. se prepleta s tremi priročniškimi portreti treh spolno prenosljivih okužb: gonorejo, sifilisom in hepatitisom B. Avtor portretiranca domiselno, mestoma sicer nekoliko na silo, vplete v kratko erotično zgodbo. Vsak naslednji tekst je krajši od predhodnega, a silovitejši, neposrednejši, bolj mesen, bolj prodoren. Kot bi želel pri bralcu zbuditi mrzličnost, naglico in nenasitnost seksualnih strasti. Dr. Mlakar v sočne opise mesenosti humorno umešča prvine anatomije, ki jo sicer predava na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Tako se zdi, da je prikrito oglaševanje edino, kar nas lahko v tem obetavnem literarnem prvencu neposredno zbode, v prvencu, ki tudi na polje preventive HIV/aids vnaša osvežujoče pristope, take, ki presegajo zatohlost tradicionalističnih metod razdeljevanja kondomov in lubrikantov.

Pričakoval sem kratko zbirko pornografskih zgodb, uporabnih za masturbiranje, pa ste presenetili. Je bilo preseganje poenostavljenih vzorcev reprezentacij eno od vodil pri vašem pisanju?

Gotovo. Že v predgovoru nakažem več ciljev, ki sem jih hotel doseči s pisanjem. Erotični vložki



so samo pot do globljega cilja. Knjigo lahko beremo in dojemamo večplastno, zreduciramo jo lahko na pornografsko lahkotno branje, lahko o zgodbah razmišljamo ali pa nam služi le kot priročnik o spolno prenosljivih boleznih. Posamezniku in družbi nastavljam ogledalo, poskušam vzbuditi čustva, samorefleksijo, brez olepševanja pokazati, da je življenje mavrično, in da je iluzija, če mislimo, da je čisto črno ali belo.

Kjub temu ste se v nekatere stereotipe pustili ujeti.

Vseskozi sem iskal ravnotežje med pričakovani, ki jih krojijo stereotipi, in realnostjo, ki je bistveno bolj kompleksna. Čeprav sem se dotaknil različnih čustvenih in seksualnih zvez, še zdaleč nisem pokrtil celotnega repertoarja spolnosti na Slovenskem. Namenoma sem določene like idealiziral, nevrotičnost drugih potencialno, po drugi strani pa zavestno obrnil situacijo in nisem izpolnil pričakovanj. Duhovnika zapelje ministrant in ne obratno! Zakaj? Da spomnim tudi na to možnost. Nihče ne bo popolnoma zadovoljen. Vsak bralec se bo lahko ob kaj obregnil. Nočem ugajati, želim le razširiti obzorje in dojemanje intimne.

V jezik vpletate strokovno medicinsko izrazoslovje. Obrtniški zdrs ali željena literarna figura? Ali ste nemara s tem delo želeli približati tudi vašim študentkam, študentom in medicinskim krogom?

Medicinsko izrazoslovje se je vrnilo spontano, na to so me opozorili drugi. Nisem želel popravljati,

ker potem teksta ne bi enako čutil, tudi v tem pogledu sem želel biti brez nagobčnika. Pisal sem sponzato, tudi vulgarno, če sem tako čutil. Grozljivo se je pretvarjati in pisati omikano zaradi pričakovanih drugih. Manca Košir je moja knjigo komentirala z besedami: »Detabuizira in reče bobu bob.« Gotovo je knjiga koristna tudi za medicince, zdravnik mora biti po naravi svojega dela odprte glave in to vseskozi poudarjam tudi svojim študentom.

V zgodbe ste umestili spolno prenosljive okužbe, vsako zgodbo pa zaključili z izobraževalnim koticom o okužbi, ki ste jo predhodno literarno obdelali. Vas je tovrstna medikalizacija zgodb ovirala pri literarnem ustvarjanju?

Eden od ciljev pisanja je bil predstaviti spolno prenosljive okužbe na neobičajen način, zelo sem se zabaval med pisanjem in sem se moral prav nadzorovati, da nisem pretiraval z okužbami.

Kako učinkovit je, po vašem mnenju, tovrsten inovativen pristop k preventivi?

Napisal sem že dva priročnika o spolno prenosljivih boleznih, ki sta bila dobro sprejeta. Vendar se zavedam, da so ljudje siti suhoparnega naštevanja dejstev. Že med izobraževanjem se mladina dolgočasi. Ponuditi je treba pravo mero zabave in izobraževanja. Kratke zgodbe brez nagobčnika se zato začnejo zelo vroče, da tudi tisti, ki nikoli ne berejo, morda obrnejo prvi list. Gre za literarni eksperiment preventivne medicine. Nisem še zasledil česa podobnega v tuji literaturi.

V tekst radodarno umeščate konkretno poimenovanje blagovnih znamk in izdelkov. Vas je pri tem vodil »oglaševalski« ali »preventivni« vzgib?

Ko sem pisal knjigo, mi še ni bilo jasno, kako bom izpeljal financira-

nje. Med sponzorji je tudi moja klinika, Zdrav splet, zato je v drugi zgodbi neposredna reklama. Glede na nedavni homofobni incident v eni izmed proktoloških ambulant v Ljubljani menim, da je zelo pomembno, da oglašujem, da smo pri nas »gay friendly«.

Prvo zgodbo ste umestili v prestolnico, drugo na Goriško, temu ste prilagajali tudi jezik. Ste imeli pri tem v mislih, da se morate zaščititi pred možnostjo redukcije na »zgodbe dekadence moderne družbe iz prestolnice«?

Gotovo. Vsekakor sem želel pokazati, da mavrica sije po celotni Sloveniji in ne zgolj v velikih mestih.

Boste *Kratke zgodbe brez nagobčnika* podarili tudi dr. Pavletu Košoroku, ki je na sceni, kljub zanikanju Zdravniške zbornice Slovenije, znan po notornih homofobnih izjavah in pristopih do gejev?

Ne, dr. Košoroku je ne bom poslal. Predlagam, da lgbt-organizacije skupaj z Zdravniško zbornico pripravite izobraževanje o obravnavi lgbt-populacije v zdravstvu in ga takrat povabite.



ALEŠ ZOBEC

Dolžnost nasprotovanja

Larry Kramer, *Tragedija današnjih gejev*, prevedla Nataša Velikonja, Vizibilija, 2013.

Larry Kramer je ikona gejevskega in aids-gibanja v ZDA. Z izidom romana *Faggots* (Pedri) leta 1978 je sprožil pravi vihar zgražanj z vseh strani. Morda svojo takratno linijo vleče še danes, ko pravi: »Razlikujte med seksualno svobodo (ki jo seveda podpiram) in promiskuiteto (ki nas ubija).« Telo je zanj več kot seksualnost.

Kramer v *Tragediji današnjih gejev*, govori, ki ga je imel leta 2004 v New Yorku, odpira mnogo tem. Tako ošvrkne gejevski lobi v političnih vrhovih, ki deluje na moč podobno vatikanskemu gejevskemu lobiju – torej protigejevsko, homofobično. Reagan je odgovoren za več smrti kot Adolf Hitler, pravi Kramer, saj ni hotel storiti ničesar glede aidsa. Vojna je zdaj izgubljena. Sicer pa je besedilo docela vstajniško: konec je zabave, dragi geji, nimamo več časa – se vam je sfukalo, vzklika ustanovitelj organizacije ACT UP, ki vidi problem – med drugim – v manku (trdne) skupnosti in posledično manku politične moči. Pa tudi v konformističnem, tipičnem socialnem karakterju današnjih gejev, ki imajo čas za nastavljanje riti, ne pa za izpolnitev človeške dolžnosti – dolžnosti nasprotovanja »razredni, rasistični, homofobni, imperialni vojski piratov«. Kramerjev tekst, čeprav zame mestoma čustveno preobložen, pretiran, skoraj paranoičen, je vsekakor dobrodošlo besedilo v dolini tih. Škoda le, da pripravljavke prevoda niso upoštevale njegove želje: učiti je treba gejevsko zgodovino (brez »nerazločnega blebetanja študij spolov in kvirovske teorije«). V prihodnje bi torej kazalo prevodu pridodati še spremno besedo.

Ocena ★★★★★



MATEJ REPIČ

Sprijaznjenje, ne pozaba

Jeanette Winterson, *Zakaj bi bila srečna, če si lahko normalna?*, prevedla Suzana Tratnik, Lambda, 2013.

Roman, ki bi ga lahko deloma opredelili kot avtobiografskega, ponuja presenetljivo iskren, izpovedno fragmentaren opis avtoričinega življenja. Pripoved, ki jo lahko razmejimo z mejnikom Jeanettinega pobega od doma, govori o odraščanju v fundamentalistični družini binkoštno veroizpovedi in o kasnejšem Jeanettinem življenju, ki si ga ustvari po pobegu. Fabula je kot goba prežeta s spomini na pisateljico travmatično mladost, saj se ta k njim nenehno vrača.

Do vračanja v preteklost ima Jeanette prav poseben odnos, kot sama pravi, ozdravljena rana ni tudi izginula rana; ozdravljenje bi namreč pomenilo tudi konec neke identitete, te pa se drži kot pijanec plota. Vprašanje, ki ga J. Winterson med drugim izpostavi, je torej vprašanje izgradnje in zvestobe lastni identiteti ter vprašanje pozabe, ki si je Jeanette ne dovoli. Mladostna leta so njeno identiteto zgradila in z vztrajanjem pri zvestobi sami sebi se je rešila iz primeža pošastne matere, saj nikakor ni bila pripravljena žrtvovati lastne sreče za lažno normalnost.

Preko opisov odraščanja v Accringtonu je zgodba globoko vpeta tudi v življenje delavskega razreda, ki mu je Jeanette v mladosti pripadala in s katerim se tudi kasneje, tekem pripovedi, poistoveti. Pa vendar stvari, ki so oblikovale njeno politično stališče, niso sindikati in razredni boj, kot ju razume moška levica, pač pa dejstvo, da je ženska iz delavskega razreda, ženska, ki ljubi ženske in to brez krivde ali zasmehovanja. To prepričanje jo je tudi vodilo v pobeg in botrovalo njenemu kasnejšemu uspehu. Kot spozna v psihoanalitičnem vračanju, je za njen uspeh delno kriva tudi njena krušna mati. »Bila je pošast, a bila je moja pošast,« sklepe v presunljivem zaključku.

Ocena ★★★★★



ALEŠ ZOBEC

Mučno grenkobna simfonija hrepenenja

Bruno Vogel, *Alf*, prevedla Tanja Petrič, Lambda, 2013.

Roman *Alf* (1929) je eno prvih nemških literarnih besedil, ki homoseksualnosti ne patologizirajo ali kriminalizirajo. Problem so ljudje, ki »preveč verjamejo in premalo mislijo« – in sledijo paragrafu 175, plodu »poeta pijančenja« in »zblaznelosti cesarice«.

Felix in Alf obiskujeta isti razred gimnazije. Felix se je rodil »zaradi pomanjkljive kontracepcije«, vsi vzgojni ukrepi, ki jim je bil v svojem življenju podvržen, pa so bili nesmiselni. Ne pa tudi neučinkoviti. Ko spozna slasti samozadovoljevanja, ga župnikovo moraliziranje pahne v hudo čustveno stisko. A »močnejša od Boga je bila onanija«.

Med Felixom in Alfom se splete prijateljstvo, ki odpre prostor dožitju »najglobljih faličnih naslad«. Globoka doživetja, ki se branijo pred ubeseditvijo, pa prekine Felixovo odkritje zelene knjižice z naslovom §175. Ker je ljubezen »hotenje, da drugemu delaš dobro«, udejvanje homopoželenje pa ni nič drugega kot zločin zoper moralo, Felix naredi rez, Alf pa odide prostovoljno v vojsko, v viхро prve svetovne vojne.

Drugi del romana je zapisan v pisemski obliki. Pisma prežema kritika vojne, ki razkrinka mesarsko resnico za visokotečnimi in gromkozveničimi besedami oblastnikov. Prežema jih še kritika religije, vzgojnih moralizmov in odpiranje razrednih vprašanj. Pisma kot taka pa afirmirajo ljubezen dveh fantov.

Voglovo delo, ki mestoma zaide v vzneseno patetiko, morda res ni literarni presežek. Je pa dokument časa in kritika tudi današnjih družbenopolitičnih modrovanj.

Ocena ★★★★★



MATEJ REPIČ

Drugi spol in hegemon moškost

Simone de Beauvoir, *Drugi spol*, prevedla Suzana Koncut, Krtina, 2013.

Raewyn Connell, *Moškosti*, prevedla Alenka Ropret, Krtina, 2012.

Po štirinajstih letih je izšel ponatis slovitnega dela francoske pisateljice in filozofinje Simone de Beauvoir - *Drugi spol*. Stavke »ženska se ne rodi, ženska postane« je pregovorno »zaznamoval« 20. stoletje in odprl vrata konstruktivističnemu pojmovanju spola, avtorico pa okronal za utemeljiteljico sodobnega feminizma »avant la lettre«. V *Drugem spolu* prikaže, kako družba in njene institucije vplivajo na to, kar se v posameznih kulturah razume pod pojmom ženska. Nekaj je za Simone de Beauvoir jasno: ženska vedno *Drugi*. Določena je glede na moškega in ne on nanjo.

S. de Beauvoir je v *Drugem spolu* govorila o spolu konstruktivistično in tako postala začetnica kritične misli o spolu.

Študiji Simon de Beauvoir o ženski kot *Drugemu* so sledile tudi natančnejše analize moškosti. Spol za R. Connell najbolj konfigurira praksa, spolni red pa razume kot nekaj, kar je konstantno v nastajanju in spreminjanju. Različne prakse delovanja različno definirajo spolni red. In tako kot ženskost ni ena sama, pač pa jih je več, tudi moškost ni ena sama, temveč jih je mnogo in so si različne. R. Connell tematizira in analizira različne moškosti skozi zgodovinska obdobja. V izogib hegemoni moškosti, torej moškosti, ki uteleša v trenutku najbolj želeno pojavnost moškega, išče in preizprašuje različne možne načine ostalih praks.

Ocena ★★★★★



V gledališče hodijo (in dramo zganjajo) Matej Repič,
Aleš Zobec in Andrej Zavrl

Obračun s kulturo



Bojan Jablanovec, *Generalka za generacijo*, režija Bojan Jablanovec, SNG Drama Ljubljana in Via Negativa, 2013.

Kaj pričakovati od koprodukcije institucionalnega gledališča, kot je SNG Drama, in neinstitucionalne performativne skupine, kot je Via Negativa? Morebiti sodelovanje med različnimi strujama uprizoritvenih umetnosti? Nikakor! Prej poskus Kopernikanskega zamika odrskih praks v nove načine produkcije in delovanja.

Vprašanje je, s čim se pravzaprav srečamo, ko ob vstopu v dvorano naletimo na ugrabljeni igralski ansambel institucionalnega gledališča, in kdo je pravzaprav tu »umetniški« terorist? Je to mačehovska »kultura«, ki umetnost z vsakim dnem krize sili globlje v potrošniške mehanizme trženja, poljudnosti in povprečnosti ter ji tako odvzema avtonomnost, ki si jo zasluži? So ugrabljeni igralci nekakšen uvid prihodnosti, ko bodo tudi člani Vie Negative za preživetje prisiljeni nastopati in živeti v institucionalnem svetu kulture, kjer ne bo prostora za preizpraševanje umetnosti?

»Generalka za generacijo je obračun s kulturo, ki ji ne pripadamo, s prihodnostjo, ki je nočemo, in obračun z generacijo, ki to že predolgo prenaša – in ji pripadamo tudi sami!« pravijo avtorji. Če je kultura stanje duha in če je prihodnost le količnik obstoječega, po Jablanovčevih besedah – kolonializma izpraznjenja, kaj nam potemtakem ostane? Kje črpati spremembo? Via Negativa vidi le eno možnost, in sicer v radikalnem, konfrontalnem boju, kateremu se v *Generalki za generacijo* tudi zapriše – revoluciji tukaj in zdaj!

Ocena ★★★★★ / MR

Šibak rod



Marieluise Fleisser, *Močan rod*, režija Ivica Buljan, Prešernovo gledališče Kranj, 2013.

Močan rod naj bi bila igra o veliko stvarih, »predvsem o tem, kako se vse vrti okrog denarja, a tudi okrog morale in etike, ki ju ni«. Malogoljufsko podjetništvo, ki postane velika goljufija, se začne v družini in gre preko igralnih avtomatov do gangsterstva in neučinkovitosti sodstva – vse do nacizma in fašizma, pravijo v PGK.

Pa je to iz Buljanove postavitve Marieluise Fleisser razvidno? Je, malo pa tudi ni. Ker gre za poseben tip kritične ljudske igre, uprizorjene v gorenjščini (ki je vsi igralci in igralke ne obvladajo enako dobro), je poanta po eni strani še preveč didaktična, po drugi pa se ravno zaradi komičnosti in kar velike tipizacije dramskih oseb včasih zazdi, da je kritična ost precej topa in da je npr. lik Balbine, ki je glavni hudič vsega dogajanja, že skoraj podoba simpatične foksnerce, ki se pač znajde. Čeprav je žleht, je v glavnem (samo) zabavna. Seveda je povsem nemoralna, a po svoje simpatična. Najbrž je ravno v tem trik.

Buljan je pred tremi leti v istem gledališču režiral tudi Sperrove *Lovske scene s Spodnje Bavarske*, ki so bile na prvi pogled podobne *Močnemu rodu* – gorenjščina, vaško okolje, žleht ljudje. A tisto je bil presunljiv prikaz človeških tisk, tole pa bi se dalo razumeti tudi kot malo neobvezujočega burkaštva.

Ocena ★★★ / ANZA

Prilika o procesu



Matija Solce po motivih Franza Kafke, *Proces ali žalostna zgodba Josefa K.*, režija Matija Solce, Lutkovno gledališče Maribor, 2012.

Po labirintih mariborskega minoritškega samostana nas menih pripelje v celico, kjer se bo odvil proces. *Proces*. »Nummer fünf!?!« Josef K., Franz K. (in Francka s klanca), Jezus K. John F. K. in mi, predvsem mi, gledalke in gledalci, smo številka pet, čakajoč pred vrati postave, leta in leta, da nas izvahajo, primejo, prešlatajo in postavijo pred sodišče. Obsojeni smo, in morda se nam tudi malo svita, zakaj.

V mariborskem *Procesu* Miha Bezeljak in Miha Arh z neskončno energijo in natančno usklajenostjo sprožata dogajanje, kaos, razbijanje, absurd, ki nas – obtožene – z vseh koncev bombardirajo z vsemi mogočimi dražljaji. Znajdemo se v središču predstave, ki je *Proces*, in procesa, v katerem nastaja predstava. V *Procesu* (kajti smo v njem) nihamo od nelagodja do smeha, in ko imamo že dovolj, nas spet potegne. Nato bi bilo lahko že vsega konec – ploskanje, prikloni – a takrat se šele začne drugi del: zakon (s kakršnokoli začetnico že) nas nikoli ne izpusti. *Proces* je izrazito telesna izkušnja.

Ocena ★★★★★ / ANZA

Tehnigre spolov in spolnosti



Tatovi podob, Emanat, Klub Gromka, 2013.

Tatovi podob so tehnoburleska, sodoben kabaret, ki postavlja v središče zvezo telesa in njegovih (spolnih ter drugih) izrazov. Je maškardni kabaret, forma, ki zabava s svojo vsebino. Je preplet *masnih* štosov in parodije vsiljenega »družbenega dogovora« vzročno-posledične zveze med genitalnimi izrastki pod obleko in izrazom, vidnim na njej. Tehnično gre za niz krajših plesnih in/ali tudi glasbenih in/ali tudi dramskih točk, ki jih povezuje nagajiva, politično in teoretsko podkovana – prav zato včasih s strani publike nerazumljena – Frau Strapatz. Kako odpraviti škodljive učinke permisivne vzgoje? Odgovor je epruveta. Vse težave tega sveta bo rešila epruveta. Kdo bi vedel, a morda so vsi ti zombiji, vse te poskočne pojave, ki oživijo ob elektronski spremljavi – Hormonal Pertubator, Tristan Bargeld, Matilda Buns, Mad Jakal, Crucial Pink ... – skočile kot Atena v polni bojni opravi iz epruvete, da nam izrišejo podobo sveta pred kulturo. *Tatovi* so performans spolnih in seksualnih – morda včasih nekoliko nedodelanih – sanjarij, oživljenih fantomov, ojoj, branilk in branilcev družbenih moralnosti.

Ocena ★★★★★ / ALZO

SUZANA TRATNIK

ROSIE ODNESLA ROŽNATEGA ZMAJA

Prvega rožnatega zmaja – nagrado, ki jo podeljuje občinstvo in selektorska ekipa, je Festival lezbičnega in gejevskega filma prvič uvedel lani – po izboru občinstva je prejel švicarski film *Rosie*. Zakaj nas je prepričala zgodba, ki se neposredno ne ukvarja z vprašanjem gejevstva, ampak s postarano, bolno mamo?

Produkcija: Švica, 2012,
Scenarij: Marcel Gisler, Rudolf Nadler
Režija: Marcel Gisler
Igrajo: Sybille Brunner, Fabian Krüger, Sebastian Ledesma, Judith Hofmann

Uspešni gejevski pisatelj Lorenz Meran je bil rojen v Švici, a že vrsto let živi v svetovljanskem Berlinu. Ravno ko ima pri svojih štiridesetih letih pisateljsko blokado, dobi sporočilo, da je njegova priletna mama Rosie po padcu doma pristala v bolnišnici. Tako se mora pisatelj vrniti na svoje rodno švicarsko podeželje in k švicarski nemščini, dialektu, ki nedvomno še začini »žmohtnost« te nenavadne komedije.

Rosie namreč ni povsem tipična skrbna, a nergava priletna mati, ki bi se nenehno pritoževala nad bolečinami v sklepih. Kljub težavam z zdravjem se nikakor ne namerava odpovedati vinu, cigaretam in pikrosti. Lorenz in sestra si morata priznati, da bo mamo slej ko prej vendarle treba odpeljati v oskrbovalni dom, saj nobeden od njiju ne more prevzeti skrbi zanjo, poleg vsega pa je še značajsko težka in večkrat pijana kot trezna. A zaenkrat še ni take nuje – Rosie je trmoglava in ponosna gospa, ki si ne pusti pomagati niti doma.



Foto: Jasna Klančičar

Medtem ko okreva in po njenem »zmerno« pije, Lorenz začasno živi pri njej, a ga useka v križu, tako da še sam potrebuje pomoč. Dozdeva se mu, da ponoči videva mrtvega očeta, in mama mu mirno pove, da je to vendar povsem »običajno«, saj ga tudi sama pogosto »srečuje«. Predvidljivost vsakdanjost ruralnega življenja Lorenz poskuša razbiti tudi tako, da se odpravi v lokalno diskoteko, kjer spozna privlačnega mladega DJ-a, ki je že pri petnaj-

stih prebral vse njegove knjige. Toda znani pisatelj si ne želi nič več od bežne avanture, te so mu zadnja leta že močno prešle v navado. Njegova mama pa v svojem slogu brez dlake na jeziku pripomni, naj se vendar zave, da je že dosti star in se temu primerno zresni, saj ga čez nekaj let noben moški ne bo več pogledal. To je nedvomno tisto, s čimer je film prepričal tudi ljubljansko občinstvo, pikri, a duhoviti humor. Rosie je resda lik nemogoče mate-

re, hkrati pa je simpatična, neodvisna starka, ki rada uživa življenje in se ne meni ne za korektnost, ne za breme svojih let, ne za to, da je odvisna od alkohola. Filmska pripoved na nevsiljiv, a iskren način odpira včasih zelo težka vprašanja in dileme, ki se ob staranju staršev postavljajo vsem odraslim otrokom, seveda tudi gejem in lezbijkam. Če že vemo, kako je, ko se priletni gej zaplete z vaškim mladeničem, ki je šele dober odkril svojo spolno

usmerjenost, pa smo v filmih le redko videli, kako se s skrbjo za ostarelega ali bolnega starša sprijema odrasli gej, ki po vrhu vsega še živi v drugi državi. Režiser Marcel Gisler seveda ni odkrival tople vode, ampak je ovekovetil kar portret svoje matere, seveda po njeni smrti. V intervjujih je vedno poudaril, da je filmska Rosie »točno taka kot moja mama«. Rosie ter njena odrasla otroka si slednjič prizadevajo popraviti, ali pa vsaj zasilno vzpostaviti medsebojne odnose. Med lepe trenutke in grenke prepire se vrivajo tudi spomini na pokojnega očeta. Čeprav je veljala neizrečena resnica, da naj bi lahkoživka Rosie svojega moža uničevala z nenehnim varanjem, se slednjič pokaže dolgo zamolčana resnica, da je bil njen mož prikrit homoseksualec, ki si ni upal odkrito ljubiti prijatelja. Lorenz se odloči, da bo prišel stvari do dna in obiskal očetovega nesojenega ljubimca, ki še živi sam na kmetiji.

Pretesljiva družinska drama, a hkrati obešenjaška komedija se konča tako bridko kakor sladko: Rosie mora v dom, Lorenz pa nazaj v Berlin. A jo rad obišče, ona pa s cigareto v ustih še vedno duhoviči. Ko Lorenz po njeni smrti prazni hišo, mu pomaga mladenič, s katerim se končno zblížata in odideta skupaj v Berlin.

Občinstvo na ljubljanskem festivalu lezbičnega in gejevskega filma sta očarala tudi oba gosta: zgovorni in duhoviti režiser Marcel Gisler in glavna igralka Sybille Brunner, ravno tako Švicarka, ki že vrsto let živi in igra v nemških gledališčih. Čeprav je bila Rosie njena prva glavna filmska vloga, ji je bila napisana na kožo, saj smo na pogovoru in druženju po projekciji imeli občutek, da je med nami »prava« Rosie!

NATAŠA SUKIČ, JASMINA ŠEPETAVC
Pogovo s Sachi Hamano in Yamazakijem Kuninorijem, režiserko in scenaristom filma Yoshiko in Yuriko

ROŽNATI ZMAJ ZA REŽISERKO ROZA FILMOV

Režiserka Sachi Hamano, danes 65-letna gospa, je v svoji karieri posnela več kot 400 filmov. Sachiko Hamano se je po srednji šoli preselila v Tokio, tam študirala fotografijo in poskušala postati režiserka, a v 60. letih prejšnjega stoletja je bilo tovrstno poskušanje polno zavrnitev, režiranje je bilo pač rezervirano za moške. Tako je Sachiko šla v edino branžo, ki ji je omogočala delo režiserke: mehko pornografijo. Ta je bila del širšega vala filmov, imenovanih roza film ali pinku eiga, populariziranih v 60. letih, ki so vključevali vse od eksploatacije do romantičnih filmov z nemalo seksa in golote. Odvrгла je tudi žensko končnico »ko« iz svojega imena, kar je bil kompromis, da ji ni bilo treba uporabljati moškega psevdonima. Z mizoginijo roza filma se je spopadla s prikazovanjem ženske seksualnosti pod ženskimi pogoji, z mizoginijo in heteronormativnostjo zgodovinskega spomina pa v vseh svojih neroza filmih, ki jih ustvarja od leta 1998. Na Festivalu gejevskega in lezbičnega filma 2013 je kot gostja prispela s svojim zadnjim filmom Yoshiko & Yuriko, zgodovinsko dramo o skritem razmerju med dvema japonskima intelektualkama, prevajalko Yoshiko Yuasa in pisateljico, kasneje pomembnim obrazom japonskega komunizma, Yuriko Miyamoto. Film je dobil prvo nagrado žirije, rožnatega zmaja, z režiserko in scenaristom Yamazakijem Kuninorijem pa smo se pogovarjali po podelitvi in projekciji.



Foto: Jasna & Maja

V filmski industriji ste začeli delati v 60-ih, ko ste bili še na fakulteti. V tem času režiserk skorajda ni bilo. Lahko poveste kaj o svojih začetkih?

Režiserka sem si želela postati že v najstniških letih. Vendar so bili takrat vsi režiserji na Japonskem moškega spola. Do podobne ženske, kot so jih prikazovali moški režiserji, sem čutila nekakšen odpor, zato sem si želela na svoj način prikazati ženske. V večini takratnih japonskih filmov je bila ženska prikazana kot moška lastnina – žena, hči ali mati – in ženska spolnost se v teh filmih ni skoraj nič omenjala. Zato sem hotela prikazati ženski lik, ki živi svoje življenje, po svoji načrtani poti.

V sedemdesetih letih, ko sem začela svojo režisersko pot, si moral, če si hotel postati režiser, diplomirati na fakulteti in tam so

bili skoraj izključno moški. Svojo nišo sem našla v roza filmih in začela svojo pot prikazovanja ženskih likov po svoje. Ta žanr mi je bil posebej pri srcu ravno zato, ker sem lahko prikazovala žensko seksualnost. To je bil žanr izven mainstreama, zato sem lahko delala svoje stvari.

Kako ste se spopadali z roza industrijo, ki je bila tedaj in je najbrž še precej moško področje?

Da. V tem svetu je bilo veliko spolnega nadlegovanja in diskriminacije.

Gospod Yamazaki Kuninori, ste igravec, režiser, scenarist. Ste potopljeni v filmsko umetnost. Kaj od naštetega imate najraje?

S filmom sem se začel ukvarjati, ko sem spoznal gospo Hamano.

Pri njej me je pritegnilo ravno to, da je ženska, ki si želi to splošno sprejeto podobo spolnosti med moškimi in žensko zavreči in prikazati nekaj drugega, kar ni splošno sprejeto. Najbolj pri srcu pa mi je režirati roza filme z gejevsko vsebino.

Yoshiko & Yuriko ni prvi film, v katerem vas zanima zgodovina japonskih ženskih intelektualk, njihovega življenja, dela in strasti. Vaš prvi film je bil V iskanju izgubljenega pisateljice (1998), o spregledani pisateljici Midori Osaki. Kako in zakaj ste naredili prehod v neroza film, saj ste v tem žanru zares uspeli? Zakaj ste čutili potrebo po tem, da greste ven iz svojega žanra?

Leta 1997 se je v Tokiu zgodil Mednarodni ženski filmski festival, na katerem so predstavili režiserko Kinuyo Tamata, ki je posnela sedem filmov, kar naj bi bilo med ženskimi režiserkami takrat največ. Sama pa sem do takrat roza filme snemala že štirideset let in posnela preko 400 roza filmov. Po festivalski predstavitvi ženskih japonskih režiserk sem ugotovila, da je filmski svet izven mainstreama popolnoma zanemarjen. Ravno v tistem času sem izvedela tudi za žensko romanopisko Midori Osaki. Moj prvi film je tako govoril o ženski pisateljici, ki je bila tudi popolnoma zanemarjena in sem jo želela izkopati iz zgodovine.

V Yoshiko & Yuriko, ki jo prikazujemo na našem festivalu, odkrijete strastno ljubezensko razmerje med znano prevajalko Yoshiko Yuasa in Yuriko Miyamoto. Kje ste našli na zgodbo o njima in zakaj se vam je zdelo pomembno, da to zgodbo poveste?

Ta film temelji na nefiktivni knjigi *Yuriko, Dasvidaniya* (knjigo sestavljajo poglobljeni intervjuji z Yoshiko Yuasa, ki ga je objavila Hitomi Sawabe, op. avt.), na katero sem prvič naletela pred 15-imi leti. V njej me je zelo pritegnila izjava Yoshiko, da ženske ljubi na ta način, kot ženske ljubijo moški. O teh dveh ženskah je bila znana zgodovina, povezana z moškimi, medtem ko je bila njuna ljubezenska zveza popolnoma zamolčana,

in film sem posnela zato, da bi to ljubezen razkrila in ji dala zraka.

Gospod Kuninori, kako ste sodelovali z režiserko pri tej zgodbi?

Kot scenaristu mi je bilo najtežje pri tem scenariju vprašanje, kako pogovore teh dveh žensk izpred devetdesetih let predstaviti današnjemu občinstvu. To sem hotel narediti na ta način, da bi današnji gledalec čutil, kaj sta takrat diskutirali, na pretresljiv, globok način. Poleg tega, da se zgodba osredotoča na pogovore med glavnima junakinjama, sem hkrati želel tudi stranska lika, Yurikinega moža in njeno mamo, prikazati kot polnokrvna, živa, smešna lika.

V filmu je mogoče zaznati poudarek na intelektualni dimenziji njenega razmerja. Hkrati imamo ob ogledu občutek, da ste malo karikirali lik Yurikinega moža Arakija ...

Glavni ženski junakinji sta bili tisti čas intelektualki najvišjega nivoja. Prav tako pa je bil tudi Yurikin mož znan jezikoslovec. Araki, gledano z današnjimi očmi, je bil piflar, popolnoma zatopljen v svoje delo, ki s stališča večine ni zanimivo. Tako sem hotel поблиže prikazati tudi to njegovo mračnijaškost.

Sachi, rdeča nit vaših filmov je ukvarjanje z ženskami, pa tudi neobičajni načini financiranja, zbiranje sredstev preko zainteresirane javnosti. Nam lahko poveste kaj več o procesu delanja filma Yoshiko & Yuriko?

Od knjige do začetka realizacije je preteklo 15 let. Glede na to, da se zgodba dogaja pred sto leti in da sem film posnela na 35 mm trak, je bilo potrebnih kar nekaj sredstev. Do 2010 sem končno uspela pridobiti sredstva od japonskega ministrstva za kulturo iz fonda za umetniška dela, ki se ukvarjajo z ženskami in tudi s spolnimi manjšinami. Največje težave pa mi je povzročilo iskanje primernih igralcev. Za stranske like (babico, Yurikino mamo in njenega moža) sem uspela pridobiti zelo znane japonske igralce. Za glavni vlogi pa sem želela uporabiti dve manj izkušeni igralci.

Na Japonskem je še vedno večina režiserjev moških in posledično so tudi ženske vloge v filmu take ženske, kot jih vidijo moški. Tako je tudi običajno v japonskih filmih tako, da tudi če se prikazuje razmerje med ženskama, je ena taka, da nosi hlače, druga pa je ženstvena, v krilih, našminkana ipd. In tak kliše glede lezbičnih parov, ki veljajo v japonskih filmih, sem želela na vsak način razbiti. Za dve glavni vlogi sem se odločila nazadnje in verjamem, da sem izbrala prav. Čeravno sta igralki neizkušeni, imata neko živost, polnost in poistovetenje z liki, ki sem ga želela.

Kako je bil film sprejet na Japonskem in drugod? Lezbištvo kot vodilna nit pripovedi je še vedno redkost na velikem platnu, japonska kinematografija pri tem ni izjema.

Predvsem sem pričakovala, da daje ta film japonskim ženskam, ki živijo v težkih razmerah, neki pogum za samouresničitev. Danes je na Japonskem istospolna ljubezen med moškimi bolj priznana, lezbijke pa občutijo več diskriminacije. Predvsem se mi je zdelo ta film pomembno narediti, da lahko ženske ponovno razmislijo o lastni seksualnosti.

Na Japonskem sta danes dva velika gejevska in lezbična filmska festivala, v Tokiu in Osaki. Od leta 2011 dalje so se tudi v drugih manjših japonskih mestih začeli pojavljati gejevski in lezbični filmski festivali. Ti festivali so res zelo majhni, recimo dve ali tri projekcije na dan, so pa vsi sprejeli *Yoshiko & Yuriko* v svoj program, tako da se je prikazoval po celi Japonski. Prikazoval se je tudi na drugih festivalih in v japonskih art kinih. V Južni Koreji je bil film prikazan na Ženskem filmskem festivalu, pa na gejevskih in lezbičnih festivalih v Hong Kongu in v Luzernu v Švici, v Istanbulu na Ženskem filmskem festivalu ... Za prihodnost načrtujemo prikazovanje v Kölnu in Melbournu.

Kimoni, ki ste jih videli, so dejanski kimoni izpred sto let, tudi lokacijsko so stavbe stare in na ta način upam, da sem prikazala neki košček japonske kulture. Pred-

vsem je pomembno to, da sta Yoshiko in Yuriko bili resnični osebnosti in da je njuno tako dolgo zamolčevano razmerje spet v našem času našlo izraz. To mi zelo veliko pomeni.

Kakšen pa je bil odziv kritikov in medijev?

Film je povzročil nekakšno senzacijo, ker prikazuje ljubezenski trikotnik v neobičajnem smislu; ni moški tisti, ki si najde ljubico, tukaj je to ženska. Yurikin drugi mož je bil eden izmed voditeljev japonske komunistične partije. Torej je imela žena zelo pomembno mesto japonskega politika ljubico, zato se je verjetno to tako dolgo skrivalo. Tema je bila tabu tako dolgo časa in se jo je naenkrat na ta način prikazalo na filmu, zato je pridobil film veliko pozornosti.

Obstaja še kakšna zanimiva lezbična zgodba, ki je zakopana in bi jo bilo vredno odkopati?

Prepričana sem, da obstajajo. V tem času, ki ga prikazuje film, se je na Japonskem že porajal feminizem in je bilo veliko ženskih parov, tovariških ali ljubezenskih. Približno v istem času je obstajala urednica feministične revije *Blue-stocking*, ki je bila prav tako v razmerju z žensko. Vendar pa se trenutno ne želim posvečati tem realističnim zgodbam. Moj naslednji projekt je samurajski film, ki se dogaja v 16. stoletju in govori o transeksualcu, ki se je rodil kot ženska in živel kot moški.

Kako ste doživeli ljubljanski festival?

Zelo sem ganjena nad vso to izkušnjo, nad Festivalom gejevskega in lezbičnega filma v Ljubljani. Spoznala sem ogromno ljudi, ki so mi veliko dali in sem zelo navdušena. Japonska je na področju ženskih pravic in ljubezni med ženskami še nekoliko za tem svetom, v katerem živite vi. Sama poskušam filme uporabiti na neki način kot orožje in bom tudi naprej delala v tej smeri, da bi se pravice žensk bolj spoštovale. Ko bom naslednjič posnela film, bi ga zelo rada prikazala na vašem festivalu in bi si zelo želela, če bi si ga prišli ogledat.



Adelino življenje (La vie d'Adèle)

Produkcija: Francija, 2013
Scenarij: Abdellatif Kechiche in Ghalia Lacroix
po stripu Julie March
Režija: Abdellatif Kechiche
Igrajo: Adèle Exarchopoulos, Léa Seydoux,
Salim Kechiouche, Aurélien Recoing

Adèle je tipična najstnica, obdana s klepetavimi sošolkami in z začasnim fantom, dokler ne sreča modrolase študentke umetnosti in odkrite lezbijke Emme. Adelino življenje se zasuče v drugo, nepovratno smer, kakor nas prepričuje filmska ljubezenska zgodba, ki hoče biti »velika«. Morda zato režiser pozabi na nekaj drobnih, a pomembnih kosti, ki jih je namerjal po filmu: poleg homofobične reakcije Adèlinih sošolk in prikrivanja lezbične zveze pred njenimi starši, nas zanima tudi, kam je izginila Emmina punca. Zato pa dobimo strastne prizore: več, kot s(m)o kadarkoli želeli izvedeti o lezbičnem seksu. Junakinji pa sta že odrasli, Emma je postala slikarka in Adèle preprosta pedagoginja, ki hodi v službo, doma pa streže Emmini umetniški družini. Ko sta torej pustili specifično obarvane, lezbične okoliščine za seboj – čeprav ne vemo, ne kdaj ne kako – je njuno razmerje samo še »takšno, kot vsako drugo«, polno tudi nesporazumov, značajskih in interesnih razlik ter slednjič čustvenega zanemarjanja, ki nezadovoljno Adèle pahne v roke pozornega sodelavca. Bežna avantura ne reši ničesar, razen da prizadeta Emma konča njuno dolgoletno razmerje. Znajdeta se na znani boleči in nevalgični točki, ko druga brez druge ne zmoreta živeti, a skupaj naprej ne gre več. Film za izkušene. Zlata palma pa je zaslužno poplačala muke obeh igralk in režiserja med snemanjem.

Ocena **++++**
SUZANA TRATNIK



Neznanec z jezera (L'inconnu du lac)

Produkcija: Francija, 2013
Scenarij in režija: Alain Guiraudie
Igrajo: P. Deladonchamps, C. Paou,
P. d'Assumção

Franck preživlja poletne popoldneve ob jezeru, ki je znano zbirališče moških oz. štrikplac. Tu se skoraj obsedeno zagleda v skrivnostnega Michela. Nekega večera po naključju vidi, kako ta umori svojega ljubimca. Med njima se nato stke strastna vez, ki temelji na utvarah, tajenju in samozanikanju. Guiraudie spretno stopnjuje napatost s poudarki na poželjivih in ravnodušnih pogledih ter s kontrastiranjem odmaknjenih voajerskih prizorov med grmovjem s čutnimi prizori v jezeru ter ob njem, ki bistveno bolj vpletejo gledalca. Eksplicitni prizori seksa so intenzivni, a obenem hladni, saj jih zasenči občutek tesnobe in brezosebnosti. Veliko bolj nas vpletejo bolj čustveni, čeprav manj nazorni prizori seksa na obali. Režiser nas postavi pred zaprto, neprodorno okno, v katerem se odsevamo. Tudi mi smo voajerji, gleduhi, ki opazujejo gleduha, in sokrivci sokrivca, ki čititi zločinca s svojim molkom, razpet med mračnim neznancom, za katerega ne le slutiti, temveč dobro ve, da je nevaren, in vestjo ter neizpolnjeno željo po romantični ljubezni. Film pod krinko erotičnega trilerja je zato mogoče dojemati kot prikaz otopele in brezbrizne družbe (oz. štrikarske scene). Pa tudi kot prispodobo brezbriznosti in resigniranosti posameznikov, ki jim strast in utopična pričakovanja zamegljijo presojo. Nezaščiten se podajo v očitno tvegano razmerje s serijskim zapeljivcem, ki ga nekateri, ki so kronično nesrečni, celo načrtno izzovejo.

Ocena **++++**
LUKA PIERI



Klub zdravja Dallas (Dallas Buyers Club)

Produkcija: ZDA, 2013
Scenarij: Craig Borten in Melisa Wallack
Režija: Jean-Marc Vallée
Igrajo: Matthew McConaughey, Jennifer
Garner, Jared Leto, Denis O'Hare

Piše se leto 1985. Aids se širi s svetlobno hitrostjo in nobeno zdravljenje ni učinkovito. Ron Woodroof (McConaughey), robot električar iz Teksasa, ki se redno predaja rodeom in razvratu, o vsem tem ne ve veliko, razen tega, da po Ameriki razsaja pedrska kuga, ki je menda pobrala homiča Rocka Hudsona. Toda homofobnemu nadutežu se življenje obrne na glavo, ko mu po nesreči na delu zdravnik pove, da krvne preiskave kažejo na okužbo s HIV-om.

Farmaceutske družbe ob epidemiji zagrizeno vsiljujejo zloglasni in seveda le redkim (beri bogatim) dostopni AZT, ki pa ima kljub nekaterim učinkovitim lastnostim usodne stranske učinke, vendar naj bi bil trenutno najboljša rešitev. Kljub tehtnim pomislekom zdravnice Eve Saks (Garner) ga preizkušajo tudi v Ronovi bolnišnici, toda bolniki v poskusnem letu ne morejo vedeti, ali prejemo dejansko zdravilo ali placebo. Ron pa nima na voljo 365 dni, temveč le še 30. Ko v Mehiki odkrije alternativne vrste zdravljenja s snovmi, ki jih vladni urad za zdravila (FDA) ni odobril, ustanovi tiho-tapsko mrežo s pomočjo nabritega transseksualca Rayon (Leto), da bi omogočil dostop do zdravil tudi drugim okuženim. Z domiselnim načinom preprodaje pretenta tako FDA kot oblasti. Nekoč sovražno naravnani Ron (ki ga je mačistična družba kaj kmalu po diagnozi izobčila) se bo tako boril za dostojanstvo, ozaveščenost in sprejemanje okuženih s HIV-om ter preživel še precej več kot napovedanih trideset dni, do septembra 1992.

O pravem Ronu Woodroofu je poleti pred njegovo smrtjo časnik Dallas Morning News objavil obsežen prispevek, zaradi katerega ga je obiskal scenarist Craig Borten. Srečanje ga je navdihnilo, da je napisal scenarij za film, ki je končno nastal celih dvajset let po prvih pogajanjih z različnimi studii. Čeprav so se zanj zanimali številni zvezdniki in ugledni režiserji, v vseh teh letih nihče ni bil pripravljen financirati projekta. Producentom, ki so se nazadnje zbrali in združili moči z zavzeto ustvarjalno in igralsko ekipo, se zdaj lahko upravičeno smeji, saj je film s skromnim proračunom 5,5 milijona dolarjev, posnet v le 25-ih dneh, do zdaj samo v ZDA zabeležil 22,5 milijona dolarjev izkupička.

Zasluga za navdušeni odziv tako kritikov kot občinstva gre predvsem izjemnima McConaugheyju (v vlogo se je resnično spustil z vso dušo, pa tudi dobesedno z vsem telesom, saj je zanj shujšal 25 kg) in Letu, ki zaslužno pobirata prestižne nagrade. Vsak po svoje vdihneta zgodbi pravo mero drame in humorja, da lahko prek njunih likov doživljamo strahotni položaj ljudi v neizprosni primežu multinacionalnih in brezčutne politike. Prej kot pomaga, jima ob tem preprosto sledi prefinjena, spoštljiva režija Kanadčana Valléeja (C.R.A.Z.Y.), ki zna – kljub neizbežnim omejitvam, ki otežijo vsečnost takih neodvisnih filmov – tudi v potencialno moteče dolge kadre ujeti in poudariti bistvo dialogov in dogajanja z dobrim čutom za detajle.

Ocena **++++**
LUKA PIERI



Foto: Jaka Babnik

MIHAEL TOPOLOVEC
HÖRÐUR
TORFASON

Rešujem svojo (za)vest

Lani novembra je na povabilo Založbe Sanje Slovenijo obiskal Hörður Torfason, aktivist, glasbenik in igralec, ki je poznan kot začetnik revolucionarnega boja proti skorumpirani navezi med bančnim sektorjem in politično elito na Islandiji. Gospodarski zlom, ki je leta 2008 razblinil iluzorno idilo bogate otoške države na severu, je spodbudil Hörðurja Torfasona, da je v maniri umetniškega performansa začel nagovarjati ljudi pred stavbo islandskega parlamenta. S tem je zanetil val množičnih protestov, ki so v sledečih mesecih povzročili odstop vlade, nastajanje nove ustave po načelih neposredne demokracije in ekonomsko stabilizacijo države. Islandska revolucija je vse do lanskih volitev, ko je levo vlado, ki ji je predsedovala javno razkrita lezbijka Jóhanna Sigurðardóttir, ponovno zamenjala konservativna vlada v sestavi strank, obtoženih korupcije in s tem odgovornosti za pojav finančne krize, veljala za zgodbo o uspehu državljskega boja proti kapitalističnemu uničevanju pravnih ter socialnih temeljev. Hörður Torfason je z vstajniško Slovenijo, ki v islandskem protestnem scenariju lahko najde podobnosti z lastnimi uspehi, možnostmi in porazi, delil življenjsko zgodbo, v kateri se skriva njegov 'know-how' revolucije. V senci njegovega aktualnega civilnodružbenega delovanja se nahaja morda nekoliko manj poznano dejstvo, da je gej in začetnik gejevskega aktivizma na Islandiji.

Ko ste bili v sedemdesetih letih na vrhuncu svoje glasbene in igralske kariere, ste se javno avtirali, kar je vodilo v vašo družbeno izključenost zaradi razširjene homo-

fobije v tistem času na Islandiji. Danes ste ponovno javno znani kot začetnik islandске revolucije. Se vam zdi pomembno, da vas danes ljudje poznajo kot revolucionarja, ki je gej?

Ne glede na to, kje sem, vedno javno govorim o svoji homoseksualnosti, saj je to osrednji del mene. To dejstvo je vzrok, da sem postal aktivist. Bila mi je odvzeta pravica biti to, kar sem. Tudi pred občinstvom, ki ni naklonjeno homoseksualnosti, vedno izpostavljam to dejstvo. V preteklih letih sem obiskal okrog petnajst držav – med njimi tudi takšne, v katerih gejji nismo sprejeti – in vedno povem svojo zgodbo ter pri tem izpostavim pomembnost spoštovanja človekovih pravic. Nikoli se ne sme zmanjševati pomena človekovih pravic, to sploh ne sme biti vprašanje.

V preteklosti, preden ste leta 2008 začeli organizirati proteste proti islandski vladi, ste bili del gejevskega aktivizma na Islandiji ...

Ne, nisem bil del aktivizma. Vzpostavil sem ga. Nisem tip človeka, ki bi želel imeti vodilno vlogo znotraj kateregakoli gibanja. Delam sam in delam zunaj sistema. Gejevske gibanje na Islandiji sem vzpostavil, ko sem se izpostavil kot prvi gej v državi. Dober sem pri organiziranju, združevanju ljudi in idej. Ko to opraviš, se umaknem in začnem z novim projektom.

Torej sami sebe ne dojemate kot člana gejevskega gibanja na Islandiji?

Bil sem del gibanja, vendar ne v vodilni vlogi. To, da sem bil vključen v gejevske gibanje, je bila velika osebna žrtev. Zaradi tega sem skoraj dvakrat izgubil življenje. Preživel sem poskus umora.

To so bili homofobični napadi?

Ja. In jih še vedno doživljam. Vendar kar bi rad povedal, je to, da ne želim biti vodja, ampak izumitelj. Ko smo leta 1978 geji na Islandiji začeli s svojim bojem, sem bil edini, ki ni skrival svojega obraza. Drugi so se pričeli razkrivati štiri ali pet let pozneje. Danes na Islandiji znotraj gejevskega gibanja – predvsem mladi ljudje, s katerimi se občasno pogovarjam – sploh ne vedo, kdo sem. Vendar me to ne prizadene. Prvo gejevske organizacije na Islandiji (Samtökin '78, nacionalna queerovska organizacija, ki obstaja še danes, op. a.) sem pomagal vzpostaviti, ker je bilo to nujno zame osebno. Čeprav sem začel z vsem, pa vsega uspeha ne morem pripisati sebi. Tudi vsem tistim, ki so se zbudili, ki so postali člani organizacije, gre zasluga.

Kakšne povezave, podobnosti, obstajajo med vašim preteklim aktivističnim delom znotraj gejevskega gibanja in protesti, ki ste jih organizirali leta 2008 in 2009 na Islandiji?

Ko sem se izpostavil kot gej, sem izgubil vse, skoraj sem si vzel življenje. V tistem času sem dojel vrednost, ki ga ima ves boj proti neumnosti, proti predsodkom. Vedno uporabljam isto metodo. Začnem sam in to, kar počnem, sem poimenoval z motom 'ko jaz postanem mi' ('when I become we'). Sem oseba, ki si drzne stopiti v ospredje, sprejeti tveganje in nekaj narediti – recimo pomagati ljudem. Vendar pri tem gre vedno zame. Nikoli ne zavajam sebe ali drugih ljudi, da poskušam rešiti svet. Rešujem svojo (za)vest. Ko sem zaradi tega, ker sem se avtiral, izgubil vse, ko sem moral pobegniti iz države, ko sem preživel poskus umora, sem spoznal, da se je pomembno pogovarjati z ljudmi. Vedel sem, da ima večina ljudi določeno predstavo o gejijh – stari in grdi posiljevalci. Po dru-

gi strani pa so me dojemali kot postavnega moškega, ki se dobro oblači, ki se ne zapija in je talentiran. To je bilo moje najmočnejše orožje.

Začeli ste s koncertno turnejo po islandskem podeželju, kjer so vas sprva pogosto poslušali zgolj hišniki prostorov, v katerih ste nastopali, vendar se je krog poslušalcev postopoma večal, saj so opazili vaš talent, ki je razblinil njihove predsodke o homoseksualcih. Se vam ne zdi, da je ta asimilacijski pristop, ki ste ga imeli kot začetnik gejevskega gibanja, lahko problematičen, saj ne more biti uspešen v boju proti homofobiji na dolgi rok? Želeli ste se približati 'normalni' večini, biti del njih ...

Sam sem se s pomočjo svojega glasbenega talenta bojeval proti predsodkom in proti negativni podobi, ki je bila v tistem času pripisana gejem. To je bila situacija v sedemdesetih letih. Vse to lahko problematiziram, vendar važen je rezultat. Pisal sem pesmi o njihovem mnenju, posmehoval sem se jim. Številne pesmi so postale zelo znane na Islandiji, ker se v njih norčujem iz nevednosti. To tudi ni bil boj zgolj za gejevske pravice, ampak za človekove pravice na splošno. Ni šlo za osredotočenje na gejevske problematiko, ampak na problematiko nespoštovanja človekovih pravic.

Vendar z govorom o človekovih pravicah na splošno lahko hitro zakrijemo pomembne razlike med ljudmi in njihove specifične situacije. Pomemben del gejevskih gibanj je prizadevanje za vidnost. Če rečemo, da se ne borimo za gejevske pravice, ampak za človekove pravice na splošno, je lahko problematično ...

Lahko je problematično, če tako želite. Variacije, raznolikosti med diskriminiranimi skupinami se pokažejo tekom časa, ko pride do napredka. Najpomembnejše je to, da se boj sploh začne in da ga



Ljudje razumejo v širšem kontekstu človekovih pravic. To je bil moj pristop.

Je bilo lgbt-gibanje vključeno v proteste proti korupciji na Islandiji leta 2008 in 2009?

Ne.

Zakaj ne?

Vprašajte njih.

Imate vsaj mnenje o tem?

Niti ne. Protestov so se udeleževali vsi ljudje, tudi lgbt. Če bi za podporo prosil predstavnike lgbt-aktivizma, bi jo zagotovo dobil, vendar tega nisem storil, ker tega nisem potreboval. Gejevsko gibanje sem zapustil leta 1993, ker sem prišel v velik konflikt s člani gibanja. V svoje delovanje niso želeli vključiti boja za pravice transseksualnih oseb. Moj pogled je bil vedno ta, da se je potrebno boriti za vse seksualne in spolne manjšine. Od takrat je sicer prišlo do napredka na tem področju. Zadnja leta se bolj aktivistično osredotočam na težave političnih beguncev, kar vključuje tudi gejevske begunce. V življenju delujem neodvisno. Naredim nekaj in po-



tem to prepustim skupini ljudi. Ne maram delovanja znotraj organizacij, ker se tam zadeve odvijajo zelo počasi.

Protesti, ki ste jih organizirali, so temeljili na javni debati. Pred parlamentom ste odprli javni prostor, kjer so se ljudje lahko pogovarjali in skupaj oblikovali politične zahteve. Posledice finančnega bankrota Islandije je čutila velika večina državljanov in državljanek. Menite, da bi takšno množično mobilizacijo ljudstva lahko dosegli tudi v primeru problema, ki se ne bi dotikal večine, temveč kršitve pravic določene družbene manjšine?

Resnično ne vem. Vsekakor upam, da ja.

O vašem življenju je bila napisana biografija z naslovom Tabú. Na naslovni fotografiji izstopa rožnat trikotnik, ki se nahaja na vašem obrazu. Lahko pojasnite to simboliko?

Idejo za takšno naslovnico je predlagal oblikovalec knjige. On je izbral mojo fotografijo iz časa, ko sem diplomiral iz gledališke igre, in je na moj obraz odtisnil rožnat trikotnik. Ta simbolika označevanja homoseksualcev izvira iz nacizma. Menim, da se naše zgodovine kot zgodovine gejev ne bi smelo nikoli pozabiti.



PLOŠČE POSLUŠA
ANAMARIJA ŠPORČIČ – JANIS.

»Ko se vprašaš, ali se spleča, je konec«

Didžeje, bobnarke, glavne vokalistke v rock bendih ... Še vedno prej izjema kot pravilo. Kakšen je danes položaj žensk v glasbeni industriji? Je mogoče kot ženska živeti od glasbe brez poudarjanja ženskih atributov na vsakem koraku? Kakšna je vloga glasbe pri ustvarjanju lezbične scene in lezbične skupnosti in v kakšnih pogojih nastajajo dela slovenskih lezbičnih glasbenih ustvarjalok? V začetku decembra je v okviru festivala Lezbična četrt v Galeriji ŠKUC potekala brezplačna okrogla miza z naslovom *Alternativni ritmi*. Urška Sterle je ob tej priložnosti zaslišala pet slovenskih glasbenih ustvarjalok in didžejk, ki jih pomanjkanje kolegic v glasbenem svetu ni odvrnilo od ustvarjanja, temveč so pogumno orale ledino na slovenski sceni. O svojem delu so tako spregovorile kantavtorica Ksenija Jus, didžejke Nataša Sukič, Nina Dragičević in Nina Hudej, ter glasbenica in pevska skupine Niowt Mojca Krevel. Udeleženke okrogle mize so najprej spregovorile o svojih začetkih, pri čemer so vse izpostavile »naravnost« in samoumevnost svojih glasbenih vlog. Prav tako se nobena izmed njih na začetku kariere ni srečala s težavami zaradi svojega spola, kar lahko morda pripisemo tudi njihovi odločnosti in neoziranju na mnenja drugih.



Nataša Sukič, dolgoletna rezidentna didžejka v legendarnem klubu K4 in ena izmed prvih slovenskih didžejk nasploh, nas je spomnila na ne tako zelo oddaljene čase, ko marsikatera današnja didžejska ugodnost ni bila samoumevna. Tako so plošče večinoma kupovali v tujini, včasih je bilo treba po kakšno celo do Münchena, prav tako pa pri nas ni bilo moč dobiti specializiranih didžejskih revij. Sama je vse, kar je zaslužila, vlagala nazaj v nakup novih plošč in opreme. V osemdesetih ni bilo nikakršnih kolektivov, didžej je sam vrtel glasbo tudi po sedem ur in več, za dodatno veselje pa so poskrbele še avdio kasete, ki so jih didžeji občasno uporabljali in ki jih je bilo, kajpada, potrebno prevrtavati. Še pomnite, tovariši? Ker je vrtela preveč progresivno in alter muziko, so Nataši Sukič kdaj pa kdaj v roke brezsravno porinili tudi seznam komadov, ki naj bi zadovoljili ciljno publiko tistega večera. Ob tem je Sukič izpostavila, da ji je prav lezbično občinstvo običajno izražalo največ podpore, saj naj bi jim, po njenem mnenju,

veliko pomenilo, da glasbo vrti prav lezbijka, in naj bi bile zato bolj odprte do progresivnih ritmov.

To potrđita tudi članici prvega slovenskega ženskega kolektiva didžejk Female's'cream, Nina Dragičević in Nina Hudej, ki pa se nista strinjali z oceno, da se slovenska LGBT-scena ne zbira zaradi glasbe, temveč zgolj iz socialnih vzgibov. Poudarili sta, da je pomembno razvijati glasbeni okus obiskovalcev dogodkov in jim namesto pričakovanega ponuditi novosti, na kar naj bi bila LGBT-publika večinoma tudi pripravljena. Poleg omenjenih dveh kolektiv Female's'cream tvori še sedem didžejk, glasbenih ustvarjalok, producentk in drugih, z glasbo povezanih gospodičen. Za takšen način dela so se odločile, ker je na sceni relativno malo žensk in so zato začutile potrebo po združitvi. Eden izmed njihovih projektov je skrb za glasbeno izobraževanje obiskovalcev in obiskovalk kluba Monokel, kjer se s'creamerke osredotočajo pred-

foto: Ana Marija Kanc

vsem na kvalitetno elektronsko produkcijo, razmišljajo pa tudi o pokrivanju drugih žanrov.

Beseda je nato nanese na pogoje ustvarjanja in vse udeleženke so potrdile že dolgo znano dejstvo, da se v Sloveniji zgolj z glasbo le stežka preživi. Mojca Krevel je s svojim bendom Niowt obredla domovino in kar precej tujih odrov, vendar kljub uspehu skupine v tujini in izdajanju plošč pri nemški založbi o kakšnih bajnih zaslužkih ni bilo govora. Vstop v glasbeno industrijo, tujo ali domačo, avtomatično prinese s seboj celo kopicco zajedalcev, ki neusmiljeno odžirajo dobiček izvajalcem. Ves denar je bil tako porabljen za najem vadbenih prostorov ter včasih tudi za potne stroške, in čeprav je bil izkupiček od evropskih turnej nekoliko boljši, so člani ves zaslužek zavestno vlagali nazaj v bend. Pevka z gotovostjo zatrdi, da situacija tudi danes ni bistveno drugačna in da niti en slovenski rock bend ne živi izključno od svojega ustvarjanja. Se je pa po njenem mnenju bistveno izboljšala infrastruktura, saj je bil v preteklosti razkorak med Slovenijo (posebej na nastopih izven prestolnice) in tujino bistveno večji, predvsem kar se tiče profesionalnosti in opremljenosti.

»Nehajte nas tlačiti na trg,« pa pravi Ksenija Jus, samosvoja kantavtorica, podpisana pod kar osem albumov, ki pa mora kljub večkrat dokazanemu umetniškemu dosežku vedno znova biti ponižujočo bitko za status samostojne kulturne delavke. Sama pravi, da se v zadnjih dvajsetih letih ni spremenilo prav nič, saj je obstoječa glasbena infrastruktura še vedno izjemno neprijazna do izvajalok. Sistem je ostal isti kot prej, le prenešen je bil v kapitalistične

okvire, zaradi česar se morajo umetniki vedno znova dokazovati državi in prosjačiti za »neokusno podaljšanje statusa«. Ksenija Jus pravi, da se ne ozira nazaj in vedno gleda le naprej, kljub temu pa ne more mimo trenutnega stanja na področju »svobodne« umetnosti, ki ga označi za civilizacijsko dno.

Nobena izmed udeleženk svojega glasbenega razvoja torej ne more pripisati finančnim vzpodbudam. Njihovo pomanjkanje, kot izpostavi Nina Hudej, pa ne sme nikoli predstavljati ovire in oteževati ustvarjanja. Nina si je na primer uredila lasten studio, ki morda ni opremljen tako bogato kot kakšen večji, ji je pa zato vedno na voljo. Vse sodelujoče se strinjajo, da je potrebno izkoristiti razvoj tehnologije in nove priložnosti, ki so se z njim pojavile, ter dekletom nuditi možnosti za izobraževanje in delovanje skozi novonastale medije. Nekaj dni pred okroglo mizo smo na enem izmed dogodkov Lezbične četrti lahko poslušali komad, ki je bil posnet na mobilni telefon. Nina Hudej pravi, da je za ženske v glasbeni industriji izjemno pomembno, da so neodvisne, se ne ozirajo na druge, in delajo na tem, da so same tudi organizatorke in menedžerke, ne le izvajalke. Bistveno se ji zdi, na kaj kot umetnice pristajajo in »rolanje za potne stroške« se ji zdi nespodobno.

Mojca Krevcl in Ksenija Jus za zaključek dodata, da se stari sistem sesuva, zato »potrebujemo gibek servis sposobnih ljudi«, ki bi lansirali glasbenike v mainstream – cilj, ki naj bi ga bilo po mnenju glasbenic danes lažje doseči kot kdajkoli prej.



G-A-Y The Album

Ste si kdaj želeli imeti gejevski nočni klub kar pri sebi doma? Nič lažjega kot to. Od cilja vas loči zgolj nakup rotirajoče disko kroglice primerne velikosti in nabava treh ploščkov z naslovom *G-A-Y The Album*. Z njimi znana londonska veriga nočnih klubov G-A-Y praznuje dvajsetletnico delovanja in boljše darilo bi si le težko omislili. Nedrja njihovih prizorišč (še posebej klub *Heaven*) so gostila marsikatero veliko ime pop glasbe in bil je že skrajni čas, da izdajo ultimativno zbirko komadov, ki bodo zadovoljili tako ljubitelje trenutne emtivijaže kot tudi nostalgične duše. Poleg klasik peder popa vas čaka še kup ekskluzivnih remiksov in obvezni dodatki sumljive narave, za katere nikoli ne bo povsem jasno, kdo jih je privlekel za mešalko. Od Britney Spears do Lady Gaga, od Madonne do Kylie, od Wham! (ja, resno) do Dolly Parton (brez heca). Če zamenarimo tistih nekaj neposrečenih vprašljivcev (remiks Celine Dion z *My Heart Will Go On* in podobne ježešmarije), imamo pred seboj fantastično glasbeno ponazoritev večera v prenekaterem evropskem gejevskem klubu komercialne narave. Če si boste poleg albuma in ogledalčaste kugle omislili še kakšno pivo v hladilniku in vklopili Grindr, pa vam za doživetje povprečne gejevske sobotne noči sploh ne bo več treba od doma.

Ocena ****



Icona Pop - This is... Icona Pop

Verjetno ste tudi sami v preteklih mesecih kdaj skoraj zapeljali v kakšen mostič, ko ste med vožnjo po naključju zaslišali švedski hit *I love it* in se je le-ta nepričakovano poklopil z vašim jeznim in vsega naveličanim razpoloženjem. Kljub apokaliptičnim elementom pa se zdi, da je glavno vodilo dveh deklet, ki se skrivata za imenom Icona Pop, zabava. Večina njunega prvenca za mednarodni trg sledi podobni formuli kot njen najuspešnejši komad, čeprav ga skoraj nobena pesem, morda z izjemo sumljivo namigujočega *Girlfriend*, ne doseže. Je pa album kljub temu v veliki meri pravzaprav en sam ljubi *carpe diem* z dodatkom poblaznelih hormonov in brezzavorne igrivosti. Icona Pop zvenita kot dve frendici, ki sta malce preveč popili, morda pojedli kakšno tabletko, in zdaj vso energijo usmerjata v petje ob komadu, ki se trenutno rola v njunem najljubšem klubu. In to v najboljšem možnem pomenu. Njuna glasba je takšna, kot sta oni sami: drzno zmagoslaven, osvežujoče hiperaktiven, pretirano samozavestno kičast in na trenutke prikupno trapast girl power synthpop/electropunk/house, ki v sebi združuje vse tisto najboljšo, kar pop elektronika lahko ponudi. Kartarza za tiste dni, ko bi najraje zakričali kakšno obscenost in nekajkrat boksnili bližnjo blazino.

Ocena ****



Swings Both Ways - Robbie Williams

Svinganje sem ter tja se v tem primeru ne nanaša (zgolj) na biseksualnost, temveč tudi na glasbeno zvrst, ki Williamsu nikakor ni tuja. Za razliko od prejšnjega megalopušnega poskusa svinganja *Swing when you're winning* (2001) pa novi album poleg šopka priredb znanih komadov prinaša tudi šest novih avtorskih skladb in je še dodatno začinjen z zvezdniškimi dueti. Namesto Nicole Kidman z Williamsom tokrat flirta Rufus Wainwright (*Face it, Robbie, you're a little bit gay.*), družbo pa mu delajo še Michael Bublé, Olly Murs, Kelly Clarkson in Lilly Allen. Lahkotnost je bila vedno ena izmed Robbijevih glavnih privlačnosti in tudi tokratni album je, z maloštevilnimi izjemami, slavospev uživanju življenja s številnimi zabavnimi vložki, pogosto tudi na lasten račun (recimo v komadu *No One Likes A Fat Pop Star*). Kombinacija karizme, smisla za šov in šarmantnega glasu se zopet izkaže za zmagovalno, prav tako se nepričakovano dobro združijo stare klasike in na novo napisani komadi bolj modernih vsebin. Izvedba gor ali dol, zgolj zadovoljive interpretacije v prisotnosti močne osebnosti postanejo ljubljene občinstva. In Robbie vsekakor ve, kako biti ljudstvu všečen.

Ocena ****



1

LEZBIČNA ČETRTEK, DRUGIČ

- 1 Nomadinje (Neža Knez, Ana Legčević, Petra Fon, Ana Marija Kanc, Maša Cvar, Andreja Gomišček, Jasna Klančičar): izsek iz skupinske razstave
- 2 Impro V peto gre rado: Jadry Kokot, Maja Ličen, Ana Perič, Ksenija Vozelj, Nina Hribernik, Nika Kovač
- 3 Širša ekipa festivala: Maja Ličen, Jasna Klančičar, Nataša Velikonja, Urška Sterle, Nataša Sukič; prva vrsta: Ana Perič, Suzana Tratnik, Nina Dragičević, Petra Hrovatin
- 4 Za reglerji: Nataša Sukič
- 5 Med sceno in skupnostjo: Barbara Rajgelj, Suzana Tratnik, Urška Sterle, Nina Dragičević
- 6 Četrtna publika
- 7 Koordinatorica festivala in urednica Lezbnika: Nina Dragičević
- 8 Lezbomanija, Radio Študent: Ksenija Vozelj, Ana Perič, Maja Ličen, Nina Hribernik, Nataša Sukič
- 9 Koncert Teje Pribac in Ane Mihelič
- 10 Lezbični aktivizem po korakih: Zoja Skušek, Suzana Tratnik
- 11 Koncert Maje Predatoria in Mie Lazarove
- 12 Soustvarjalke video literarnega večera: Nika Uhan, Kristina Hočevar, Maja Predatoria, Urška Sterle, Nataša Sukič, Iva Jevtič, Jasmina Šepetavc, sedita Petra Hrovatin, Suzana Tratnik
- 13 Po pogovoru s pesnico Majdo Kne: Barbara Korun, Majda Kne, Kristina Hočevar, Suzana Tratnik



2



3



4



5

Foto: Nada Žgank, Urška Stariha, Jasna Klančičar, Maja Ličen in Ana Marija Kanc



VALENTINA BALIJA

QUEEROVSKA TELEVIZIJA: MED RAZOČARANJEM IN NAVDUŠENJEM

Na moje odraščanje, oblikovanje in izpopolnjevanje osebnosti je vseskozi močno vplivala televizija. Televizija zame ni bila le ena izmed oblik preganjanja dolgčasa (in tudi danes ni), bila je pomemben faktor moje vzgoje. Od ranih let sem že sedela pred televizijskim ekranom, vsebine, ki sem jih gledala, pa so bile izjemno raznolike. Bila sem kot neke vrste TV Matilda (ja, tudi Matildo sem videla nešteto krat) in kot so nanjo vplivale knjige, so name, bolj kot zgodbe iz knjig, vplivale vse različne zgodbe in liki s televizijskih ekranov. Danes, kot takrat, sem še vedno močno obsedena s televizijskimi serijami in filmi, moj idealen večer pa predstavlja ležanje v postelji in maratonsko gledanje najljubših serij. Resnično verjamem, da je televizija name vplivala predvsem pozitivno. Zagotovo ne morem trditi, da so bile vse vsebine, ki so šle skozi moj spekter dojetja, »dobre« in »produktivne« zame. (No, o produktivnosti pogosto govorijo tisti ljudje, ki nam želijo sporočiti, da zabijamo čas, ker ne počnemo tega, kar počno oni.) Lahko pa trdim, da se je med vsem tem časom vame prelila nekakšna kombinacija vsebin, ki me je med drugimi dejavniki oblikovala v odprto miselno osebo, ki sprejema sočloveka in ne sodi kar tako. O tem sem že mnogokrat razmišljala, in ob starših, ki so vseeno malo starokopitni in konservativni, me v takšen močan odpor

proti rasizmu in nacionalizmu ni mogel bolje interpelirati nihče drug kot »The Fresh Prince Of Bel Air«.



Nikakor ne menim, da je bil to edini vpliv name, zagotovo pa je bil pomemben dejavnik. To je bila le ena izmed mojih najljubših serij, ki se je vedno zaključila z »moralnim naukom«. Tovrstne nauke so mi dajale tudi ameriške risanke tipa »Powerpuff girls« (nikoli nisem bila pretirana ljubiteljica risank slovenskega ali nemškega porekla, moj opij je bil Cartoon Network), in že zelo zgodaj sem ugotovila, da deklice niso nujno nemočne in šibke.



Podobno je bilo tudi z mojo najljubšo risanko »Courage The Cowardly Dog«, ki mi je dopovedovala, da je za svoje najdražje in najbližje ljudi vedno možno uiti strahu in se soočiti z realnostjo.



Bržkone je jasno, da sem otrok zgodnjih devetdesetih let. To je bil čas, ko se je televizija začela bolj odpirati za reprezentacije različnih manjšin. A v mojem spominu skorajda ni reprezentacij lgbtq-populacije. Ko so bili televizijski ekrani »vse bolj« prežeti z risankami, s serijami in filmi, ki so

predstavljale različne manjšine, je bilo reprezentacij lgbtq-vsebine izjemno malo (če ne štejem Hima, zlobneža v risanki Powerpuff girls, ki je nosil visoke pete, govoril z višjim tonom in se ličil).



Moji prvi spomini na lgbtq-medijško reprezentacijo segajo v najstniška leta, ko sem si prvič ogledala film »Fucking Åmål« ali »Pokaži mi ljubezen« (1998).



In tega filma nisem videla po televiziji, temveč sem si ga izposodila iz knjižnice. Če ne bi poznala statistik in dejstev o dejanski reprezentaciji lgbtq-vsebin na televizijskih ekranih, bi to lahko preprosto pripisala temu, da takšnih serij in filmov, kjer bi nastopali lgbtq-likovi in zgodbe, pač nisem gledala. Zagotovo jih nekaj »pač nisem gledala«, vendar pa razlog tiči predvsem v tem, da takšnih risank, serij in filmov preprosto ni bilo.

GLAAD (do nedavnega imenovana tudi »Gay & Lesbian Alliance Against Defamation«, poimenovane so leta 2013 zavrgli zaradi izpuščanja biseksualnih, transseksualnih in drugih queerovskih reprezentacij) je nevladna ameriška organizacija, ki preučuje in promovira lgbtq-representacije v medijih. Je organizacija, ki od leta 1985 dviguje tisto malo prahu, ko se lgbtq-posameznike in posameznice na televiziji predstavlja sporno in neprimerno. GLAAD beleži tudi statistiko lgbtq-zgodb in oseb, ki so prisotni na ameri-

ških televizijskih ekranih. Tako so v letu 2012 zabeležil rekordno »visok« odstotek lgbtq-likov na televiziji: 4,4 %. Leto prej je bila ta vrednost 2,9 %. In če sem morala dvomiti v to, da v devetdesetih ni bilo lgbtq-representacije na televizijskih ekranih, ali da tega preprosto »pač nisem gledala«, mi podatek 4,4 odstotka pove, da je dvom popolna neupravičen. Reprezentacije LGBTQ na televizijskih ekranih so še danes izjemno redke. In če smo optimistični, da je v enem letu odstotek lgbtq-likov na ameriški televiziji narasel za 1,5 %, naj vam povem, da se je za leto 2013 – 2014 ta zopet zmanjšal: na 3,3%. Tudi tukaj očitno, kot povsod drugje za lgbtq-populacijo, velja en korak naprej in dva nazaj. 3,3 % se deli na 43 % žensk in 57 % moških ter zgolj eno transspolno osebo, ki se kot reden lik pojavlja v televizijski seriji (to je transseksualka Laverne Cox, ki je transspolna oseba tudi v resničnem življenju).



Mimogrede, reprezentacije temnopolte rase na ameriških televizijskih ekranih v letu 2013/2014 ne bodo presegle 32 %. In še ena številka: 77 % od vseh rednih lgbtq-likov v serijah je belih. Podatki za ameriško televizijo povedo več kot dovolj, vseeno pa bi bilo izjemno zanimivo preučiti naše televizijske programe in morda tudi slovenske serije. Lgbtq-zgodb in predvsem likov, s katerimi bi se danes oseba lahko poistovetila (ali sploh videla, da obstaja brez klišejskega cviljenja in promiskuitetnosti) je torej izjemno malo. Televizija na tem področju ne izobražuje in ne nudi vsega, kar bi kvalitetno lahko nudila. Tudi tukaj je lgbtq-populacija marginalizirana, ne samo da na televiziji ni lgbtq-oseb, temveč tudi ni vsebin, zgodb in likov, s katerimi bi se lgbtq-osebe lahko poistovetile. Za vse pozitivne

učinke televizije kot globalnega medija, ki jih morda preveč poučarjam v uvodu, so lgbtq-osebe prikrajšane. Televizija lahko na tem področju doprinese kvečjemu odtujenost in samozavračanje. »Kdo sem« in »kam spadam« sta zato lahko težki vprašanji ravno za tiste, ki sebi podobnih ne vidijo v magični škatli, ki družino posede na kavč in jo ob večerih tudi združuje. Problem pa ni samo v (milo rečeno) podreprezentaciji lgbtq-oseb na televiziji. Problem tiči tudi v napačni, izkrivljeni, stereotipni in izjemno kruti reprezentaciji lgbtq-oseb, ki lahko širši družbi in lgbtq-osebam samim zbuja odpor. Vendarle ... je bolje preko televizije reproducirati stereotipne podobe gejevskih princesk in lezbičnih možač, ali pa je bolje, da teh reprezentacij sploh ni? Sama menim, da je vsaka oblika vidnosti boljša od nevidnosti. Ob tem tudi ne dvomim, da je marsikdo, tako kot jaz, ob gledanju serije »Will in Grace« glavna lika, geja Willa in Jacka, vzljubil, kljub vsem stereotipom, ki jih morda prepetuirata. Skoraj zagotovo je ta serija pri lgbtq-publiku zbujala tako pozitiven kot negativen odziv. Vendar, hej, odziv je! Vsaj na nekaj se lahko odzovemo ...



Danes bolj kot kadarkoli prej so serije in filmi tisti, ki ustvarjajo našo podobo realnosti. No, če je že ne ustvarjajo, pa k njej vsaj močno prispevajo. Pred kratkim sem tako naletela na članek mlajšega geja, ki je svojo ljubezen do

grozljivk razlagal na tak način, da so mu liki v grozljivkah, pa čeprav groteskni in zlobni, predstavljali identifikacijske objekte. Zakaj? Avtor razlaga, da so glavni liki v grozljivkah pogosto samotarji, izobčenci iz družbe, polni skrivnosti. Obenem pa ti liki niso nemočni. Bistvo njegovega poistovetenja ne leži v nasilju, pač pa v nepripadanju. Njegova zgodba jasno kaže, da so celo za nekatere morda šokantne povezave med posameznikom in televizijsko vsebino možne. Televizija lahko nudi uteho, pomoč do samorazumevanja in včasih tudi pobeg. Serije zaradi svoje longitudinalne časovne komponente in poglobljanja v zgodbo in like, s tem pa večjo možnostjo poistovetenja in navezovanja z liki, danes morda počasi kradejo prestol filmografiji. Kljub temu smo vsako leto priča filmskim mojstrovina in tu gre – tako se zdi – lgbtq-populaciji dosti bolje. Queerovska filmografija ima dolgo zgodovino, saj so, čeprav je težko verjeti, queerovski zametki prisotni na področju filma že od njegovega nastanka. Ključno vprašanje pri tem je, kako? Sprva so bili geji in lezbijke v filmih predstavljeni popolnoma stereotipno. Moški kot šleve ali »pannsyji«, ženske pa kot »moža-

če« ali »mannish women«. Resnični filmi o lezbičnih in gejevskih razmerjih so se kamuflirali v zgodbe močnih in tesnih prijateljev, stereotipne podobe gejev in lezbijk pa so služile bolj k postranskemu humorju. Queerovska



filmografija se je razvijala predvsem glede na specifične družbene okoliščine svojega časa. Podobe javno niso bile eksplicitne vse do poznega dvajsetega stoletja, medtem ko je v »podzemlju« filmskega ustvarjanja kotel realnih razmerij in podob čedalje bolj vrel. Queerovska filmografija je tako najbolj cvetela v samostojnih, neodvisnih produkcijah, z domačimi filmi in »low budget« scenariji. Hollywood queerovske filmografije resnično ni prikazoval vse do ... če smo prizemljeni, danes. Čeprav so mnogi ustvarjalci različne namige in queerovske like subtilno umeščali v večje holivudske filme, se resnične queerovske zgodbe na velikih filmskih platnih niso odvijale. Danes pa smo veči-

posameznici je še vedno nekaj, kar ne spada na male ali velike ekrane. Zagotovo se zdaj sicer vsi lahko spomnimo kakšne serije ali filma, ki nas za takšne scene ni prikrajšal (meni, recimo, padeta na pamet seriji *Queer As Folk* in *The L Word*), vendar se moramo resnično vprašati: »Koliko je zares tega?« Ne bom se ponavljala: v grobem, »statistično pomembno«, izjemno malo! In ko danes praktično vsak otrok v petinštiridesetih minutah dnevne telenovele z mammo sedemindvajsetkrat vidi strastno in divje poljubljanje med žensko in moškim, o istospolno usmerjenih pa ne ve ničesar, je to naša kruta realnost. Toda queerovska filmografija vendarle cveti, in cveti tam, kjer je



noma priča filmom, kjer se kamera ob ljubezenski sceni dveh istospolnih partnerjev »vljudno umakne«, da le ne bi motila in da naše oči ne bi bile onesnažene z »nepriemno eksplicitnostjo«. Intimnost med lgbtq-posamezniki in

tudi cenjena. Počasi se sicer umešča tudi v holivudski prostor, že davno pa se je razcvetela na najrazličnejših festivalih queerovskega in lgbt-filma – tudi v Ljubljani. V dokaz vam v ogled priporočam nekaj filmov in serij s queerovsko



tematiko, ki so meni osebno med ljubšimi. Med moje top filme se zagotovo uvrščata *Weekend* (dva geja se spoznata in skupaj preživita vikend, 2011, IMDB 7.7), in *Tomboy* (drama, ki se dotika percepcije družbenega spola, 2011, IMDB 7.4).

Veselim pa se prihajajoče »lezbične drame« *Blue Is The Warmest Color* ali *La vie d'Adèle - Chapitres 1 et 2* (2013, IMDB 8.1), ki si je v Cannesu prislužila zlato palmo. Ena izmed serij, ki se je pridružila moji »listi obsesij« v letu 2013, je *Orange Is The New Black* (2013, IMDB 8.6).

Serija je umeščena v ženski zapor, kjer se biseksualna Piper znova sreča s svojim bivšim dekletom, hkrati pa sklepa prijateljstva z drugimi ženskami, ki imajo vsaka svojo zgodbo. Po poročilu GLAAD je to tudi serija, ki ima kar največ reprezentacij lezbičnih, biseksualnih in transseksualnih oseb na televiziji danes. Svet televizije in

filmografije se torej vendarle nagiba v pozitivno queerovsko smer. In če nas na naših programih še vedno vsakodnevno silijo z Esmeraldami, je moderna tehnologija lahko pravi promotor enakosti in pravičnosti. *Long live the internet!*

Viri:
Grozljivke in coming out, <http://www.buzzfeed.com/louispeitzman/coming-out-as-a-gay-horror-fan>
Poročilo GLAAD, <http://www.glaad.org/files/2013WWATV.pdf>



KATARINA MAJERHOLD

The Fosters (Nova oblika družine)

ZDA, 2013 (10 delov)

Scenarij: Peter Piage, Bradely Bredweg

Režija: David Paymer

Igrajo: Terri Polo, Sherri Saum, Jake T. Austin, Hayden Byerly, David Lambert, Maia Mitchell, Danny Nucci, Cierra Ramirez

The Fosters poskuša biti nanizanka o povsem običajni ameriški družini, čeprav že njen podnaslov razkriva, da gre za »novo obliko družine«.

Sestavljata jo dve mami, lezbični par Lena in Štefanija, in pet otrok – štiri od njih sta posvojili. 18-letni Brandon je Štefanijin biološki sin iz prvega zakona z možem Michaelom, šestnajstletnika Jesus in Marjana sta prišla k hiši, ker ju je njuna biološka mati, narkomanka Ana, pustila na policijski postaji, ko sta bila stara pet let, Kelly in Jude pa sta mami posvojili nedavno.

V nadaljevanju spremljamo več med seboj povezanih zgodb. Dvojčka Jesus in Marjana poskušata vzpostaviti stik s svojo biološko mamo Ano, ki pa ju zgolj izkorišča, da bi prek njiju prišla do denarja za drogo. Čeprav se jima na začetku smili, ji pozneje nočeta več dajati denarja. Jesus ji v strahu pred njenim nasilnim fantom celo priskrbi mesto v varni hiši za ženke in otroke, vendar Ana tega ne izkoristi.

V enem od delov spoznamo Lenino bivšo partnerko Gretchen, ki razkrije, da sta se z Leno razšli, ker se ni



hotela poročiti z njo, Lena pa ji očita skoke čez plot. Štefanija nato zaprosi Leno za poroko, a tudi tu ne gre vse po maslu: Lena v Štefanijinih izjavah o poroki opazi nekoliko prezirljiv odnos do poroke, kar Štefanija sprva zanika, kmalu zatem pa ugotovi, da ima tak odnos do poroke z žensko zaradi svojega religioznega in strogega konservativnega očeta, ki meni, da je poroka mogoča le med moškim in žensko. Očetu zato postavi ultimati: ali bo prišel na njeno poroko in vsaj za en dan na stran dal »boga, politiko in karkoli ga že muči« ali pa se nikoli več ne bosta videla.

V nadaljevanju se prepletajo tri vrste ljubezni: bratsko-sestrska, partnerska in prijateljska. V tem smislu je ta serija povsem drugačna od vseh sezon L-wordsa, saj je zveza dveh žensk prikazana kot ljubeča, strastna in funkcionalna kot vse druge oblike partnerstev, ki temeljijo na vrednotah ljubezni, zvestobe, poroke in družine.

ROMAN KUHAR

HOMOFOBIO SO K NAM UVOZILI BRITANCI

Sonal Giani je ena od sodelavk indijskega LGBT-centra Humsafar trust v Mumbaju, kjer se ukvarja z zagovorništvo, ter Queer azaadla Mumbai, ki že štiri leta zapored pripravlja Mesec queerovskega ponosa, mrežo najrazličnejših aktivnosti, ki vrhunec doživijo s parado ponosa. Letošnje se je udeležilo rekordno število ljudi, po ocenah nekaj manj kot 5000, kar je bil med drugim tudi odziv na nezaslišano ponovno kriminalizacijo homoseksualnosti v Indiji. O tem smo se za *Narobe* pogovarjali s Sonal Giani.

Leta 2009 so mediji z velikim pompom poročali, da je bila v Indiji homoseksualnost po več kot sto letih končno dekriminalizirana. No, pred kratkim pa smo lahko brali, da je bila ponovno kriminalizirana. Zakaj?

Sodna odločba iz leta 2009 je bila odločitev višjega sodišča v Deliju, ki je dekriminaliziralo homoseksualno vedenje. Člen 377 indijskega kazenskega zakonika namreč ni kriminaliziral homoseksualnih zvez, pač pa seksualno dejanje med osebama istega spola. Sodišče v Deliju je spremenilo omenjeni člen tako, da je dekriminaliziralo vsa konsenzualna seksualna dejanja med osebama istega spola v zasebnosti. Potem pa so bile na vrhovno sodišče vložene pritožbe proti tovrstni spremembi zakona. Vrhovno sodišče je decembra 2013 presodilo, da višja sodišča ne morejo sprejemati amandmajev k zakonom, pač pa to lahko naredi le parlament. Zapisali so, da člen 377 ni v nasprotju z ustavo, pri tem pa so nam vendarle pustili odprta vrata: zakon je potrebno



Sonal Giani



vložiti v parlamentarno proceduro. Do tedaj pa velja člen 377, ki za spolne odnose med osebama istega spola predvideva zaporno kazen od deset let do doživljenjsko.

Vaš naslednji korak bo torej vložitev zakona v parlamentarno proceduro ...

Imamo dve možnosti: spremembo je mogoče doseči prek sodnega sistema ali v parlamentu. Od vrhovnega sodišča smo zahtevali, da

zadevo ponovno preuči, vendar je sodišče našo pobudo zavrnilo. Druga možnost je kurativna peticija, s katero verjetno nimamo veliko možnosti, saj bi morali jasno dokazati, da je bila odločitev vrhovnega sodišča pristranska in da je, na primer, neki sodnik iz osebnih razlogov sodil pristransko. Sodišča le redko upoštevajo tako peticijo, a vendarle jo bomo vložili. Če tudi to ne bo pomagalo, je naša edina možnost spre-

mema zakona v parlamentarnem postopku. Žal pa imata najmočnejši stranki v parlamentu nasprotujoči si poziciji v odnosu do tega člena. Ena od strank bi nas podprla, druga pa ne. Zato s tem ne bomo preveč hiteli. Letos imamo volitve in morda se bo razmerje moči v parlamentu spremenilo. Nas je pa pri naših prizadevanjih zelo podprla civilna družba, podprle so nas nekatere politične stranke, tudi mediji so nam relativno naklonjeni, tako da ni vse črno in slabo.

Kakšni pa so argumenti stranke, ki ne podpira dekriminalizacije homoseksualnosti?

Menijo, da je to v nasprotju s kulturo indijske družbe

Kako je odločitev sodišča vplivala na vsakdanje življenje LGBT-skupnosti v Indiji? Ali gre le za nek zastarel člen kazenskega zakonika, ki ga niče ne upošteva, ali pa je prišlo do porasta homofobije in nasilja nad LGBT-skupnostjo?



Delam na projektu zagovorništva, ki ga izvajamo v petih zveznih državah, in v zadnjem mesecu smo zabeležili 24 % povečanje števila prijavljenih primerov nasilja. Najpogosteje gre za izsiljevanje, ki ga izvajajo lokalne nasilne skupine, včasih pa tudi policija. V našem centru se je povečalo tudi število telefonskih klicev, ko ljudje prosijo za svetovanje. Bojijo se razkriti. Tisti, ki so v klozetu, so bili še globlje potisnjeni vanj. Skupnost je bila sicer vedno precej podvržena stigmatizaciji, a po odločitvi sodišča leta 2009 se nas je veliko razkrilo, zdaj pa smo postali lahke tarče. Postali smo še bolj ranljiva skupnost. A najbolj nastradajo transspolne osebe, ker jih je lahko prepoznati – oni so res izpostavljeni hudemu nadlegovanju. Velik problem je tudi v tem, da žrtve nadlegovanja teh dejanj ne

želijo prijaviti, saj bi se ob tem morali razkriti. Nekateri ne zaupajo policiji – in to z dobrimi razlogi. Ravno pred kratkim sta dva policista najprej pretepla, potem pa še posilila nekega geja, ki sta ga prepoznala kot udeleženca parade ponosa v mestu Hyderabad.

Kako pa je odločitev sodišča vplivala na HIV-preventivo. Tisti, ki so HIV-pozitivni in so geji, so se najverjetneje okužili skozi dejanje, za katerega je zagrožena zaporna kazen ...

Odločitev sodišča je imela zelo negativne vplive na HIV-preventivo in programe, ki jih izvajamo. Pred tem smo namreč stopali v stik s skupnostjo na različnih mestih srečevanja, zdaj pa se je veliko LGBT-prostorov zaprlo. V nekatere od teh prostorov vdira tudi policija in opravlja racije. Problem je tudi v tem, da člen 377 kriminalizira tudi tiste, ki homose-

ksualcem delijo kondome, ker naj bi jih na ta način spodbujali k nedovoljenim spolnim odnosom. Pred kratkim je bilo aretiranih 16 ljudi, aktivistov, ker so izvajali HIV-preventivo in delili kondome. K sreči so bili čez tri dni izpuščeni. No, kljub temu smo jasno sporočili, da se programi preventive pred okužbo s HIV ne bodo ustavili. Nacionalna organizacija Aids Control je, na primer, jasno sporočila, da ne bo prenehala s preventivo.

Kako v takih okoliščinah spodbujate ljudi k razkritju?

Vprašanje razkritja je različno od osebe do osebe. V naši organizaciji si prizadevamo organizirati čim več dogodkov, kjer se ljudje lahko spoznavajo, si na ta način nudijo podporo ... Če ima posameznik težave s svojimi družinskimi člani, gremo tudi k družinam

in se z njimi pogovarjamo. Vendar pa opažamo, da se po ponovni kriminalizaciji homoseksualnosti veliko ljudi ne želi več razkriti doma. Tisti, ki so razkriti, so ves čas pod pritiskom, da se poročijo. Njihovi starši očitno menijo, da če se bodo poročili, ne bodo več v nevarnosti, da jih preganjajo po členu 377. Še najmanj pa se ljudje razkrivajo na delovnem mestu, ker hočejo ločiti svojo zasebnost od svoje službe. Tudi če so razkriti pred prijatelji in družino, se na delovnem mestu ne razkrijejo, ker v Indiji skorajda ni podjetja, ki bi imelo antidiskriminacijsko politiko in bi prepovedovalo diskriminacijo na osnovi spolne usmerjenosti.

Kako je s paradami ponosa? Se tudi na paradah pojavlja nasilje?

Parada ponosa je v Mumbaju, kjer delam, eden od glavnih LGBT-do-



parad včasih problematična in senzacionalistična. Pri letošnji paradi je bilo pomembno, da smo pokazali, koliko nas je, saj je vrhovno sodišče v svojo sodbo zapisalo, da smo »majhna manjšina«. S tem so želeli namigniti, da nam ne pripadajo človekove pravice. No, in letos smo tako podrli rekord: četrte parade ponosa v Mumbaju se je udeležilo skoraj 5000 ljudi. Glede varnosti ni problemov, ker dogodek prijavimo in pridobimo vsa dovoljenja, kar traja dobre tri mesece. Na paradi nas varujejo policisti, ki so se v zadnjih letih kar precej senzibilizirali za lgbt-vprašanja, tako da s tem ni večjih težav.

Ampak prej ste omenili, da sta policista posilila geja ...

To se ni zgodilo v Mumbaju, pač pa v Hydarabadu, ki je manjše

mesto. Zagotovo obstaja razlika med senzibilnostjo v urbanih središčih in ruralnih področjih.

V Sloveniji smo priča vse večjemu nasprotovanju cerkve, ki ne želi, da bi lgbt-osebe imele enake pravice. Kakšno vlogo pa igra cerkev pri vas?

Cerkev nima težav z lgbt-osebami, pač pa s samim seksualnim dejanjem. Pred kratkim so v eni od cerkev v Mumbaju organizirali nekakšen protest proti homoseksualcem, na kar so se odzvali verni geji in pisali kardinalu. Ta jim je odpisal in poudaril, da se z ravnanjem tiste cerkve ne strinja. Obljubil jim je, da bo govoril z njimi in da nima nič proti lgbt-skupnosti. Motilo bi ga samo, če bi zahtevali pravico do poroke. Cerkev torej ne nastopa zelo militantno proti nam, mi pa tudi jasno poudarjamo, da naš boj ni usmerjen proti religiji, saj smo mi vsi

zelo verni ljudje, pač pa se borimo za ustavne pravice, ki so nam bile odvzete.

Prej ste omenili, da je eden od argumentov proti dekriminaciji trditev, da homoseksualnost ni del indijske kulture in zgodovine. Kaj pa menite o tezi, da je resnica ravno obratna: homofobija ni del te kulture in je bila uvožena iz zahoda?

Člen 377 je v Indijo prinesel Lord Macaulay leta 1860, torej v času kolonizacije Indije. Pred tem ni obstajal noben zakon, ki bi kriminaliziral homoseksualno vedenje. Če pogledate religijske zgodbe, so te polne prikazov različnih alternativnih seksualnosti, zato menim, da so tisti, ki pravijo, da to ni del naše kulture, slabo opravili svoje raziskovalno delo. Ja, to so k nam prinesli Britanci ... in od tod izvira homofobija.

godkov, ki pritegne tudi veliko pozornosti javnosti. S paradami želimo povečati vidnost in jasno sporočiti, da je lgbt-skupnost del indijske družbe. Za skupnost je to zagotovo neki način opolnomočenja, čeprav so medijska poročila s

ČETRTKOVI DIALOGI: NOV VAREN PROSTOR NA LGBT-SCENI

MITJA ČOŠIČ

ŽIVLJENJE S HIV-OM

V sklopu Legebitrinih Četrtekovih dialogov je sredi februarja potekala okrogla miza z naslovom Življenje s HIV-om. Udeleženci, udeleženke in gostje, dr. Blaž Pečavar (Infekcijska klinika), dr. Aleš Lamut (Nacionalni inštitut za javno zdravje) in predstavnik Anonimne skupine za samopomoč HIV-pozitivnim gejem Mercury, so iskali odgovore na vprašanja, kaj v današnjem času pomeni biti HIV-pozitiven, s kakšnimi stiskami se soočajo ljudje ob diagnozi in pozneje, kakšne so njihove zdravstvene težave in kakšni so socialni učinki okužbe. Soglašali so, da je medicina v treh desetletjih epidemije na področju zdravljenja okužbe močno napredovala, saj lahko HIV-pozitivni ob redni terapiji živijo relativno normalno življenje. Še veliko izzivov pa stroko čaka pri zagotavljanju psi-



hosocialne podpore oseb, od trenutka, ko izvedo za pozitivno diagnozo.

Sogovornice in sogovorniki so se strinjali, da je družbeni odnos do boleznih žal običajno globoko v preteklosti: osebe z virusom še vedno občutijo vso težo stigme in diskriminacije, predvsem znotraj gejevske skupnosti, kjer je tema še vedno močno tabuizirana, pogosto pa tudi s strani širše družbe in zdravstvenih institucij.

Okroglo mizo so pri Legebitri organizirali v sklopu nove redne aktivnosti, ki so jo poimenovali Četrtekovi dialogi. Gre za srečanja, na katerih se udeleženke in udeleženci v varnem okolju pogovarjajo o različnih vidikih zdravja lgbt-oseb. Kot so nam povedali, so Četrtekovi dialogi »kot nalašč za tiste, ki bi radi spregovorili o zdravju, HIV-u in življenju z njim, pa doslej niso mogli, za tiste, katerih partnerji, prijatelji ali sorodniki so okuženi s HIV-om, za HIV- negativne, ki želijo biti v boljšo oporo HIV-pozitivnim in za vse, ki želijo sodelovati v preventivnih dejavnostih.« Med temami, ki jim bodo posvečali precej pozornosti, so še zdrav način življenja, prehrana, spolno prenosljive okužbe, šport, obljublja pa



tudi kuharske dejavnosti, ogleda filmov, športne aktivnosti in zabavo. Srečanja Četrtekovih dialogov so vsak četrtek ob 20. uri na Društvu informacijski center Legebitra (Trubarjeva 76, Ljubljana), najdete pa jih tudi na Facebooku.

TANJA KOVAČIČ

OSEBNI ZDRAVNIK IN RAZKRITJE

Konec februarja je bila v okviru Četrtekovih dialogov v prostorih Legebitre organizirana okrogla miza o odnosu med pripadniki in pripadnicami LGBT-skupnosti in njihovimi družinskimi zdravnicami in zdravniki. Pogovor z gosti večera, specialistko družinske medicine Neno Kopčavar Guček, specialistko šolske medicine Alenko Žagar Slana in predsednikom DIC Legebitra Simonom Maljevcom je vodil Miha Lobnik.

Alenka Žagar Slana je na podlagi izkušenj z LGBT-mladostniki povzela, da te v ordinacijo pogosto vodi čustvena stiska. Prav zato je

zaupanje med pacientom in zdravnikom bistveno, ko gre za reševanje posameznih zdravstvenih problemov ter ohranjanje zdravja. Pomembno je, da zdravnik podpre osebo v obravnavi, je z njo odkrit in jo povabi na ponoven pogovor. Čeprav ima vsak posameznik, tudi vsak zdravnik, izkušnjo individualnega psihoseksualnega zorenja, pa vsi ne dosežejo osebne zrelosti. Tovrstni zdravniki, meni Žagar Slana, pogosto niso dobri sogovorniki posameznikom, ki so v stiski zaradi nenormativnih spolnih praks oziroma občutij. Poudarila je, da so zdravniki ves čas pod pritiskom varčevanja, sploh na področju medicinskih preiskav. Kljub temu je ekonomsko ceno preiskav za spolno prenosljive okužbe ocenila za zanemarljivo, ko gre za pacienta in njegovo zdravje.

Zdravnikovo reakcijo na razkritje spolne identitete pacienta je Nena Kopčavar Guček povezala z vprašanjem stališč in predsodkov, ki jih ima posamezen zdravnik. Poudarila je, da osebna stališča zdravnika ne smejo vplivati na njegovo strokovno delo. Kljub temu pa raziskave kažejo, da se dogaja prav to. Kurikulum Katedre za družinsko medicino na ljubljanski Medicinski fakulteti, na kateri Kopčavar Guček predava, je po njenih besedah fleksibilen. Društva, ki je Legebitra, niso tu zgolj zato, da ozaveščajo javnosti, temveč imajo tudi moč, da vplivajo na univerzitetni kurikulum. Kljub temu je tovrstno prilagaja-

Program Četrtekovih dialogov

Četrtek, 6. 3.

Pogovor o seksu brez kondoma, o t. i. barebackingu, opuščanju rabe kondomov, pa še o seksu pod vplivom alkohola in drog ...

Četrtek, 13. 3.

Projekcija filma *HIV and me* s Stephenom Fryem. Priljubljeni britanski igralec, pisatelj in deklarirani gej v filmu ugotavlja, zakaj se virus HIV tri desetletja po začetku epidemije še vedno vztrajno širi navkljub preventivnim kampanjam.

Četrtek, 20. 3.

Na tokratni okrogli mizi se bomo z gostjami in gosti pogovarjali o tabuiziranju HIV/aidsa in stigmatizaciji ter diskriminaciji HIV-pozitivnih. Iskali bomo učinkovite načine, kako normalizirati HIV/aidsa in ustvariti bolj tolerantno okolje do HIV-pozitivnih v naši skupnosti in širše.

Četrtek, 27. 3.

Preizkušali se bomo v ročnih spretnostih: iz blaga in okraskov bomo izdelovali prešito odejo v spomin tistim, ki so pri nas umrli zaradi aidsa. Odeja bo vključena v *The NAMES*

Project AIDS Memorial Quilt, katerega avtorji si od leta 1987 prizadevajo, da spomin na umrle za aidsom ne izgine.

Četrtek, 3. 4.

Predavanje proktolog dr. Boštjana Mlakara, avtorja knjige *Kratke zgodbe brez nagobčnika*. Predaval bo o analnem seksu in analnem zdravju.

Četrtek, 10. 4.

Četrtekov filmski večer bo tokrat postregel z oskarjem nagrajenim dokumentarnim filmom *The Times of Harvey Milk*,

nje v veliki meri prepuščeno tistim posameznikom, ki so dovolj senzibilni, da se zavedo problema, ga razumejo kot pomembnega in iščejo rešitve zanj. Sama je ena od predavateljic in zdravnic, ki se trudijo študentkam in študentom medicine omogočiti dostop do znanja o primerni komunikaciji in potrebah specifičnih družbenih skupin. Dogovarja se tudi za predstavitev Legebitre in njenih programov v okviru stalnega strokovnega izobraževanja zdravnikov na strokovnem srečanju zdravnikov v letu 2015, da tovrstnih informacij ne bi bili deležni zgolj študentje, temveč tudi starejši zdravniki.

Tudi Simon Maljavac je poudaril, da odnos med zdravnikom in pacientom izredno oseben odnos. Osebni družinski zdravnik bi zato moral biti varen prostor za vse ljudi. Raziskave kažejo, da približno polovica LGBT-oseb pred svojim zdravnikom ni razkrita. Čeprav so mnogi zdravniki izredno senzibilni za vprašanja spolne identitete, jih številni predstavniki spolnih manjšin očitno ne razumejo kot takih. Poudaril je tudi, da vprašanja istospolnih usmeritev in praks ne bi smela biti ločena od raziskav heteroseksualne spolnosti. Nasprotno, morala bi biti del splošnih raziskav človeške spolnosti.

Okrogle mize se je udeležila tudi *Evita Leskovšek*, nacionalna koordinatorica programa vzgoje za zdravo spolnost, in poudarila, da v zdravniškem poklicu ni prostora

za predsodke. Kljub temu smo po njenem mnenju v zadnjih dvajsetih letih na področju spolne vzgoje in preventive dosegli izredno pozitivne spremembe. Spominjala se je, da se je spolna vzgoja v preteklosti začela s spolno vzgojo žena. Šlo je za poročene ženske, ki so že imele otroke in ki so se želele izogniti novim nosečnostim. Takrat je bilo spodbujanje abstinence osrednja strategija tovrstne vzgoje.

Miha Lobnik je povzel, da okolje, ki s predsodki gleda na LGBT-osebe in na spolno prenosljive okužbe, ter jih pogosto celo enači, posameznike odvrča od testiranja za tovrstne okužbe. Stigmatizacija in iz nje izhajajoč strah imata negativne zdravstvene, psihološke in socialne vplive tako na posameznika kot na celotno populacijo. Poudaril je, da številni problemi, s katerimi se soočajo moški, ki imajo spolne odnose z moškimi, izhajajo iz pomanjkljive spolne vzgoje. Ta ostaja omejena zgolj na monogamne heteroseksualne prakse. Številni moški zato neheteroseksualne prakse najprej prakticirajo, šele čez več let pa so deležni tudi uporabnih in preventivnih informacij na to temo. Strah pred informiranostjo, ki ga nekateri interpretirajo kot promocijo homoseksualnosti, ustvarja spiralo molka. Ta pa ljudem omejuje dostop do znana. Rezultat te politike se kaže tudi v zadnjem porastu števila okužb z virusom HIV med mladimi moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi.

ki pripoveduje o življenju in delu karizmatičnega Harveyja Milka, ikone LGBT-gibanja.

Četrtek, 17. 4.

Kdaj je virus HIV prispel v Slovenijo, kdaj so bili odkriti prvi primeri? Kako se je odzvala medicina, kako politika in kakšen je bil odziv porajajočega se LGBT-gibanja? Kakšne preventivne kampanje smo imeli v zgodnjih letih epidemije in kakšen je bil odnos medijev do te problematike? Kako je uveljavitev uspešnega zdravljenja v drugi polovici devetdesetih let spremenila naše dojemanje HIV/aidsa? O vsem tem na okrogli mizi o zgodovi-

ni epidemije v Sloveniji z gostjami in gosti, ki so takrat postavljali mejnike na področju preventive in zdravljenja HIV/aidsa.

Četrtek, 24. 4.

Iz naravnih materialov bomo ob pomoči mentorice izdelovali zdravju in okolju prijazne eko deodorante. Zabava in omamne dišave zagotovljene!

Dr. Alenka Švab,
profesorica in
raziskovalka,
priporoča

PET DOBRIH

1 Knjiga

Manfred Koch, Lenoba, Študentska založba, 2013.

Težavna disciplina (ki jo moramo začeti gojiti).



2 Film

Jeune & Jolie, režija François Ozon, 2013.

Udarec malomeščanski seksualni morali, ki si (še) vedno lasti žensko telo.



3 Teater

Slovensko mladinsko gledališče

Odlične predstave, vse po vrsti; zadnja med njimi Pavla nad prepadom (Andrej E. Skubic, režija Matjaž Pograjc, 2013).



4 Spletna in Facebook stran

www.verticalveg.org.uk

Tisoč razlogov za gojenje zelenjave, četudi le na balkonu ali okenski polici.



5 Meditacija

Kvačkanje

Stare mame so vedele, zakaj.



HELGA PANKRATZ

(1959 – 2014)

Sem pisateljica in pesnica. Sem lezbijka, močno zasidrana v gibanjih za osvoboditev temnopoltih, žensk, gejev in lezbijk in queerovskih posameznikov/nic vseh vrst, v gibanjih, ki so se mednarodno začela v šestdesetih letih, v Avstriji pa desetletje pozneje. V mislih imam Črne panterje, stonewallski upor kot začetek modernega homoaktivizma, praško pomlad, študentske upore, vse to me je pozitivno navdihovalo v času odrasčanja in odkrivanja lezbičnosti.

Helga Pankratz, »Rada bi se čimbolj približala jeziku iz resničnega življenja«, intervju, *Delo – Književni listi*, 8. junij 2005

S Helgo Pankratz sem prvič navezala stike preko Braneta Mozetiča, ki mi je povedal, da se ta avstrijska aktivistka in pisateljica želi seznaniti z lezbično sceno v Sloveniji. Tako sva si v začetku devetdesetih začeli dopisovati. Spominim se njenih dolgih pisem in zanimivih tem, ki sva jih odpirali – lezbično pisanje, prevajanje, monogamija, odprte zveze, aktivizem ... Prvič sva se srečali konec leta 1994, ko sem potovala na konferenco ILGA v Helsinke in na poti prenočila na Dunaju. Za vedno mi bo ostala v spominu njena drobna, nasmejana postava in ozka ramena, prekrita z dolgimi lasmi. Vozila je majhen, stari avto, v stanovanju pa je imela majhen, črnobeli televizor. Razen računalnika, ki ga je potrebovala za pisanje, v njenem starem, meščanskem stanovanju v središču Dunaja, ni bilo nič odvečnega. Prenosnega telefona ni imela in ni



ji bilo dosti mar za »novosti«. Zadnja leta je bila za štiri ure zaposlena kot generalna sekretarka v pisateljski organizaciji »Avstrijski avtorji in avtorice v dialektu – Institut za regionalne jezike in kulture«. Bila je zelo zadovoljna, ker je lahko počela še druge stvari, štiriurni delovnik pa ji je zadostoval za skromno preživetje in razvijala je intenzivne stike z begunskimi avtorji ter s tistimi, ki pišejo v dialektih. Manjšinske kulture so bile ves čas v središču njenega zanimanja in od nekdaj se je želela zblížati s koroškimi Slovenci v

Avstriji. Z njeno pomočjo je pri dunajski založbi Milena Verlag izšla moja prva kratkoprozna zbirka *Unterm Strich*, nakar je med leti 2002 in 2003 organizirala nemško turnejo in več branj po Avstriji, na katerih sva skupaj predstavljali svoje delo, jaz kratke zgodbe v nemščini, ona pa kolumne *Aus lesbischer Sicht*, ki jih je vrsto let pisala za avstrijsko revijo *Lambda Nachrichten*. Med branjem lastnih, kritičnih in duhovitih prispevkov je večkrat premagal smeh, nakar je vedno iskreno nagovorila občinstvo: »Oprostite, toda to je

tako smešno, da ne morem ostati resna!«

Prevod Helgine kratke zgodbe »Tamarin oči je nezvest« je bil prvič objavljen leta 2002 v reviji *Lesbo*, leta 2005 pa je njena zbirka duhovitih kratkih in seveda lezbično obarvanih zgodb *Amore?* izšla pri Škuc-Lambdi. Istega leta je nastopila na Živi književnosti, ob tej priložnosti pa je v Delovih Književnih listih izšel tudi intervju z naslovom »Rada bi se čimbolj približala jeziku iz resničnega življenja«, ki ga je ponosno pona-



tisnila v glasilu svojega inštituta *Die Stimme der Minderheiten – Glasovi manjšin*. Maja 2006 se je s svojo dolgoletno partnerko in zatem prijateljico Doris odpravila na Korziko, ki je bila njuna priljubljena destinacija, spotoma pa je imela še literarni večer v Monoklu. Vedno se je rada vračala v Ljubljano in zelo dobro je poznala vsa imena slovenskih LGBT-avtoric in avtorjev in njihova dela, čeprav je znala le nekaj slovenskih besed. Konec 1998 pa se je kot aktivistka in psihologinja udeležila tudi delavnice Galfona.

Leta 2011 je v okviru dunajske Parade ponosa organizirala srečanje manjšinskih avtorjev in avtoric, ki se ga, žal, nisem mogla udeležiti. Julija 2012 sem bila na pisateljski rezidenci v avstrijskem mestu Krems. Ko sem jo obvestila, da bom imela dva literarna večera na Dunaju, mi je v svojem mailu odgovorila: »Pridem, če bom še živa.« Po hitro napredujoči boleznici, operaciji in kemoterapiji ni mogla več hoditi ven, tako da sem jo tistega julija obiskala na Dunaju, kjer je živela v Dorisinem stanovanju. Po Helgini diagnozi sta se tudi uradno registrirali, da bi tako po najkrajši poti uredili pravne zadeve. Helga je bila drobna in krhka kot vedno, le veliko bolj utrujena, a še vedno polna načrtov in upanja, da bo vsaj za nekaj mesecev bolj pri močeh in bo ponovno imela literarni večer v Ljubljani, tokrat v Cafeju Open, ki ga še ni videla. Še v času, ko je okrevala



v bolnišnici, je napisala dve recenziji moje zadnje zbirke v nemščini.

Zatem sva si izmenjali še nekaj mailov, ki jih je pisala Doris po njenem nareku. Upali smo, da jo bomo srečali na mednarodni delavnici lezbične poezije, ki jo letošnje poletje organizira Center za slovensko književnost. Na povabilo ni več odgovorila, izvedeli pa smo, da je zadnje mesece, po drugi operaciji, preživljala v hospicu. Do 27. januarja letos, ko je preminila nekaj dni pred svojim 55-im rojstnim dnevom.

Helga, za nas boš vedno živa.

SUZANA TRATNIK

Maja 1990 sem se v Parizu udeležila tretjega festivala organizacije FALGWE, ki je združevala evropske pisce na polju glbt-tematike. Ustanovljena je bila leta 1987 v Londonu, svoj drugi festival pa je izpeljala leta 1988 v Rotterdamu, kjer se nas je zbralo kar 160 iz enaindvajsetih držav. Pariški dogodek, ki si je nadel naslov Satisfaction, je bil manj številen, bil pa je tudi zadnji, saj je organizacija potem neslavno propadla. Verjetno jo je uničila komercializacija in tudi preveč prozahodna usmeritev. Kakorkoli, na pariškem festivalu so si omissili tudi evropsko nagrado in razdelila sva si jo katalonska pesnica Maria-Mercè Marçal in jaz (verjetno ker sem bil eden redkih z vzhoda).

Spomnim se, da me je v tisti tipično francoski anarhični atmosferi ogovorila majhna, drobna ženska, in rekla, da je moja sosedka, da je Helga Pankratz, z Dunaja, a da ima veliko prijateljev med koroškimi Slovenci. Zelo dobro se je spominjam, imela je velike, malo štrleče zobe, poleg nje je bila malo višja, močnejša ženska, morda je bila to Doris, s katero je Helga s premori preživela vse svoje življenje. Spomnim se tudi njene miline, domačnosti, ki sem jo začutil in ki jo je poudarila še z omembo sosodstva. Mislim, da sva govorila predvsem o literaturi, pa o moji antologiji svetovne poezije, ki je že izšla, in antologiji slovenske literature, ki sem jo tedaj pripravljala. Helga je bila ena od gonilnih sil organizacije Hosi Wien, ki je samo leto prej organizirala svetovno konferenco ILGA, na kateri sem sicer bil, a se je nisem spomnil. Žal je bila komunikacija med ljudmi tedaj še omejena na navadne telefone in pisma, a vseeno sva po Parizu ohranila stike. Poslal sem ji *Modro svetlobo* in takoj je o njej poročala v avstrijski reviji *Lambda Nachrichten*, ki jo je izdajal Hosi. Najini stiki so se omejili na literaturo, čeprav sem vedel za njen politični aktivizem, za ples, ki se mu je predala kasneje, in za njene druge aktivnosti. Vselej se mi je zdelo, da piše enostavno premalo, in tega mi je bilo žal. Helga je kasneje pisala še o drugih mojih knjigah, predstavljala me je na branjih na Dunaju, jaz pa sem jo vabil v Ljubljano, na

Živo književnost, na delavnico, ji tiskal knjigo *Amore?* ... Najino znanstvo je bila mešanica poslovno-prijateljskega odnosa, kot je pri meni v navadi ...

S pojavom interneta in e-mailov se najina komunikacija ni popestrila, vseeno pa je bila Helga vedno tam, ko sem potreboval kako informacijo, in obratno. Velikokrat je potovala čez Slovenijo, ker je ljubila morje in sonce, da se ju je naužila na hrvaški ali italijanski obali. Kdaj se je na hitro ustavila, še večkrat ne, saj se ji je vedno tako mudilo. Helga je bila izredno zasedena v svojem življenju, pa vendar je namenila ogromno časa svoji LGBT-okolici, ljudem, mladim v stiski, ali svojim soplesalkam.

BRANE MOZETIČ

Helga Pankratz se je rodila leta 1959 v Wiener Neustadtu v Avstriji. Na Dunaju je študirala psihologijo in se več let intenzivno ukvarjala z lezbičnim in gejevskim aktivizmom. Več let je vodila program gejevskega in lezbičnega centra HOSI na Dunaju. Bila je stalna sodelavka avstrijskega LGBT-časopisa *Lambda Nachrichten*. Svoje kolumne in komentarje je objavljala tudi v drugih časopisih in revijah, leta 2002 pa so nekateri izšli pri dunajski založbi Milena Verlag pod naslovom *Aus lesbischer Sicht (Lezbični pogled)*. Od leta 1995 je pisala tudi za žensko kabaretno skupino »Labellas« na Dunaju, v kateri je tudi nastopala, plesala in pela.

Pankratz je gotovo najvidnejša in najglasnejša lezbična avtorica v Avstriji, njeno delo pa je poznano tudi v Nemčiji. Izdala je več leposlovnih del: kratke zgodbe *Ein Moment Leben. Gedichte* (merbod: Wiener Neustadt, 1989), pesmi *long distance* (Wiener Frauenverlag: Dunaj, 1995) in kratke zgodbe *Amore? Erzählungen* (Milena Verlag: Dunaj, 1998), ki so v prevodu Andreja Lebna leta 2005 izšle pri Škuc-Lambdi. Pisala je tudi dramatik. Dobila je več literarnih nagrad in štipendij Hansa Weigla, leta 2011 pa nagrado za literaturo mesta Wiener Neustadt.

Umrla je 27. januarja 2014.

Spominski literarni večer

**HELGA PANKRATZ
CIRIL BERGLÉS**

četrtak, 27. 3. ob 20.00, v galeriji Škuc, LJ

SUZANA TRATNIK

TRIDESETLETNICA: KONEC AKTIVIZMA IN TETKE V OZADJU

Velikokrat sem od novinarjev, pa tudi od prijateljev, znank, celo aktivistov in aktivistk slišala vprašanje, kdaj bo konec gejevskega in lezbičnega gibanja. A boste potem, ko bo sprejet družinski zakonik s povsem enakimi pravicami za gejevske in lezbične pare, paradne tangice končno vrgli v kot? To sprašujejo predvsem ljudje s fakultetno izobrazbo, ker so seveda prebrali slovito delo Francisa Fukuyame, ki je razglasil *Konec zgodovine*, kajti liberalni kapitalizem je prevladal. Kaj se torej sploh še gremo?

Kdaj bo napočil veliki zgodovinski trenutek, ko bosta na svetu zavlada-li ultimativna strpnost in harmonija? Imate že pripravljene zaloge hrane in čolne za umik na Šmarno goru? Za tisti trenutek, ko bo med vsemi spolnimi usmerjenostmi in spoli nasploh nastopila sprava? Znameniti grafit iz 90-ih, ki komentira ideološko sprtost slovenskega naroda, zlasti kar se tiče nepomirljivih rdečih in črnih, pravi: »Brez trave ne bo sprave.«

Ravno to me skrbi, kajti že s travo slabo kaže, še celo v prislovično svobodomiselni državi, kakršna je bila še nedavno Nizozemska. Z novim protikadilskim zakonom si nimaš s čim zviti džojnta, da bi ga lahko pokadil v coffee shopu, zdaj pa si ga kot tujec niti kupiti ne moreš več. Pri nas je situacija še resnejša, še bolj evropska, saj že uporabi marihuane v medicinske namene ne kaže dobro.

Ker letos praznujemo tridesetletnico gblt-gibanja, ki se je začelo leta 1984 z Magnusovim kulturnim in socializacijskim festivalom, je prav, da malo reflektiramo o tem. Ne bom pa razlagala, kako smo trideset let potili krvavi pot, koliko ponižanj, napadov in zaničevanja in zmag smo pokončno prenesli, zato da se danes lahko mlajši rodovi pritožijo, ker se, na primer, ne morejo registrirati izven uradnih prostorov in tudi dosežejo svoje – končno! Predstavniki in predstavnice mladega rodu so me namreč vljudno prosili, naj ne govorim več o ustanovitvi lezbične skupine LL leta 1987, da ne bom kot stara partizanka, ki nenehno napleta o tem, kako smo se borili za svobodo. Prav, pa ne bom več. Kajti tudi srednje stari aktivisti in aktivistke iz mlajših skupin, ki niso LL ali Magnus pri društvu Škuc, imajo dovolj tega veteranskega pobiranja zaslug za pedrske in lezbaške boje. Stari si jemljemo toliko prostora, da ga zmanjka za mlade. In rdeči škučevci in škučevke (kar sami pogledjte – Društvo Škuc ima še vedno rdečo peterokrako v logu!) so kakor strici in tetke v ozadju, kritični do novih idej, zlasti neoliberalističnih, in ne pustijo, da bi jim cerkvena ideologija zlezla v katerokoli odprtino ali poro. Saj ni čudno, da je bilo treba v zadnjih dvajsetih letih ustanoviti toliko drugih skupin in raznih iniciativ, denimo, Yoldashimm, Legebitro, Kassandra, Out in Slovenija, DIH, Gajo Cafe, Lezbično-feministično univerzo, Mavrični forum ... Ne veste, kdo vse so to, in s katerimi slovenskimi političnimi



strankami in iniciativami bi jih lahko primerjali?

Me ne briga, saj sem rekla, da tokrat ne bom govorila o dosežkih preteklih revolucionarnih let. Tako je pač, da nimamo več le ene roza partijske celice, ampak več njih. Grdo rečeno, a zunanji – opazovalci, ne sovražniki, da se razumemo – to vidijo tako. Ne razumejo, zakaj se rdeče zvezde treje ob homokonzerve, in zakaj je bilo treba (iz)roditi toliko skupin, pobud, spletnih strani, revij, prostorov, knjižnih zbirk, sestankov in konferenc ..., če ne zgolj zato, da se lahko učinkoviteje prepiramo, blatimo, zmerjamo, soliramo, paktiramo in politiziramo? In drobimo družbeni denar na nešteto projektov, ki se tudi podvajajo, namesto da bi ga porabili za eno samo, skupno stvar, kakor to že ves čas netočno namigujejo pokvarjeni iskreni.net, češ da so šla vsa pridobljena sredstva vseh gblt-skupin samo za parado? Rožnata večina, ki ni (so)delovala v nobenih skupinah in gblt-projektih, ni omrežena z nikakršno pripadniško ideologijo in ni kontaminirana s tistim, bojda nejasnim občutkom o skupnosti, se zato rada čudi, zakaj ne morejo aktivisti in aktivistke – če se že morajo to iti – držati in nastopiti skupaj za pomembne stvari, »ki se zares tičejo vseh«, kot je, denimo, novi družinski zakonik? Mar še niso slišali za žlahtno načelo: »Vsi za enega, eden za vse?«

Da, tako bi moralo biti, razsodno svetujejo nevtralni opazovalci in opazovalke, tako rekoč modre čelade, ki vedo, da je aktivizem

kaotična in ekstremistična zadeva, kot kakšen Greenpeace, ki vseskozi pretirava. Treba bi se bilo uvesti in si vse lepo deliti oziroma združiti, nič po svoje, nihče ne bi smel ne krasti ne zadrževati informacij pri sebi, nobenega *bogartiranja*, prosim! *Don't bogart that joint, my friend/Pass it over to me*. Sicer ne bo sprave. Če nam bo džojnt nenehno bingljal iz ust kakor staremu Humphreyju Bogartu cigareta, ne da bi ga podali naprej, ne bo sprave. Ne bo poroke. Ne bo konca gejevskega in lezbičnega gibanja. Ostala bo parada ponosa. Ločeni, gejem in lezbijkam prijazni prostori. Naš mali geto. Nekdo je rekel, da je gblt-scena kakor Slovenija v malem. Vse jih najdemo tukaj: radikalce, konservativce, nacionaliste, vernike, pankerice, zaprisežene ženske, prave moške, sovražnice feminizma, elitiste, ljubitelje goveje muske in turbo hrupa, umetnike, podjetnice, narkomane, hipuzle, rokerje, pjanke, brezdome, brezumne ... Temu pa rečemo tudi raznolikost. Za raznolikost si celo močno prizadevamo. Kajti nočemo si prizadevati za harmonijo, ampak za to, da bodo varni tudi tisti, ki so neprijubljeni in niso naši.

Če se bomo ustavili in zabogartirali gibanje, se to zanesljivo nikoli ne bo končalo. To pa je tudi edini (ne)smiselni odgovor na eshatološko vprašanje o koncu lgbt-aktivizma.

Ne vem, kaj bi počela, če bi res ukinili boj za pravice in kulturno raznolikost/enakost gblt-manjšin, zato za vsak primer naprošam izkušene vedeževalce vseh barv, spolov in usmeritev, naj mi že končno izdajo skrivnost o zagrobnem življenju. Ali bomo tam res vsi samozaposleni?

Pomoč

LEGEBITRINA SVETOVALNICA – poteka v obliki osebnega svetovanja, podpore in pomoči. Vsak ponedeljek, sredo in petek od 12h do 16h, ob torkih in četrtnih pa od 12h do 18h na Trubarjevi 76/a ali po telefonu 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

SKUPINA ZA SAMOPOMOČ

OKUŽENIH GEJEV – v Sloveniji deluje internetna mreža HIV-pozitivnih gejev in skupina za samopomoč: člani se dobivajo enkrat na dva tedna. Če bi se jim rad pridružil, vprašaj svojega zdravnika na Infekcijski kliniki za kontakt. Anonimni e-mail: gaypoz.si@gmail.com http://mercurysi.wordpress.com/

ANONIMNO TESTIRANJE NA LEGEBITRI Brezplačno in zaupno testiranje na HIV in nekatere SPB (Hepatitis B,C, Sifilis, oralno gonorejo) izven zdravstvenih institucij: testiranje poteka vsak ponedeljek med 18. in 20. uro v prostorih društva Legebitra, Trubarjevi 76a, Ljubljana. Enkrat mesečno je test mogoče opraviti tudi v klubu K4 (Roza sobota, Kersnikova 4) in klubu Tiffany (Metelkova mesto, Masarykova 24). Glej: www.testiran.si

Gejevske in lezbične pogovorne skupine

DIC Legebitra organizira družabne aktivnosti, namenjene mlajšim gejem in lezbijkam do 30. leta starosti. Za več informacij pokliči 01 430 51 44 ali piši na naslov: legebitra@siol.net

DIC Legebitra organizira tudi »iskrene pogovore« za razpravo o tistem, kar želiš in te muči. Za več informacij pokliči 01 430 51 44 ali piši na naslov: legebitra@siol.net

DIC Legebitra organizira četrtkove dialoge, namenjene pogovorom o zdravju, vključno s SPO. Srečanja potekajo vsak delovni četrtek ob 20. uri v prostorih Legebitre na Trubarjevi 76 a v Ljubljani. Več informacij www.facebook.com/cetrtkovi.dialogi in cetrtkovi.dialogi@gmail.com.

V ŠKUC – Kulturnem centru Q (klub Tiffany) po predhodni napovedi potekajo pogovorno-filmski večeri, delavnice in bralni krožek Anonymous readers. Za program in vsebino glej: www.kulturnicenterq.org/ in klub Tiffany na Facebooku.

V ŠKUC – Kulturnem centru Q (klub Tiffany) poteka dvakrat na mesec Lezbično-feministična univerza, kjer potekajo predavanja, pogovorni večeri in kulturni dogodki na temo lezbičnega feminizma. Za program in vsebino glej: lezbicnofeministickauniverza.wordpress.com/ in http://twitter.com/lezfemuniverza in LFU na Facebooku.

Informacijski centri in knjižnice

Info točka Legebitre, Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana. Odprto vsak delovni dan med 12. in 16. uro. E-mail: legebitra@siol.net. Telefon: 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

Lezbična knjižnica, Metelkova 6, 1000 Ljubljana (1. nadstropje, prostori Škuc-LL). Telefon: 01 432 73 06. Izposoja: četrtek in petek od 15. do 19. ure [www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm]

Galerija Media Nox (Kotiček za istospolno usmerjene mlade) in Homodok Maribor (Arhiv za gejevske in lezbične študije), Židovska 12, 2000 Maribor.

Revije ter radijske oddaje

Narobe [www.narobe.si]
Lezbomanija na Radiu Študent (vsako prvo soboto v mesecu ob 13. uri) [www.radiostudent.si (kultura – lezbomanija)]
Transintegral na Radiu Marš (vsak zadnji četrtek v mesecu ob 13. uri) [www.radiomars.si]

GLBT organizacije

DIC Legebitra [www.drustvo-legebitra.si]
Gejevska sekcija Škuc Magnus [www.ljudmila.org/siqrd/magnus]

Lezbična sekcija Škuc LL [www.ljudmila.org/lesbo]

Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico DIH [www.dih.si]

Društvo Parada ponosa [www.ljubljanapride.org]

Heterohomo naveza [www.facebook.com/heterohomo.si]

Športno društvo Out in Slovenija [www.outinslovenija.com]

Lingsium – skupina za istospolno usmerjene mlade Maribor [www.lingsium.org]

Neformalna skupina Medoti [www.medoti.si]

Klubi in bari

Skrito Cafe Lounge Bar
Splavarski prehod 5, Maribor

Café Zebra, podhod železniške postaje Ljubljana
Gejem in lezbijkam prijazen bar.

Tiffany – LGBTQ klub v okviru ŠKUC – Kulturni center Q, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). Zabave potekajo vsak petek in občasno ob sobotah. www.ljudmila.org/siqrd/tiffany in www.kulturnicenterq.org/ in klub Tiffany na Facebooku.

Monokel – lezbični klub v okviru sekcije ŠKUC – LL, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.klubmonokel.com]

Klub K4 – sobotni gejevski in lezbični diskoteka enkrat na mesec.
Kersnikova 4, Ljubljana. [www.klubk4.org]

Gymnasivm – klub in savna: »moški za moške«, Ulica pohorskega bataljona 34, Ljubljana. Telefon: 01 5342 485. Odprto: Nedelja, ponedeljek, torek, sreda, četrtek med 15. in 22. uro, petek in sobota med 15. in 23. uro. [www.klub-libero.si]

Internet

Slovenski seznam virov za geje in lezbijke SIQRD [www.ljudmila.org/siqrd]
Blog Glavca [http://glavca.blog.siol.net/]

Mejling liste

Mreža – poštni seznam (mailing lista), ki je namenjen diskusijam o queer (gejevskih, lezbičnih, biseksualnih, transvestitskih in traseksualnih) temah in obvestilih o queer dogodkih v Sloveniji. [www.ljudmila.org/siqrd/mreza]

Forumi

Forum za aseksualce [http://asslo.mojforum.si/]

Mavrični forum [www.mavricni-forum.net]

Open Cafe forum [http://forum.open.si]

Drugačen [www.drugacen.net]

Rozalija (za roza mame in očete) [http://rozalija.editboard.com/]

Forum No Labels [http://nolabels.si/forum/]

Kultura

Ljubljanski festival gejevskega in lezbičnega filma – najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto konec novembra / začetek decembra. [www.ljudmila.org/siqrd/fjglf/]

Roza kino
Kino Udarnik, Maribor
http://zavodudarnik.wordpress.com/roza-kino/

Zbirka Lambda, zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti. [www.ljudmila.org/siqrd/lambda.php]

Zbirka Vizibilija, lezbična knjižna zbirka. [www.ljudmila.org/lesbo/vizibilija.htm]

ŠKUC - Kulturni center Q (klub Tiffany) – literarni večeri, bralni krožek Anonymous readers, performansi, koncerti, razstave, filmski večeri, delavnice idr. www.kulturnicenterq.org/.

Zavod Pink Klip – razstavi in drugi projekti. pink.klip@gmail.com.

Prijava homofobičnega nasilja

Povej naprej! [DIC Legebitra]
Prijava: legebitra@siol.net
ali po telefonu 01 / 430 51 44 (Jasna)

Roza alarm [Škuc-LL]
Prijava: www.ljudmila.org/lesbo/alarm

Glb-trendli usluge

Zdrav splet
Analno zdravje, testiranje, kirurgija, estetika
Cesta v Mestni log 55, Ljubljana
Telefon: 040 431 070
Lackova cesta 54, Maribor
Telefon: 02 614 44 77

Zobozdravnica Mojca Koželj, dr. dent. med. Zdravstveni dom Ljubljana
Enota Polje (Vevče)
Cesta 30. avgusta 2, Ljubljana
tel: 01/5864-951

Turistična agencija Let's go rainbow
Dunajska 29, 1000 Ljubljana
[www.letsgorainbow.com]



ISSN 1854-8474



9 771854 847004

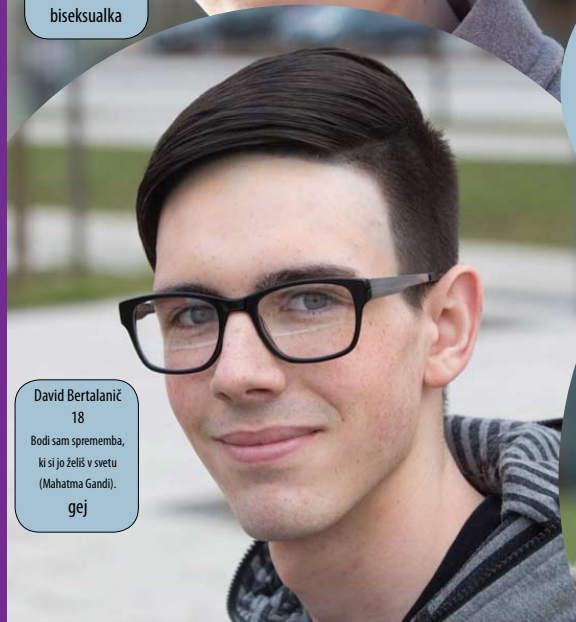
narobe



Aleksandra
23
Nagajivo raziskujem prav vse razsežnosti življenja.
biseksualka



Hana Kurent
18
Rišem, slikam, zanima me umetnost, rada potujem.
biseksualka



David Bertalančič
18
Bodi sam sprememba, ki si jo želiš v svetu (Mahatma Gandhi).
gej

Foto razkritje

Vabljeni k sodelovanju pri akciji Foto-razkritje!
Kontakt: legebitra@siol.net



Matej Koleša
17
Živim za zabavo.
gej